Integrovaná strategie území Obecně prospěšné společnosti pro Český ráj 2014 až 2020

Analytická část

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

1. Analytická část 4
1.1. Vyhodnocení stavu území 4
1.1.1. Poloha území 4
1.1.2. Fyzicko-geografická charakteristika 4
1.2. Vyhodnocení současného stavu 6
1.2.1. Obyvatelstvo 6
1.2.2. Technická infrastruktura 14
1.2.3. Doprava 16
1.2.4. Vybavenost obcí a služby 25
1.2.5. Bydlení 26
1.2.6. Životní prostředí 33
1.2.7. Život v obcích - spolky, kulturní a sportovní vybavenost a aktivity, sociální, zdravotní služby apod. 44
1.2.8. Podnikání, výroba, zaměstnanost 46
1.2.9. Vzdělávání, školství 54
1.2.10. Řízení obcí, informovanost, spolupráce 58
1.2.11. Bezpečnost 62
1.2.12. Turistický ruch 63
1.3. Vyhodnocení rozvojového potenciálu území 73
1.3.1. Územní plánování 73
1.3.2. Rozvojová území 75
1.3.3. Oblasti s lidským potenciálem 77
1.3.4. Oblasti s rozvojovým potenciálem 79
1.3.5. Využití vlastních prostředků k vícezdrojovému financování 81
1.4. Analýza rozvojových potřeb 84
1.5. SWOT analýza celková 86
1.6. SWOT analýzy ve vybraných oblastech rozvoje 89
1.7. Vazba na strategické dokumenty 95
2. Strategická část 97
2.1. Mise 97
2.2. Vize 97
2.3. Strategické oblasti a podoblasti 97
2.3.1. Strategická oblast: Život v obcích 97
2.3.2. Strategická oblast: Hospodářský rozvoj 102

2.3.3. Strategická oblast: Životní prostředí a péče o krajinu 109
2.3.4. Strategická oblast: Infrastruktura v území 114
3. Zdroj dat 123

1. Analytická část

1.1.Vyhodnocení stavu území

1.1.1. Poloha území

Území OPS pro Český ráj se nachází v Libereckém, Středočeském a Královéhradeckém kraji na území okresů Semily, Mladá Boleslav a Jičín a je tvořeno celkem 40 obcemi. V okrese Semily je to 10 obcí (Hrubá Skála, Kacanovy, Karlovice, Ktová, Modřišice, Olešnice, Troskovice, Turnov, Všeň, Vyskeř), v okrese Mladá Boleslav 24 obcí (Bílá Hlína, Boseň, Branžež, Březina, Dobšín, Dolní Bousov, Horní Bukovina, Chocnějovice, Jivina, Klášter Hradiště nad Jizerou, Kněžmost, Koryta, Loukov, Loukovec, Mnichovo Hradiště, Mohelnice nad Jizerou, Mukařov, Neveklovice, Přepeře, Ptýrov, Rohatsko, Sezemice, Strážiště, Žďár) a v okrese Jičín 6 obcí (Libošovice, Markvartice, Mladějov, Osek, Samšina, Sobotka). Statut města mají pouze 4 největší obce – Turnov v Libereckém kraji, Mnichovo Hradiště a Dolní Bousov ve Středočeském kraji a Sobotka v Královéhradeckém kraji. Sobotka je obcí s pověřeným obecním úřadem (obec II.stupně), Turnov a Mnichovo Hradiště navíc i obcí s rozšířenou působností (ORP-obec III.stupně). Obce v území spádují do 4 ORP – Turnov, Mnichovo Hradiště, Mladá Boleslav a Jičín. Ve sledovaném území žije více než 41 000 obyvatel, z toho asi 55 % ve městech Turnov a Mnichovo Hradiště. Rozloha území je asi 397 km^2.

1.1.2. Fyzicko-geografická charakteristika

Po stránce geologické stavby náleží území OPS pro Český ráj do dvou oblastí. Převážnou část území tvoří mladší druhohory, oblast při řece Jizeře mezi Turnovem a Mnichovým Hradištěm do starších čtvrtohor.

OPS pro Český ráj geomorfologicky náleží do provincie Česká vysočina a do subprovincie Česká tabule. Převážná většina území OPS leží v geomorfologickém celku Jičínská pahorkatina, nejzápadnější část území v celku Jizerská tabule. Nejvyšším bodem území je vrchol Trosek (488 m), který leží na území obce Troskovice v okrese Semily, nejnižším místo, kde na území obce Ptýrov řeka Jizera opouští území OPS (214 m).

Díky své poloze v nížinách a mírných pahorkatinách náleží území OPS pro Český ráj především do teplé a mírně teplé klimatické oblasti. Na území OPS nalezneme celkem 5 klimatických oblastí, jak byly vymezeny dle Quitta (Quitt, 1971), když v celé ČR je 13 těchto oblastí. Jihozápadní část OPS okolo Dolního Bousova náleží k teplé oblasti T2 (nejteplejší a nejsušší oblast v celých Čechách), naopak obce tvořící nejsevernější výběžek Středočeského kraje (Chocnějovice, Sezemice,..) leží v mírně teplé oblasti MT7.

Tabulka č.1: Klimatické oblasti v OPS pro Český ráj

Parametr	TEPLÁ	MÍRNĚ TEPLÁ			
	T2	MT7	MT9	MT10	MT11
počet letních dnů	50-60	30-40	40-50	40-50	40-50
počet dnů s pr.teplotou ≥ 10 °C	160-170	140-160	140-160	140-160	140-160
počet mrazových dnů	100-110	110-130	110-130	110-130	110-130

počet ledových dnů	30-40	40-50	30-40	30-40	30-40
pr.teplota v lednu v °C	-2 - -3	-2 - -3	-3 - -4	-2 - -3	-2 - -3
pr.teplota v dubnu v °C	8 - 9	6 - 7	6 - 7	7 - 8	7 - 8
pr.teplota v červenci v °C	18-19	16-17	17-18	17-18	17-18
pr.teplota v říjnu v °C	7-9	7-8	7-8	7-8	7-8
počet dnů se srážkami ≥ 1 mm	90-100	100-120	100-120	100-120	90-100
srážky ve vegetačním období	350-400	400-450	400-450	400-450	350-400
srážky v zimním období	200-300	250-300	250-300	200-250	200-250
počet dnů se sněhovou pokrývkou	40-50	60-80	60-80	50-60	50-60
počet dnů zamračených	120-140	120-150	120-150	120-150	120-150
počet dnů jasných	40-50	40-50	40-50	40-50	40-50

Zdroj: Quitt 1971

Dle typů půd převažují v nižších polohách okolo Jizery hnědozemě, ve zbývající části území hnědé půdy nižších poloh. Dle druhů půd jsou to převážně půdy písčité (do 10 % jílnatých částic), na východě území i půdy hlinitopísčité a písčitohlinité (10 – 30 % jílnatých částic) a půdy hlinité (30 - 50 % jílnatých částic).

Hydrograficky patří celá oblast k povodí Labe, je odvodňována řekou Jizerou a jejími přítoky, zleva jsou to Libuňka, Žehrovka, Klenice, zprava Mohelka.

Jedním z nejvýraznějších znaků území jsou významné přírodní hodnoty. Téměř celá část území OPS mezi Turnovem, Mnichovým Hradištěm a Sobotkou leží na území CHKO Český ráj. Dále zde nalezneme přírodní rezervace i přírodní památky, evropsky významné lokality v soustavě NATURA 2000, významné krajinné prvky a památné stromy.

1.2.Vyhodnocení současného stavu

1.2.1. Obyvatelstvo

Tabulka č.2: Základní údaje o obcích v OPS pro Český ráj

Obec	Počet obyvatel k 31.12.2012	Počet částí obce	Rozloha (ha)	obec	Počet obyvatel k 31.12.2012	Počet částí obce	Rozloha (ha)
Bílá Hlína	117	1	857	**Mnichovo Hradiště**	8 384	12	3 432
Boseň	449	4	993	Modřišice	415	1	343
Branžež	219	3	670	Mohelnice nad Jizerou	98	2	267
Březina	389	2	562	Mukařov	174	3	1 102
Dobšín	227	2	353	Neveklovice	60	1	351
Dolní Bousov	2 575	7	2 431	Olešnice	184	2	528
Horní Bukovina	232	2	554	Osek	211	1	381
Hrubá Skála	582	8	1 383	Přepeře	132	1	319
Chocnějovice	435	8	1 334	Ptýrov	258	4	491
Jivina	451	1	507	Rohatsko	248	1	192
Kacanovy	202	1	601	Samšina	261	5	674
Karlovice	748	5	1 021	Sezemice	108	2	440
Klášter Hradiště nad Jizerou	886	1	462	**Sobotka**	2 411	9	1 933
Kněžmost	1 925	15	4 045	Strážiště	100	2	480
Koryta	81	1	166	Troskovice	106	4	829
Ktová	196	1	395	**Turnov**	14 342	13	2 271
Libošovice	496	9	1 983	Všeň	603	3	561
Loukov	164	1	589	Vyskeř	401	6	961
Loukovec	275	2	286	Žďár	1 297	6	1 481
Markvartice	455	9	2 308	**Celkem**	**41 406**	**169**	**39 741**
Mladějov	509	8	1 205				

Pozn.: Města jsou tučně, Zdroj: ČSÚ

Populačně největšími sídly jsou Turnov a Mnichovo Hradiště, s velkým odstupem následují Dolní Bousov a Sobotka, v dalších 2 obcích (Kněžmost a Žďár) žije mezi 1 000 a 2 000 obyvateli. Největší rozlohu má obec Kněžmost, sestávající celkem z 15 částí obce a dále Mnichovo Hradiště a Dolní Bousov. Typickým rysem území je rozdrobená sídelní struktura, kde dominují malé a velmi malé obce – 12 obcí mělo k 31.12.2012 méně než 200 obyvatel a dalších 16 mezi 200 a 500 obyvateli, 28 obcí se rovněž skládá z více částí.

Tabulka č.3: Administrativní členění obcí v OPS pro Český ráj

Obec	Počet částí	Části obce

	obce	
Bílá Hlína	1	Bílá Hlína
Boseň	4	Boseň, Mužský, Zápudov, Zásadka
Branžež	3	Branžež, Nová Ves, Zakopaná
Březina	2	Březina,Honsob
Dobšín	2	Dobšín, Kamenice
Dolní Bousov	7	Bechov, Dolní Bousov, Horní Bousov, Ošťovice, Střehom, Svobodín, Vlčí Pole
Horní Bukovina	2	Dolní Bukovina, Horní Bukovina
Hrubá Skála	8	Bohuslav, Borek, Doubravice, Hnanice, Hrubá Skála, Krčkovice, Rokytnice, Želejov
Chocnějovice	8	Buda, Buřínsko 1., Buřínsko 2., Drahotice, Chocnějovice, Ouč, Rostkov, Sovenice
Jivina	1	Jivina
Kacanovy	1	Kacanovy
Karlovice	5	Karlovice, Radvánovice, Roudný, Sedmihorky, Svatoňovice
Klášter Hradiště nad Jizerou	1	Klášter Hradiště nad Jizerou
Kněžmost	15	Býčina, Čížovka, Drhleny, Chlumín, Kněžmost, Koprník, Lítkovice, Malobratřice, Násedlnice, Solec, Soleček, Srbsko, Suhrovice, Úhelnice, Žantov
Koryta	1	Koryta
Ktová	1	Ktová
Libošovice	9	Dobšice, Libošovice, Malá Lhota, Malechovice, Meziluží, Nepřívěc, Podkost, Rytířova Lhota, Vesec u Sobotky
Loukov	1	Loukov
Loukovec	2	Hubálov, Loukovec
Markvartice	9	Hřmenín, Leština, Markvartice, Mrkvojedy, Netolice, Příchvoj, Rakov, Skuřina, Spařence
Mladějov	8	Bacov, Hubojedy, Kozlov, Loveč, Mladějov, Pařízek, Roveň, Střeleč
Mnichovo Hradiště	12	Dneboh, Dobrá Voda, Hněvousice, Hoškovice, Hradec, Kruhy, Lhotice, Mnichovo Hradiště, Olšina, Podolí, Sychrov, Veselá
Modřišice	1	Modřišice
Mohelnice nad Jizerou	2	Mohelnice nad Jizerou, Podhora
Mukařov	3	Borovice, Mukařov, Vicmanov
Neveklovice	1	Neveklovice
Olešnice	2	Olešnice, Pohoří
Osek	1	Osek
Přepeře	1	Přepeře
Ptýrov	4	Čihátka, Maníkovice, Ptýrov, Ptýrovec
Rohatsko	1	Rohatsko
Samšina	5	Betlem, Drštěkryje, Plhov, Samšina, Všeliby
Sezemice	2	Jirsko I.díl, Sezemice
Sobotka	9	Čálovice, Kdanice, Lavice, Sobotka, Spyšova, Staňkova Lhota, Stéblovice, Trní, Zajakury
Strážiště	2	Kozmice, Strážiště
Troskovice	4	Jivina, Křenovy, Tachov, Troskovice
Turnov	13	Bukovina, Daliměřice, Dolánky u Turnova, Hrubý Rohozec, Kadeřavec, Kobylka, Loužek, Malý Rohozec, Mašov, Mokřiny, Pelešany, Turnov, Vazovec
Všeň	3	Mokrý, Ploukonice, Všeň

Vyskeř	6	Drahoňovice, Lažany, Mladostov, Poddoubí, Skalany, Vyskeř
Žďár	6	Břehy, Doubrava, Příhrazy, Skokovy, Žďár, Žehrov

Zdroj: ČSÚ

Vývoj počtu obyvatel

Tabulka č.4: Vývoj počtu obyvatel v obcích OPS pro Český ráj v letech 2001 - 2012

obec	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bílá Hlína	98	93	97	100	108	105	101	104	107	114	117	117
Boseň	369	373	386	385	399	402	419	421	434	446	448	449
Branžež	196	205	213	221	214	212	212	213	215	216	213	219
Březina	341	342	352	362	380	388	390	388	384	388	385	389
Dobšín	213	215	218	219	212	214	214	215	210	218	220	227
Dolní Bousov	2 308	2 277	2 275	2 320	2 376	2 419	2 491	2 539	2 566	2 575	2 595	2 575
Horní Bukovina	200	200	206	205	210	212	212	210	233	225	240	232
Hrubá Skála	518	521	528	521	527	527	558	572	571	583	585	582
Chocnějovice	395	390	399	405	407	410	412	407	408	412	418	435
Jivina	400	404	409	412	423	429	431	427	435	451	451	451
Kacanovy	161	170	174	175	171	180	165	179	179	182	189	202
Karlovice	673	689	694	700	701	712	710	715	738	740	743	748
Klášter Hradiště nad Jizerou	656	660	658	683	713	744	782	845	863	873	884	886
Kněžmost	1 520	1 490	1 470	1 616	1 648	1 633	1 661	1 735	1 774	1 837	1 890	1 925
Koryta	68	65	70	76	86	88	88	93	93	95	85	81
Ktová	176	174	165	166	174	179	181	179	185	189	196	196
Libošovice	454	450	426	418	419	430	441	442	454	457	486	496
Loukov	179	167	163	158	157	149	149	153	157	161	152	164
Loukovec	270	260	264	259	254	259	257	275	277	273	262	275
Markvartice	444	443	458	460	456	468	466	464	460	460	455	455
Mladějov	505	495	479	476	470	490	475	467	467	470	510	509
Mnichovo Hradiště	8 397	8 382	8 368	8 380	8 411	8 481	8 575	8 589	8 507	8 439	8 320	8 384
Modřišice	358	354	358	363	365	373	380	393	390	405	411	415
Mohelnice nad Jizerou	69	68	67	68	67	73	73	76	74	75	96	98
Mukařov	168	166	162	172	177	172	175	181	178	173	172	174
Neveklovice	37	37	38	37	38	45	45	43	46	48	58	60
Olešnice	172	181	184	184	175	171	175	175	177	184	185	184
Osek	143	148	160	157	168	176	177	185	188	191	205	211
Přepeře	115	112	115	124	130	137	130	133	133	137	141	132
Ptýrov	154	159	163	171	177	173	170	177	199	211	221	258
Rohatsko	140	144	147	158	156	159	170	189	214	218	239	248
Samšina	232	237	238	236	238	233	238	262	265	266	260	261
Sezemice	104	103	99	101	102	107	109	111	113	116	111	108
Sobotka	2 305	2 288	2 274	2 302	2 337	2 539	2 440	2 548	2 487	2 497	2 428	2 411
Strážiště	95	88	86	83	95	94	94	97	100	102	96	100
Troskovice	130	132	134	131	121	114	112	112	107	108	107	106
Turnov	14 465	14 468	14 507	14 447	14 489	14 517	14 509	14 463	14 445	14 387	14 400	14 342
Všeň	508	503	495	508	508	499	523	530	543	554	596	603

Vyskeř	380	384	371	359	365	365	369	365	372	376	399	401
Žďár	1 169	1 174	1 181	1 207	1 206	1 202	1 232	1 246	1 249	1 252	1 257	1 297
CELKEM	**39 285**	**39 211**	**39 251**	**39 525**	**39 830**	**40 280**	**40 511**	**40 918**	**40 997**	**41 104**	**41 226**	**41 406**

Pozn.: počet obyvatel se vždy vztahuje k 31.12. daného roku, Zdroj: ČSÚ

Většina obcí v OPS, stejně jako celá OPS zaznamenala nárůst počtu obyvatel. Úbytek počtu obyvatel zaznamenaly jen 4 obce – v nepatrné míře 2 největší obce Turnov a Mnichovo Hradiště a 2 z nejmenších obcí – Loukov v okrese Mladá Boleslav a Troskovice v okrese Semily. Nejvyšší relativní nárůst (o více než 60 %) zaznamenaly populačně malé obce Rohatsko (u Dolního Bousova), Ptýrov (u Mnichova Hradiště) a Neveklovice (ty jsou podle počtu obyvatel nejmenší obcí OPS), významně (o více než 40 %) vzrostly i Mohelnice nad Jizerou (opět u Mnichova Hradiště) a Osek (u Sobotky). V absolutním vyjádření však nejvíce rostly obce Kněžmost a Klášter Hradiště nad Jizerou v zázemí Mnichova Hradiště a Dolní Bousov. Zdá se proto, že populační stagnace až úbytek největších obcí Turnov a Mnichovo Hradiště a naopak výrazný populační nárůst obcí v zázemí těchto měst může značit suburbanizační tendence charakterizované přesunem obyvatel z měst do jejich zázemí i na této měřítkové úrovni systému osídlení.

Populační vývoj v OPS byl příznivější než v ČR, když v OPS počet obyvatel za sledované období stoupl o 5,5 %, v ČR asi o 3,0 %.

Tabulka č.5 : Pohyb obyvatel v obcích OPS pro Český ráj od 1.1.2001 do 31.12.2012

Název obce	Narození	Zemřelí	Přistě-hovalí	Vystě-hovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový
Bílá Hlína	19	13	46	32	6	14	20
Boseň	57	52	183	103	5	80	85
Branžež	21	28	79	42	-7	37	30
Březina	44	35	190	133	9	57	66
Dobšín	28	33	64	40	-5	24	19
Dolní Bousov	309	308	1034	754	1	280	281
Horní Bukovina	21	29	118	89	-8	29	21
Hrubá Skála	72	87	247	171	-15	76	61
Chocnějovice	48	48	192	134	0	58	58
Jivina	56	35	136	108	21	28	49
Kacanovy	19	29	117	64	-10	53	43
Karlovice	82	95	317	224	-13	93	80
Klášter Hradiště nad Jizerou	119	77	438	239	42	199	241
Kněžmost	235	178	902	551	57	351	408
Koryta	11	10	50	31	1	19	20
Ktová	18	29	86	55	-11	31	20
Libošovice	54	142	229	120	-88	109	21
Loukov	15	41	92	83	-26	9	-17
Loukovec	29	35	123	111	-6	12	6
Markvartice	50	75	176	134	-25	42	17
Mladějov	48	90	140	158	-42	-18	-60
Mnichovo Hradiště	933	1223	2983	2538	-290	445	155
Modřišice	54	45	153	103	9	50	59
Mohelnice nad Jizerou	11	20	42	22	-9	20	11
Mukařov	22	40	67	43	-18	24	6

Neveklovice	11	5	27	14	6	13	19
Olešnice	20	35	61	40	-15	21	6
Osek	22	21	96	33	1	63	64
Přepeře	13	19	50	32	-6	18	12
Ptýrov	30	25	158	65	5	93	98
Rohatsko	34	29	153	42	5	111	116
Samšina	34	36	84	51	-2	33	31
Sezemice	11	18	43	26	-7	17	10
Sobotka	285	305	1428	1202	-20	226	206
Strážiště	10	19	39	23	-9	16	7
Troskovice	11	36	59	59	-25	0	-25
Turnov	1661	1932	3925	3804	-271	121	-150
Všeň	64	68	247	184	-4	63	59
Vyskeř	46	45	120	114	1	6	7
Žďár	143	166	405	237	-23	168	145
CELKEM	**4770**	**5556**	**15099**	**12008**	**-786**	**3091**	**2305**

Pozn.: Celkový přírůstek nemusí vždy souhlasit s rozdílem počtu obyvatel mezi lety 2001 a 2012 (viz předchozí tabulka), protože v souvislosti se sčítáním v roce 2011 byly prováděny korekce počtu obyvatel.

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Výše uvedená tabulka zobrazuje souhrn pohybu obyvatel přirozenou (narození, zemřelí) i migrační (přistěhovalí, vystěhovalí) měnou v jednotlivých obcích. Zcela zřejmých je několik faktů. Obrat migrací je ve srovnání s přirozeným pohybem (narození, zemřelí) více než dvouapůlnásobný. S výjimkou obcí Mladějov a Troskovice zaznamenaly všechny obce nárůst počtu obyvatel migrací. Naopak jen ve 13 obcích ze 40 byl zaznamenán nárůst počtu obyvatel přirozenou měnou, z toho jen ve 3 obcích se jednalo o více než 10 obyvatel (Kněžmost, Klášter Hradiště nad Jizerou a Jivina). Úbytek přirozenou měnou byl v relativním vyjádření nejvyšší v Libošovicích a Troskovicích (téměř o 20 %), v absolutním vyjádření pak logicky v největších obcích – Mnichově Hradišti a Turnově. Nárůst migrací byl v relativní míře nejvyšší v Rohatsku a Ptýrově (o 79 resp. 60 %!).

Věková struktura

Tabulka č.6: Struktura obyvatel podle hlavních věkových skupin a vývoj mezi lety 1991 a 2011

	1991			2011			změna 1991-2011 (%)		
název obce	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Bílá Hlína	13,00	67,00	20,00	18,45	68,93	12,62	41,90	2,88	-36,89
Boseň	16,48	64,25	19,27	14,38	72,36	13,03	-12,73	12,63	-32,38
Branžež	14,58	70,31	15,10	13,15	69,48	17,37	-9,86	-1,18	15,01
Březina	21,28	66,87	11,85	14,32	70,29	15,12	-32,68	5,12	27,55
Dobšín	24,27	61,65	14,08	12,72	68,86	18,42	-47,60	11,69	30,85
Dolní Bousov	18,71	63,12	18,17	15,90	66,94	16,80	-15,04	6,06	-7,51
Horní Bukovina	21,57	60,29	18,14	15,56	71,11	12,89	-27,88	17,94	-28,94
Hrubá Skála	13,70	62,67	23,63	16,24	63,59	20,17	18,55	1,47	-14,64
Chocnějovice	20,38	61,87	17,75	15,93	66,06	18,02	-21,86	6,77	1,52

Jivina	26,72	61,71	11,57	15,87	73,24	10,88	-40,60	18,69	-5,93
Kacanovy	21,67	58,89	19,44	17,32	68,72	13,97	-20,07	16,69	-28,17
Karlovice	19,40	64,36	16,24	13,46	65,92	20,06	-30,59	2,42	23,49
Klášter Hradiště nad Jizerou	21,06	62,71	16,22	18,01	70,79	10,62	-14,47	12,87	-34,52
Kněžmost	21,01	64,41	14,58	16,60	68,50	14,63	-20,98	6,35	0,34
Koryta	17,91	58,21	23,88	20,45	65,91	13,64	14,20	13,23	-42,90
Ktová	17,71	63,02	19,27	10,75	68,82	20,43	-39,28	9,20	6,02
Libošovice	13,92	62,53	23,55	13,83	64,82	20,95	-0,61	3,67	-11,06
Loukov	14,14	70,16	15,71	12,36	71,35	16,29	-12,57	1,70	3,73
Loukovec	18,65	66,67	14,68	14,00	66,40	19,60	-24,94	-0,40	33,49
Markvartice	18,44	57,38	24,18	11,80	69,71	18,26	-36,00	21,50	-24,47
Mladějov	19,30	62,26	18,43	9,24	69,75	20,38	-52,12	12,03	10,54
Mnichovo Hradiště	20,84	66,77	12,39	12,32	70,07	17,40	-40,88	4,94	40,49
Modřišice	20,99	65,74	13,27	17,91	67,16	14,68	-14,66	2,17	10,59
Mohelnice nad Jizerou	8,64	56,79	34,57	19,10	57,30	23,60	121,03	0,90	-31,74
Mukařov	13,22	62,07	24,71	13,71	66,29	19,43	3,75	6,79	-21,38
Neveklovice	18,52	48,15	33,33	16,13	67,74	16,13	-12,90	40,69	-51,61
Olešnice	15,85	64,48	19,67	12,07	63,22	24,14	-23,84	-1,96	22,70
Osek	17,50	61,88	20,63	16,58	70,47	12,44	-5,26	13,88	-39,71
Přepeře	19,31	64,14	16,55	11,81	68,75	19,44	-38,86	7,19	17,48
Ptýrov	16,15	62,73	21,12	15,84	69,23	13,57	-1,93	10,36	-35,72
Rohatsko	16,78	58,04	25,17	20,93	66,51	12,56	24,71	14,59	-50,12
Samšina	19,75	59,66	20,59	15,73	68,15	16,13	-20,37	14,22	-21,66
Sezemice	14,81	62,04	23,15	15,60	66,06	18,35	5,28	6,48	-20,73
Sobotka	18,45	67,03	14,52	13,47	67,68	18,36	-27,01	0,96	26,47
Strážiště	14,89	65,96	19,15	12,37	65,98	21,65	-16,94	0,03	13,06
Troskovice	21,25	53,75	25,00	4,00	68,00	27,00	-81,18	26,51	8,00
Turnov	19,08	68,17	12,75	13,50	66,91	19,26	-29,27	-1,85	51,02
Všeň	18,46	64,91	16,63	13,14	70,31	16,21	-28,81	8,32	-2,53
Vyskeř	18,18	59,24	22,58	13,45	67,01	19,04	-26,02	13,11	-15,70
Žďár	18,16	64,26	17,58	15,26	67,75	16,92	-15,98	5,42	-3,76
CELKEM	**19,30**	**65,96**	**14,74**	**13,88**	**68,03**	**17,79**	**-28,09**	**3,15**	**20,65**
Česká republika	**21,01**	**66,34**	**12,65**	**14,27**	**69,63**	**15,76**	**-32,09**	**4,96**	**24,58**
Středočeský kraj	20,42	66,18	13,40	15,46	69,42	14,81	-24,28	4,90	10,48
Liberecký kraj	21,60	66,43	11,97	14,94	69,67	15,02	-30,85	4,87	25,51
Královéhradecký kraj	20,76	65,99	13,24	14,44	68,42	16,79	-30,45	3,68	26,84

Pozn.: Věková struktura se za léta 1991 a 2001 vztahuje obyvatelům podle místa trvalého pobytu, za rok 2011 pak k obyvatelům podle obvyklého pobytu.
Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Mezi jednotlivými obcemi existují značné rozdíly ve věkové struktuře obyvatel. Nejmladší věkovou strukturu měly v roce 2011 obce Rohatsko (u Dolního Bousova), Klášter Hradiště nad Jizerou a Koryta na Mnichovohradištsku. Naopak nejstarší věkovou strukturu zaznamenaly obce Troskovice a Ktová na Semilsku a Strážiště na Mnichovohradištsku. Ve srovnání s Českou republikou i kraji, v nichž OPS leží

(Středočeský, Liberecký, Královéhradecký) má OPS pro Český ráj větší podíl seniorů a naopak nižší podíl dětí do 14 let a osob v produktivním věku (15-64 let). V souladu s celostátním i krajskými trendy se mezi lety 1991 a 2011 významně snížil podíl dětské složky v populaci (o více než 28 %!). Je zároveň pravdou, že většina tohoto poklesu byla zaznamenána mezi lety 1991 a 2001 (téměř dvaapůlkrát více než mezi lety 2001 a 2011). Naopak vzrostl podíl obyvatel v produktivním věku a především seniorů. I v těchto trendech lze zaznamenat mezi obcemi velké rozdíly. Nejvíce se podíl seniorů zvýšil v největších obcích – Turnov a Mnichovo Hradiště- a rovněž v malé obci Loukovec. Podíl dětské složky vzrostl pouze v 7 obcích, podíl seniorů v 18 obcích, podíl obyvatel v produktivním věku v 36 obcích ze 40. Lze tedy prohlásit, že vzhledem ke stárnutí populace se podíl dětské složky snižuje na úkor podílu obyvatel v produktivním věku a v budoucnu lze naopak očekávat významnější přesun obyvatel mezi produktivní a seniorskou složkou populace. Proti obecnému trendu stárnutí populace však v 7 obcích došlo k „omlazení" věkové struktury. Jedná se o Bílou Hlínu, Koryta, Mohelnici nad Jizerou, Mukařov, Rohatsko a Sezemice ve Středočeském kraji a Hrubou Skálu v Libereckém kraji. V těchto obcích obyvatel přirozenou měnou většinou ubývalo, přírůstek přirozenou měnou byl jen nepatrný, zlepšení věkové struktury je tedy způsobeno migrací mladších obyvatel do obcí (všechny obce zaznamenaly migrační přírůstek).

Vzdělanostní struktura

Tabulka č.7: Struktura obyvatel v roce 2011 podle nejvyššího dokončeného stupně vzdělání

obec	základní vč. neukončeného			střední vč.vyučení (bez maturity)			úplné střední (s maturitou) a vyšší odborné (vč.nástavbového)			vysokoškolské			bez vzdělání		
	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž
Bílá Hlína	22,62	17,07	27,91	38,10	46,34	30,23	34,52	31,71	37,21	3,57	2,44	4,65	0,00	0,00	0,00
Boseň	21,00	18,69	23,50	39,90	44,95	34,43	28,87	27,78	30,05	6,56	5,05	8,20	0,00	0,00	0,00
Branžež	20,00	11,36	27,84	36,22	45,45	27,84	31,35	27,27	35,05	8,65	11,36	6,19	2,16	2,27	2,06
Březina	16,72	11,25	22,09	40,56	48,75	32,52	34,37	30,63	38,04	6,19	6,88	5,52	0,31	0,00	0,61
Dobšín	25,63	18,45	33,33	37,69	49,51	25,00	28,64	24,27	33,33	5,53	3,88	7,29	0,50	0,97	0,00
Dolní Bousov	17,78	12,13	23,29	41,04	49,67	32,62	29,39	24,17	34,47	5,99	6,54	5,45	0,33	0,28	0,37
Horní Bukovina	16,84	13,27	20,65	47,89	51,02	44,57	20,53	16,33	25,00	6,84	8,16	5,43	1,05	0,00	2,17
Hrubá Skála	19,39	13,47	25,31	40,20	48,57	31,84	31,02	28,16	33,88	7,55	7,76	7,35	0,00	0,00	0,00
Chocnějovice	19,25	13,61	25,49	50,31	58,58	41,18	20,81	18,34	23,53	7,45	7,10	7,84	0,31	0,00	0,65
Jivina	14,02	12,37	15,68	43,94	47,85	40,00	33,15	30,11	36,22	7,28	8,06	6,49	0,00	0,00	0,00
Kacanovy	8,11	8,00	8,22	43,24	50,67	35,62	28,38	26,67	30,14	14,86	12,00	17,81	1,35	0,00	2,74
Karlovice	14,75	8,74	20,78	43,27	50,16	36,36	31,28	28,16	34,42	6,81	7,12	6,49	0,32	0,32	0,32
Klášter Hradiště nad Jizerou	16,90	15,57	18,31	39,30	47,27	30,81	29,30	22,40	36,63	8,03	7,10	9,01	0,70	0,55	0,87
Kněžmost	17,35	11,54	22,77	39,50	48,41	31,19	31,50	27,85	34,90	8,19	7,82	8,54	0,19	0,27	0,12
Koryta	25,71	22,86	28,57	34,29	34,29	34,29	30,00	31,43	28,57	5,71	5,71	5,71	0,00	0,00	0,00
Ktová	16,87	8,75	24,42	46,39	55,00	38,37	27,71	25,00	30,23	4,82	6,25	3,49	1,20	0,00	2,33
Libošovice	21,33	15,32	27,57	39,45	51,80	26,64	26,15	18,02	34,58	7,80	8,11	7,48	1,38	1,35	1,40
Loukov	19,87	11,54	28,21	42,31	50,00	34,62	32,05	32,05	32,05	3,85	5,13	2,56	0,00	0,00	0,00
Loukovec	21,86	16,51	27,36	37,21	41,28	33,02	33,02	32,11	33,96	4,65	5,50	3,77	0,00	0,00	0,00

Markvartice	23,74	17,07	30,89	44,44	54,15	34,03	22,73	19,51	26,18	5,05	4,39	5,76	0,51	0,49	0,52
Mladějov	18,06	11,93	24,30	43,98	53,21	34,58	28,70	22,94	34,58	5,09	6,42	3,74	0,23	0,00	0,47
Mnichovo Hradiště	16,57	11,92	21,06	36,63	42,07	31,39	32,48	30,32	34,57	9,06	9,04	9,08	1,16	1,44	0,90
Modřišice	14,55	9,15	19,88	40,91	51,22	30,72	30,61	24,39	36,75	10,00	9,76	10,24	0,61	1,22	0,00
Mohelnice nad Jizerou	22,22	14,29	29,73	43,06	54,29	32,43	29,17	28,57	29,73	4,17	2,86	5,41	1,39	0,00	2,70
Mukařov	26,49	17,19	33,33	41,72	50,00	35,63	25,17	28,13	22,99	5,30	3,13	6,90	0,00	0,00	0,00
Neveklovice	15,38	11,54	19,23	46,15	50,00	42,31	23,08	23,08	23,08	13,46	11,54	15,38	0,00	0,00	0,00
Olešnice	20,92	9,59	31,25	45,10	67,12	25,00	23,53	10,96	35,00	7,19	9,59	5,00	0,00	0,00	0,00
Osek	21,74	23,53	19,74	36,02	41,18	30,26	28,57	21,18	36,84	8,70	8,24	9,21	0,00	0,00	0,00
Přepeře	18,11	13,24	23,73	40,94	51,47	28,81	27,56	22,06	33,90	6,30	2,94	10,17	0,00	0,00	0,00
Ptýrov	12,37	8,99	15,46	35,48	42,70	28,87	34,41	29,21	39,18	11,29	13,48	9,28	0,54	0,00	1,03
Rohatsko	17,06	15,73	18,52	35,88	41,57	29,63	38,24	32,58	44,44	7,06	7,87	6,17	0,00	0,00	0,00
Samšina	20,10	15,32	25,51	39,71	45,05	33,67	33,97	30,63	37,76	4,78	7,21	2,04	0,48	0,90	0,00
Sezemice	20,65	13,64	27,08	44,57	56,82	33,33	28,26	22,73	33,33	4,35	4,55	4,17	0,00	0,00	0,00
Sobotka	18,49	14,38	22,53	37,60	44,69	30,61	29,12	24,23	33,94	7,90	8,98	6,84	0,34	0,19	0,48
Strážiště	12,94	9,52	16,28	36,47	50,00	23,26	37,65	26,19	48,84	11,76	11,90	11,63	0,00	0,00	0,00
Troskovice	27,08	25,00	29,55	25,00	32,69	15,91	37,50	32,69	43,18	7,29	7,69	6,82	0,00	0,00	0,00
Turnov	15,55	11,68	18,97	33,67	39,01	28,96	34,61	31,65	37,23	12,09	13,76	10,60	0,24	0,24	0,24
Všeň	13,95	7,23	20,38	42,24	51,00	33,85	31,24	28,51	33,85	8,06	8,43	7,69	0,59	0,80	0,38
Vyskeř	15,54	12,92	18,40	41,64	48,31	34,36	28,74	25,84	31,90	10,26	9,55	11,04	0,00	0,00	0,00
Žďár	16,88	13,33	20,29	39,93	46,86	33,27	33,58	28,95	38,03	6,81	7,62	6,03	0,09	0,00	0,18
CELKEM	**16,84**	**12,40**	**21,05**	**37,27**	**43,93**	**30,95**	**32,11**	**28,63**	**35,41**	**9,33**	**9,97**	**8,72**	**0,48**	**0,51**	**0,45**
Česká republika	**17,56**	**13,32**	**21,57**	**32,99**	**39,19**	**27,14**	**31,18**	**27,62**	**34,55**	**12,46**	**13,29**	**11,67**	**0,47**	**0,45**	**0,49**
Středočeský kraj	16,91	12,75	20,91	33,61	40,23	27,23	32,45	28,51	36,25	11,46	12,12	10,82	0,45	0,44	0,45
Liberecký kraj	18,62	14,67	22,35	35,92	42,25	29,95	29,83	26,34	33,12	9,64	10,19	9,13	0,55	0,51	0,59
Kálovéhradecký kraj	17,64	13,54	21,53	35,48	41,58	29,70	31,70	28,42	34,81	10,13	10,87	9,42	0,47	0,45	0,49

Vysvětlivky: Σ – celkem, M – muži, Ž – ženy
Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Podobně jako u věkové struktury, existují i ve vzdělanostní struktuře obyvatel značné rozdíly mezi jednotlivými obcemi. Nejvyšší podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva byl v roce 2011 zaznamenán v malých obcích Neveklovice a Kacanovy, ale rovněž v největší obci v OPS – Turnově. V Rohatsku byl nejvyšší podíl obyvatel s úplným středním vzděláním. Naopak nejnižší podíl vysokoškoláků byl v malých středočeských obcích Bílá Hlína, Loukov a Mohelnice nad Jizerou. Nejvyšší podíl obyvatel se základním vzděláním pak byl v Troskovicích na Semilsku a v Dobšíně, Korytech a Mukařově na Mnichovohradištsku.

Ve srovnání s Českou republikou žije v OPS pro Český ráj více obyvatel se středním vzděláním (s i bez maturity), a naopak méně obyvatel pouze se základním vzděláním a vysokoškoláků. Evidentní je v souladu s celkovými trendy růst podílu obyvatel s vysokoškolským vzděláním mezi lety 1991 a 2011. Podíl těchto obyvatel se zvýšil ve všech obcích OPS a v celé OPS asi o 90 %. Stejně tak se ve všech obcích zvýšil podíl obyvatel se středním vzděláním s maturitou (celkově asi o 45 %) a poklesl podíl obyvatel se základním vzděláním (celkově o polovinu). Z krajských a celostátních průměrů se nijak

nevymyká ani rozdíl mezi vzdělaností mužů a žen. Muži jsou silněji zastoupeni v kategorii vysokoškoláků a obyvatel se středním vzděláním bez maturity a ženy v kategoriích základního vzdělání a středního vzdělání s maturitou. Podíl obyvatel bez vzdělání zůstává nevýznamný, přesto je zajímavé, že se podíl těchto obyvatel za 20 let v OPS i Libereckém kraji zvýšil asi na dvojnásobek. V rámci ČR podíl této kategorie vzrostl asi o 40 %. Pouze v Branžeži podíl osob bez vzdělání přesahuje 2 %, celkově se ale jedná jen o 4 osoby. Samostatnou kapitolou, která by si zasloužila zvláštní studii a jíž nemůžou data z ČSÚ postihnout, je srovnání požadavků na dosažení určitého stupně vzdělání dříve a nyní.

1.2.2. Technická infrastruktura

Tabulka č.8: Vybavenost obcí základní technickou infrastrukturou

Obec	kanalizace	vodovod	plynofikace
Bílá Hlína	-	1	-
Boseň	1	1	-
Branžež	-	1	-
Březina	1	-	1
Dobšín	-	1	-
Dolní Bousov	1	1	1
Horní Bukovina	1	1	-
Hrubá Skála	-	1	1
Chocnějovice	-	1	-
Jivina	-	1	-
Kacanovy	-	1	-
Karlovice	1	1	1
Klášter Hradiště nad Jizerou	-	1	1
Kněžmost	1	1	1
Koryta	-	1	-
Ktová	-	1	-
Libošovice	-	1	-
Loukov	-	1	1
Loukovec	-	1	1
Markvartice	-	1	-
Mladějov	-	1	-
Mnichovo Hradiště	1	1	1
Modřišice	-	1	1
Mohelnice nad Jizerou	-	1	-
Mukařov	-	1	-
Neveklovice	-	1	-
Olešnice	-	1	-
Osek	1	1	-
Přepeře	-	1	-
Ptýrov	-	1	-
Rohatsko	1	1	1
Samšina	-	1	-
Sezemice	-	1	-
Sobotka	1	1	1
Strážiště	-	1	-

Troskovice	-	1	-
Turnov	1	1	1
Všeň	-	1	1
Vyskeř	-	1	-
Žďár	-	1	1

Zdroj: ČSÚ

Vybavenost technickou infrastrukturou je do značné míry odrazem velikosti obce, neboť malé obce mají omezené rozpočtové možnosti pro budování nákladné infrastruktury a dodavateli se vzhledem k malému počtu zákazníků rovněž nevyplatí technické sítě budovat. To platí hlavně pro kanalizaci a plynovody.

Jedinou obcí, která nemá vybudován vodovod je obec Březina. Obyvatelé využívají ke svému zásobování pitnou vodou domovní a obecní studny. Vydatnost a kvalita vody v těchto studnách je vyhovující. V případě zhoršení kvality vody se v Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací navrhuje připojení na vodovod Dneboh z části obce Olšina, patřící pod obec Mnichovo Hradiště. Za kanalizaci je v tomto přehledu považována splašková kanalizace, nikoli dešťová nebo jednotná. Podle této definice je kanalizací vybaveno 11 obcí. Téměř výhradně se však jedná vždy jen o hlavní část obce. Pouze u obce Boseň je kanalizace vybudována i v části obce Zásadka, v obci Karlovice jen v části Karlovice – Sedmihorky. V obci Rohatsko byla čistírna odpadních vod dokončena v roce 2010. Odkanalizována jsou největší sídla – Turnov, Mnichovo Hradiště, Dolní Bousov a Sobotka. Při nedávném odkanalizování Oseka a Rohatska bylo využito blízkosti čistíren odpadních vod v Sobotce resp. Dolním Bousově, kam je kanalizace zaústěna.

V lokalitách, jež nejsou vybaveny kanalizací, odtékají odpadní vody po individuálním předčištění v septicích přímo do podmoků nebo mají domy bezodtoké jímky, jež jsou vyváženy na nejbližší ČOV nebo na pole.

Dne 25.5.2010 byl usnesením zastupitelstva Libereckého kraje č. 148/10/ZK zřízen fond ochrany vod Libereckého kraje, který je určen pro poskytování investičních dotací obcím do 2000 obyvatel nebo svazkům obcí v působnosti Libereckého kraje na rekonstrukci a modernizaci stávajících a výstavbu nových vodních děl (ČOV, kanalizací, vodovodů a náhradních zdrojů pitné vody) v souladu s Plánem rozvoje vodovodů a kanalizací LK. Dotace však činí max. 70 % a 2 mil.Kč.

V Královéhradeckém kraji schválilo dne 9.10.2008 Zastupitelstvo kraje (usnesení č.j.: 31/2259/2008) procesní pravidla upravující postup pro poskytování finančních prostředků z rozpočtu Královéhradeckého kraje na opatření k odstranění závažných znečištění povrchových a podzemních vod. Předmětem financování je úhrada nezbytně nutných nákladů přímo souvisejících s opatřeními k nápravě havárií nebo dlouhodobě závadného stavu. Kraj rovněž poskytuje dotace na kofinancování projektů, které jsou dotovány z jiných programů. Roční rozpočet kraje na tyto účely činí 10 mil.Kč.

Vlastníkem vodohospodářské infrastruktury v západní části OPS je společnost Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav, a.s. V obcích na Turnovsku (Kacanovy, Ktová, Olešnice, Troskovice, Turnov, Vyskeř) je to Vodohospodářské sdružení Turnov. V některých obcích na Jičínsku (Libošovice, Osek, Sobotka) je majitelem vodohospodářské infrastruktury Vodohospodářská a obchodní společnost, a.s. Ta zajišťuje i provoz vodovodů v Dobšíně. V ostatních obcích (Branžež, Dobšín, Dolní Bousov, Hrubá Skála, Karlovice, Kněžmost, Markvartice, Mladějov, Modřišice, Přepeře, Samšina, Všeň a Žďár) jsou

vodovody a kanalizace ve vlastnictví samotných obcí. Provozovatelem vodohospodářské infrastruktury je většinou vlastník. Výjimkou jsou obce Dobšín (provozuje Vodohospodářská a obchodní společnost, a.s.), Hrubá Skála a Karlovice (AQUA TURNOV, spol. s r.o.) a Všeň (Severočeské vodovody a kanalizace a.s.).

Plyn je zaveden v celkem 15 obcích, kromě těch nejvýznamnějších i v obcích, kde bylo využito blízkosti vysokotlakého plynovodu (např. Loukov, Loukovec, Modřišice, Karlovice, Hrubá Skála). V Turnově je plyn s výjimkou několika okrajových lokalit rozveden po celém zastavěném území. Míra plynofikace je velmi různorodá. Podle údajů přímo z obcí, které v anketárním šetření vyplnily tento údaj, je zasíťovanost 60 - 100 %. Maximální zasíťovanosti dosahují podle údajů v dotaznících Březina, Dolní Bousov, Loukovec a Modřišice. Dodávku plynu na území okresu Semily a Jičín (bývalý Východočeský kraj) zajišťuje Východočeská plynárenská, a.s., na území okresu Mladá Boleslav pak Středočeská plynárenská a.s. Obě společnosti patří do koncernu RWE Česká republika.

Veřejné osvětlení je standardní součástí technické infrastruktury. Zasíťovanost udávají všechny obce s výjimkou Olešnice (70 %) a Koryt (80 %) vždy více než 90 %.

Ze 36 obcí OPS, jež vyplnily dotazník, jich chce vodovod dále budovat 12. Většinou jde o rozšíření do dalších sídel (8 obcí) nebo v rámci hlavního sídla, např. k nové zástavbě. Kanalizaci chce dále budovat 18 obcí. Většinou jde o vybudování či rozšíření sítě v hlavním sídle, rozšiřování do dalších sídel v obci je spíše výjimečné (záměry 3 obcí). O plynofikaci má zájem pouze 6 obcí (z toho rozšíření do dalších sídel uvedly 2 obce).

Na území OPS se nachází 1 významný zdroj CZT – v Turnově Městská teplárenská s.r.o. s instalovaným tepelným výkonem 36,3 MW a roční dodávkou tepla celkem 92 648 GJ/rok.

Území je plně elektrifikováno. Dodávku elektřiny zajišťuje společnost ČEZ Distribuce, a.s., jež patří do koncernu ČEZ, a.s.

Signál mobilních sítí je na území všech obcí aspoň od dvou operátorů (vždy o2 a buď T-Mobile nebo Vodafone), byť je někdy slabý a není s ním pokryto celé území. Obce Kacanovy a Samšina uvedly, že mají signál jen od o2. Signálem o2 je až na nepatrné výjimky (okolí Chocnějovic) pokryto celé území. Signál T-Mobile nedosahuje do údolí pravostranných přítoků Jizery a Mohelky na Mnichovohradištsku, oblastí okolo Branžeže a poměrně rozsáhlých oblastí Podtroseckých údolí od Borku až po Mladějov, údolí Čertoryje apod. Pokrytí signálem Vodafone je podobné pokrytí signálem o2, nepokryto zůstává Podtrosecké údolí od údolí Žehrovky k Mladějovu.

Celkem 24 obcí má k dispozici obecní rozhlas, 3 obce (Dolní Bousov, Mnichovo Hradiště a Ptýrov) kabelovou televizi. 5 obcí (Klášter Hradiště nad Jizerou, Kněžmost, Loukovec, Mnichovo Hradiště a Turnov) disponuje kamerovým systémem. V obci Klášter Hradiště nad Jizerou je kamerový systém ve zkušebním provozu. Obecní SMS informační systém provozuje 11 obcí.

1.2.3. Doprava

Silniční doprava

Hlavními komunikacemi, které procházejí územím, jsou rychlostní silnice R10 Praha – Mladá Boleslav – Turnov a silnice I.třídy I/35 Turnov – Jičín – Hradec Králové, I/16 Mladá Boleslav – Sobotka - Jičín. Významné jsou i silnice II.třídy II/277 Mnichovo Hradiště – Český Dub, II/268 Mimoň – Mnichovo Hradiště – silnice I/16, II/279 Příšovice – Žďár – Dolní Bousov, II/281 Dolní Bousov – Újezd pod Troskami a II/276 Bakov nad Jizerou – Kněžmost. Dle očekávání je doprava nejintenzivnější na rychlostní komunikaci R10 a na silnicích I.třídy I/16 a I/35 a také na hlavních silnicích procházejících Turnovem a v menší míře Mnichovým Hradištěm. Tuto základní kostru doplňují silnice III.třídy, které propojují všechny obce a místní komunikace. Stav hlavních silnic I.třídy je většinou velmi dobrý, přesto jsou úseky silnic I/16 a I/35 řazeny k silnicím se středně vysokým rizikem (2.nejhorší stupeň). Velkým problémem však nadále zůstává stav silnic nižších tříd – především III.třídy, kde je velké množství z nich ve špatném až havarijním stavu. Permanentně sleduje stav svých komunikací pouze Liberecký kraj. I v něm je zřejmé zařazení velkého množství komunikací III.třídy v kategoriích nevyhovující a havarijní, i když některá významná silniční spojení jižně od Turnova: spojení Turnov – Všeň a Turnov – Kacanovy – Vyskeř jsou z hlediska kvality povrchu naopak hodnocena jako dobrá. Přestože opravy na silniční síti probíhají každý rok, celkový stav silniční sítě nižších tříd se zhoršuje. Havarijní stav komunikací vede k omezením provozu. Problémem je i nedostatečná šířka a nevhodné směrové poměry některých komunikací III.třídy (velmi komplikovaná je situace na silnici Doubravice – Hrubá Skála – Krčkovice – Pleskotský mlýn).

Při zimní údržbě se na silnice I. a II.třídy aplikuje chemické ošetření, silnice III.tříd se ošetřují zdrsňujícím posypem, případně jen pluhováním.

Vlastníky silnic I.třídy je stát (správu a údržbu zajišťuje Ředitelství silnic a dálnic), II. a III.třídy jednotlivé kraje (Středočeský, Liberecký a Královéhradecký), u nichž správu a údržbu zajišťují příslušné krajské správy a údržby silnic. Vlastníky místních komunikací jsou většinou obce.

Samostatným problémem je doprava v klidu, tedy parkování. Z údajů, jež obce uvedly v dotaznících, a z mapových podkladů vyplývá, že pouze 14 obcí ze 40 má na svém území vyznačeny parkovací plochy. Jde o největší obce a obce, na jejichž území se nachází nějaká turistická zajímavost. Největší parkovací plochy uvádí město Turnov – na 19 parkovištích celkem 769 míst, v Mnichově Hradišti existuje na 4 parkovištích 240 míst. V ostatních obcích parkování probíhá na odstavných plochách, např. před obecním úřadem, u kostela apod. Problémem bývá nedostatečná kapacita některých parkovišť u nejvýznamnějších turistických atraktivit. Tato parkoviště bývají v hlavní turistické sezóně zcela přeplněna. Týká se to především parkovišť u zámku Hrubá Skála, v Lázních Sedmihorky, pod hradem Trosky (Sčítání turistů ve skalních městech a dalších turistických lokalitách v Českém ráji 6.7. 2002). Auta často parkují i mimo vyhrazené plochy. K parkovacím plochám u turistických atraktivit blíže viz kapitola 2.12.

Tabulka č.9: Intenzita provozu na hlavních komunikacích OPS pro Český ráj podle sčítání dopravy v roce 2010

silnice	úsek	počet vozidel
R10	Bakov nad Jizerou - hranice Libereckého kraje	19560
I/16	Obrubce (křiž. s III/27938) - Horní Bousov - Sobotka (křiž. s II/291)	10117

I/35	Turnov (vyúst. Z R10) - Turnov (křiž. s II/283)	16283
I/35	Turnov (křiž. S II/283) - Turnov konec zástavby	9588
I/35	Turnov konec zástavby - Karlovice - Újezd pod Troskami	6771
II/268	Horní Bousov - Kněžmost	2680
II/268	Kněžmost - Mnichovo Hradiště (křiž. s R10)	3527
II/268	Mnichovo Hradiště (křiž. s R10) - Mnichovo Hradiště (křiž. s II/610)	5948
II/268	Mnichovo Hradiště (křiž. s II/610) - Klášter Hradiště nad Jizerou	4842
II/268	Klášter Hradiště nad Jizerou - Bílá Hlína - hranice Libereckého kraje	3351
II/276	Bakov nad Jizerou (křiž. s R10) - Kněžmost	1811
II/277	Mnichovo Hradiště (vyústění z II/610) - Mnichovo Hradiště (křiž. s III/26815)	4291
II/277	Mnichovo Hradiště (křiž. s III/26815) - hranice Libereckého kraje	1195
II/279	Břehy (vyúst. z II/610)- Žďár - Horní Bousov (křiž. s I/16)	666
II/279	Horní Bousov (křiž. s I/16) - Dolní Bousov	1161
II/281	Dolní Bousov (křiž. s II/279) - Sobotka (křiž. s I/16)	1133
II/283	Turnov (křiž. s I/35) - Turnov (křiž. s III/2831)	10915
II/610	Turnov (zaúst. III/2797) - Turnov (křiž. s I/35)	11472
III/2687	Kněžmost - křiž. s II/279	699
III/2761	Malá Bělá - Klášter Hradiště nad Jizerou	797
III/26817	Klášter Hradiště nad Jizerou - Jivina	922
III/27920	Všeň - Mašov	1572
III/27926	Turnov (křiž. s I/35) - Mašov	3305
III/27938	Dolní Bousov - Obrubce (křiž. s I/16)	1552

Pozn.: Některé výsledky jsou vypočteny jako prostý aritmetický průměr více na sebe navazujících úseků na stejné silnici.
Zdroj: www.rsd.cz, vlastní výpočty

Železniční doprava

Územím MAS procházejí tratě 070 Turnov – Mladá Boleslav – Praha, která je tratí celostátní, dále trať 041 Turnov – Jičín – Hradec Králové, jež je rovněž tratí celostátní, ale je navrženo její přeřazení mezi tratě regionální. Na obou tratích je provozována i dálková osobní doprava rychlíky. Územím prochází i tratě 063 Bakov nad Jizerou – Dolní Bousov a 064 Mladá Boleslav – Dolní Bousov – Libuň – Stará Paka. Na tratích 063 a 064 jezdí pouze osobní vlaky. Význam tratě 063 je pro obsluhu území okrajový, protože zde jezdí denně pouze 3 páry spojů v pracovní dny. Trať 070 má ze všech zdejších tratí nejlepší návrhové parametry (větší poloměr oblouků, vyšší cestovní rychlost), přesto zůstává ve srovnání se silniční dopravou nekonkurenceschopná. Cestovní časy na vozebním ramenu Liberec – Praha zůstávají stejné jako ve 30.letech 20.století. Dopravu na všech tratích zajišťují České dráhy, a.s. Vlastníkem tratí je stát, který je zastupován Správou železniční dopravní cesty, s.o.

Letecká doprava

V OPS pro Český ráj existuje jedno významné letiště u Mnichova Hradiště - Hoškovic. Má statut veřejného mezinárodního letiště, disponuje betonovou i travnatou drahou. Provozována je i letecká doprava aerotaxi. Zrušení celní a pasové kontroly po vstupu ČR do Schengenského prostoru vedlo

k několikanásobnému zvýšení mezinárodního leteckého provozu, hlavně aerotaxi. Majitelem letiště je soukromý investor.

Dalším nejbližším letištěm již za hranicí OPS je letiště v Jičíně, které má statut veřejného vnitrostátního letiště a disponuje travnatou drahou.

Dopravní obslužnost veřejnou dopravou

Tabulka č.10: Přehled dopravní obslužnosti autobusy v OPS pro Český ráj

Obec	Autobus					
	počet spojů					hlavní cíle
	Po 22.4.	Čt 25.4.	Pá 26.4.	So 27.4.	Ne 28.4.	
Bílá Hlína	15	13	15	0	2	MB, MH, Mimoň, Rokytá
Boseň	28	28	28	0	0	MH, Kněžmost, Dolní Bousov, Sobotka
Branžež	10	10	10	0	0	MB, Kněžmost, Dobšín-Kamenice
Březina	31	31	30	4	7	MB, MH, TUR, LB, Žďár-Žehrov
Dobšín	8	8	8	0	0	MB, Dolní Bousov, Sobotka
Dolní Bousov	51	51	51	3	5	MB, JC, Sobotka, MH, Kopidlno, Libáň
Horní Bukovina	12	12	10	0	2	MH, Mukařov, Cetenov-Hrubý Lesnov
Hrubá Skála	27	27	27	0	0	TUR, JC, LB, HK, Troskovice-Křenovy
Chocnějovice	26	26	28	0	2	MH, TUR, Loukov, Český Dub, Příšovice, Osečná - Lázně Kundratice, Praha
Jivina	14	14	13	0	2	MH, Mukařov, Cetenov-Hrubý Lesnov, MB
Kacanovy	4	4	3	0	0	TUR
Karlovice	30	30	30	0	0	TUR, JC, Rovensko pod Troskami, LB, HK
Klášter Hradiště n.Jiz.	46	44	44	0	4	MH, MB, Mimoň, Mukařov, Cetenov- Hrubý Lesnov
Kněžmost	55	55	55	0	0	MB, MH, Sobotka, JC, TUR, Přepeře
Koryta	21	21	21	0	0	TUR, MH, Loukov, Příšovice
Ktová	39	38	40	7	10	TUR, JC, Hrubá Skála -Borek, LB, HK, PU, BM, Luhačovice, Lomnice nad Popelkou
Libošovice	18	18	18	0	0	TUR, MB, Sobotka, Dobšín-Kamenice
Loukov	37	37	36	6	10	MH, MB, TUR, LB, Žďár-Žehrov, Příšovice, Praha, Rokytnice nad Jizerou
Loukovec	15	15	15	0	0	MH, TUR, Loukov, Příšovice
Markvartice	25	23	24	0	0	JC, Libáň, Sobotka, MB, Kopidlno
Mladějov	12	12	12	0	0	JC, Sobotka, Újezd pod Troskami - Hrdoňovice

Mnichovo Hradiště	144	141	148	33	45	MB, Praha, TUR, Mimoň, Kněžmost, Žďár, LB, Český Dub, Bělá pod Bezdězem, Hlavice, Cetenov, Harrachov, Špindlerův Mlýn
Modřišice	25	23	25	0	4	TUR, Vyskeř
Mohelnice nad Jizerou	25	25	27	0	2	MH, TUR, Český Dub, Loukov, Praha, Lázně Kundratice
Mukařov	8	8	7	0	2	MH, Cetenov- Hrubý Lesnov
Neveklovice	8	8	8	0	2	MH, Cetenov- Hrubý Lesnov
Olešnice	16	14	16	0	4	TUR, Vyskeř
Osek	13	13	13	0	0	MB, Sobotka, JC
Přepeře	28	28	28	0	0	MB, Sobotka, JC, MH, Dolní Bousov
Ptýrov	16	16	16	0	0	MB, MH, Klášter Hradiště nad Jizerou
Rohatsko	12	12	12	0	0	MB, MH, Sobotka, Dolní Bousov, Libáň
Samšina	32	32	32	1	4	JC, Sobotka, MB, Praha, HK
Sezemice	9	9	9	0	0	MH, TUR, Příšovice
Sobotka	69	67	71	24	24	TUR, MB, Jičín, MH, Praha, Krkonoše
Strážiště	8	8	8	0	0	MH, Cetenov- Hrubý Lesnov
Troskovice	4	4	4	0	0	TUR, Hrubá Skála - Borek
Turnov	251	246	260	48	65	JN, LB, ŽB, Praha, Český Dub, MH, Ohrazenice, Lomnice nad Popelkou
Všeň	18	16	18	0	4	TUR, Vyskeř
Vyskeř	8	7	8	0	2	TUR
Žďár	14	14	14	0	0	MB, MH, TUR, Sobotka

Vysvětlivky: BM - Brno, HK – Hradec Králové, JC – Jičín, JN- Jablonec nad Nisou, LB- Liberec, MB- Mladá Boleslav, MH- Mnichovo Hradiště, PU - Pardubice, TUR –Turnov, ŽB- Železný Brod;
Zdroj: www.idos.cz, vlastní výpočty

Tabulka č.11: Přehled dopravní obslužnosti vlaky v OPS pro Český ráj

Obec	Vlak					
	počet spojů					hlavní cíle
	Po 22.4.	Čt 25.4.	Pá 26.4.	So 27.4.	Ne 28.4.	
Březina	22	22	22	21	19	MB, TUR, Praha
Dolní Bousov	32	32	32	19	17	MB, Dolní Bousov, Mladějov
Hrubá Skála	25	25	25	18	18	TUR, JC, HK, Rovensko pod Troskami
Karlovice	25	25	25	18	18	TUR, JC, HK, Rovensko pod Troskami
Kněžmost	6	6	6	0	0	Dolní Bousov, Bakov nad Jizerou, MB
Ktová	25	25	25	18	18	TUR, JC, HK, Rovensko pod Troskami
Libošovice	24	24	24	19	17	Mladějov, MB, Stará Paka
Loukov	22	22	22	21	19	MB, TUR, Praha

Mladějov	15	15	15	13	12	MB, Lomnice nad Popelkou, Stará Paka
Mnichovo Hradiště	34	34	34	32	30	MB, TUR, Praha, Tanvald
Rohatsko	29	29	29	19	17	MB, Mladějov, Dolní Bousov, Stará Paka
Sobotka	24	24	25	19	17	MB, Mladějov, Dolní Bousov, Stará Paka
Turnov	74	75	75	67	65	LB, MB, Praha, JC, HK, PU, ŽB, Semily, Stará Paka

Vysvětlivky: viz předchozí tabulka

Zdroj: www.idos.cz, vlastní výpočty

Dopravní obslužnost veřejnou dopravou je v obcích OPS pro Český ráj velmi variabilní a odráží se v ní poloha jednotlivých obcí (na hlavních komunikacích, u větších měst), sídelní struktura (obec sestávající z více sídel vs. obec tvořená jedním sídlem) a rovněž spádovost za službami vyšší vybavenosti, jež obec nenabízí. Výraznou výhodou pro obce po stránce dopravního spojení je existence železnice.

Nejlepší dopravní spojení z obcí OPS pro Český ráj mají logicky největší sídla – Turnov a Mnichovo Hradiště – z nichž je zajišťována dopravní obsluha území. Především Turnov lze považovat za hlavní dopravní uzel pro celou oblast na pomezí Středočeského, Libereckého a Královéhradeckého kraje. Pro území OPS jsou významnými cíli dojížďky i Mladá Boleslav a Jičín. Dobré dopravní spojení po všechny dny v týdnu má kromě Turnova a Mnichova Hradiště i Sobotka. Lepší dopravní dostupnosti veřejnou dopravou pomáhá i přítomnost železnice, existují však výjimky. Pro obsluhu Kněžmostu má železnice téměř nulový význam, neboť nádraží je vzdáleno 2,5 km od obce a frekvence spojů je minimální. Podobně Loukov je vzdálen od nádraží asi 2,5 km, i když frekvence spojů na trati Turnov – Praha je dobrá. Zhruba 1 km je nádraží vzdáleno i od Hrubé Skály a Ktové, v obci Karlovice má vlakové spojení význam spíše jen pro část obce Sedmihorky. Výhodou je i poloha obce na hlavní silnici, kde lze pro obsluhu použít i dálkové autobusové spoje provozované i o víkendech. To platí pro obce Ktová a Loukov.

U autobusových spojů je zřejmý zcela diametrální rozdíl v počtu spojů ve všední dny a o víkendech. V sobotu není zavedena autobusová doprava do 33 (!!) a v neděli do 20 obcí! Občané, jež nemají možnost využívat individuální dopravu, tak jsou o víkendech v těchto obcích prakticky odříznuti od světa. Nejhorší je v tomto směru situace v obcích náležejících do okresu Mladá Boleslav (z 24 obcí není obsluhováno autobusy v sobotu 20, v neděli 11). V okrese Semily není z 10 obcí obsluhováno v sobotu 8, v neděli 4, v okrese Jičín z 6 obcí v sobotu i v neděli 4. Započítáme-li obslužnost vlakem, tak v okrese Mladá Boleslav zůstává zcela bez spojení v sobotu 19 a v neděli 11 obcí, na Semilsku 6 a 2 obce, na Jičínsku v sobotu i neděli 2 obce. Problém nastává rovněž ve všední dny večer. Poslední spoje přijíždějí do některých obcí již okolo 18.hodiny, do některých obcí i výrazně dříve – např. do Kacanov již okolo 14:30, do Troskovic okolo 17.hodiny. V nejmenších a nejhůře obsluhovaných obcích je tak veřejná doprava redukována na několik párů spojů ve všední dny v ranních a odpoledních hodinách, které primárně zajišťují dojíždění dětí do škol. Spoje jsou většinou trasovány do nejbližšího většího města, tedy především Turnova, Mnichova Hradiště, Mladé Boleslavi, Jičína.

V letních měsících (červen, červenec a srpen) jsou v oblasti Českého ráje provozovány turistické autobusy celkem na 5 linkách – 3 linky jsou v provozu od začátku června, 2 od začátku července, všechny končí na konci srpna.

Autobusovou dopravu zajišťuje na Mladoboleslavsku z většiny společnost Transcentrum Bus s.r.o. Busline, a.s., která od roku 2007 patří společnosti Arriva. V Libereckém kraji zajišťuje většinu spojů společnost Busline a.s. Tyto dva majoritní přepravce doplňuje několik dalších, např. Dopravní podnik Kněžmost s.r.o., jež zajišťuje několik linek v okolí Kněžmostu, ČSAD Liberec a.s. na linkách Liberec – Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště – Český Dub nebo CAR-TOUR spol. s r.o. na lince Hradec Králové – Jičín- Sobotka – Mladá Boleslav.

Nevýhodou je rozdělení území po stránce dopravní obslužnosti do 3 krajů. Obce v Libereckém kraji jsou začleněny do integrovaného systému IDOL, obce v Královéhradeckém kraji do systému IREDO a u obcí ve Středočeském kraji se integrovaný systém SID teprve rozvíjí.

Celkem 27 obcí z 36, které vyplnily dotazník, prohlásilo, že dopravní spojení veřejnou dopravou je dostatečné. Nespokojeny s dopravní obslužností byly Boseň, Branžež, Horní Bukovina, Jivina, Koryta, Libošovice, Mladějov, Mukařov a Vyskeř.

Cyklistická doprava

Alternativou k výše popsaným druhům dopravy je cyklistická doprava, která nabízí značnou flexibilitu a částečně řeší i dopravní obsluhu v regionech. Pro její smysluplné využití je nutné zajistit pro návštěvníky kvalitní a turisticky zajímavé cyklistické trasy. Jednotlivé trasy musí být vybaveny značením a na jednotlivých významných místech i stručnými popisky k lokalitě. Stejně významné je i zajištění základního servisu pro jednotlivé návštěvníky. Co se týká cykloslužeb (půjčovny a úschovny kol, cykloservisy), tak tyto jsou většinou poskytovány ve větších městech Českého ráje (Turnov, Jičín, Mladá Boleslav). Na sledovaném území působí minimum firem poskytujících služby v této oblasti. Celá oblast je však protkána hustou sítí cyklotras, které jednotlivé významné turistické zajímavosti přímo napojují, nebo vede cyklotrasa v bezprostřední blízkosti. Přehled cyklotras procházejících v OPS udává následující tabulka. Většina cyklotras vede po silnicích III.třídy. Některé úseky jsou vedeny i po nezpevněných cestách, někdy i v souběhu s pěšími trasami, kde tak hrozí kolize s pěšími turisty.

Za zmínku stojí realizace projektu „Greenway Jizera v úseku Dolánky – Líšný“, jehož součástí je vybudování cyklostezky v úseku Dolánky – Rakousy – Malá Skála – Líšný. Úsek má celkovou délku 9,6 km, nově bude vybudováno cca 2,6 km nových stezek pro cyklisty a chodce, včetně stavby dvou nových mostů přes řeku Jizeru a rekonstrukce stávající lávky pro pěší na železničním mostě.

Tabulka č.12: Přehled cyklotras v OPS pro Český ráj

Číslo	Trasa
14	(Hrádek n.N. – Liberec – Český Dub – Sychrov) – Turnov – Kacanovy – Vyskeř – Libošovice – Mladějov – (Zámostí-Blata – Jičín – Libáň – Dětenice – Rožďalovice)
223	Klášter Hradiště nad Jizerou – Mnichovo Hradiště – Březina – Loukov – (Svijany – Příšovice –

	Přepeře)
241	(Praha – Benátky n.J. – Mladá Boleslav – Bakov n.J.) – Maníkovice – Mnichovo Hradiště – Mukařov – (Mimoň – Lemberk – Petrovice CZ/D)
3044	Chocnějovice – (Kobyly – Sychrov – Hodkovice nad Mohelkou - Dlouhý Most)
3047	Loukov – (Svijany – Sychrov – Žďárek – Jílové – Rychnov u Jablonce n.N.)
3048	(Na Pince – Cetenov – Hlavice– Soběslavice – Svijanský Újezd – Svijany – Příšovice) – Ploukonice
3049	(Č. Dub – Trávníček – Vlastibořice – Pěnčín – Čtveřín) – Daliměřice – Malý Rohozec
3051	(Sychrov – Jenišovice – Ondříkovice) – Dolánky
4006	Turnov – (Rakousy – Zbirohy – Besedice – Koberovy – Kozákov – Bačov)
4007	Turnov – Dolánky – (Záborčí – Frýdštejn – Kopanina – Sněhov – Malá Skála)
4009	Kacanovy – Příhrazy – Branžež – Kost
4010	Turnov – Doubravice – Borek – Troskovice – Věžický rybník – Libošovice – Kost
4011	Svitačka – Troskovice – Trosky
4012	Bukovina – Kacanovy – Všeň – Mokrý – (Přepeře – Turnov)
4014	Pod Žehrovkou – Čížovka
4015	(Sekerkovy Loučky) – Karlovice – Doubravice – Hrubá Skála – Želejov
4078	Turnov – Valdštejn – zámek Hrubá Skála – Vidlák – Troskovice – (Újezd pod Troskami)
4079	(Jičín – Ostružno) – Příchvoj – Samšina – Sobotka – torzo Semtínské lípy
4089	Sedmihorky – Valdštejn
4172	Turnov – (Podchloumek – Sekerkovy Loučky – Kvítkovice – Volavec – Rovensko pod Troskami – Lomnice nad Popelkou)
8147	(Lipník – Jabkenice – Petkovy) – Svobodín – Obruby – Přepeře
8148	(Mladá Boleslav – Březno – Dlouhá Lhota) – Svobodín – Dolní Bousov
8150	Sobotka – Dobšín – Kněžmost – Boseň – Mnichovo Hradiště – Klášter Hradiště nad Jizerou – Maníkovice – (Doksy)
8153	(Mladá Boleslav-Debř – Kosmonosy – Studénka) – Násedlnice – Kněžmost
8161	Sobotka – Kdanice – Dolní Bousov
TC	Turnov – Dolánky – Malý Rohozec – (Ohrazenice – Přepeře) – Nudvojovice – Turnov

Pozn.: V závorce je uvedena část trasy mimo území OPS, Zdroj: http://www.mapy.cz , http://www.cykloserver.cz

Pěší trasy

Značení pěších turistických tras v oblasti Českého ráje dosáhlo největšího rozmachu v 1. polovině 20.st. Celé území je protkáno hustou sítí pěších tras. Největší je hustota tras logicky v místech s nejvíce turistickými zajímavostmi, tedy v „srdci Českého ráje“ – mezi Turnovem, Mnichovým Hradištěm a Jičínem. Naopak nejnižší je hustota pěších tras na hranicích Středočeského a Libereckého kraje na pravém břehu Jizery. Nejznámější je bezpochyby červená trasa, zvaná Zlatá stezka Českého ráje, která v celkové délce 103 km vede z Mladé Boleslavi přes Turnov do Jičína a spojuje nejvýznamnější místa Českého ráje. Na území MAS překonává dlouhou trasu od Kláštera Hradiště nad Jizerou přes Kost až po Turnov. Využití jednotlivých turistických tras je výrazně odlišné. Některé lokality jsou až přetíženy turisty – např. oblast Valdštejn – Hrubá Skála – Sedmihorky, na jiných okrajových trasách je pohyb turistů minimální. Bohužel poslední ověřené statistické údaje v tomto směru jsou z roku 6.7.2002, kdy byl sčítán počet návštěvníků ve skalních městech a dalších turistických lokalitách Českého ráje a z něj plyne, že největší nápor návštěvníků byl v oblasti

Hruboskalska – Adamovo lože (787 osob), Myší díra (754), následován lázněmi Sedmihorky (565), vysoký počet návštěvníků byl ale i na Valečově (421) a Drábských světničkách (408). Naopak na cestě z Vyskeře k Arboretu Bukovina bylo sečteno jen 34 osob. Potvrzuje se tak předpokládaný fakt, že největší nápor turistů se koncentruje na spojnice největších turistických zajímavostí a nástupních míst cestovního ruchu (jednoznačně parkoviště, v mnohem menší míře železniční zastávky).

Tabulka č.13: Přehled pěších tras v OPS pro Český ráj

Barva	Trasa
Červená	**(Mladá Boleslav – Bakov nad Jizerou – Klokočka) – Maníkovice - Klášter Hradiště nad Jizerou – Mnichovo Hradiště – Valečov – Drábské světničky – Příhrazy – Kost – Nebákov – Dolní Mlýn – Trosky – Hrubá Skála – Valdštejn – Turnov – (Frýdštejn – Malá Skála – Besedice – Kozákov – Tábor – Železnice – Jičín)**
Modrá	(Ještěd – Kotel – Hlavice – Vrtky) – Ouč – Mohelnice nad Jizerou – Klášter Hradiště nad Jizerou – Mnichovo Hradiště
Zelená	(Letařovice – Kobyly) – Buda – Chocnějovice – Mukařov – Klášter Hradiště nad Jizerou
Zelená	Mnichovo Hradiště – Mohelnice nad Jizerou – Březina
Modrá	Zásadka – Drábské světničky – Krásná vyhlídka – Hynšta – Skalka
Modrá	Březina – Příhrazy
Žlutá	Březina – Studený průchod (Drábské světničky)
Zelená	Skalka – Mužský – Krásná vyhlídka
Žlutá	Valečov – Kněžmost – Drhleny – Příhrazy – Skokovy – Údolí Žehrovky – Vidlák – Borek
Zelená	Valečov – Nová Ves – Chrby
Žlutá	(Příšovice) –Ploukonice – Všeň – Kozlov – Valdštejn – Hrubá Skála
Modrá	Vysoké Kolo – Kacanovy – U Kavčin – Sedmihorky – Svatoňovice – (Kvítkovice – Kozákov)
Zelená	Turnov – Pelešany – Valdštejn – Radeč – Čertoryje – Pekařova brána – Kost
Žlutá	Pod Hlavaticí – Pelešany
Modrá	Kost – Dobšice – Vyskeř – Arboretum Bukovina – zámek Hrubá Skála – Hrubá Skála
Žlutá	Sobotka – hradiště Poráň – Kost – Libošovice – Sobotka
Modrá	Libošovice – hradiště Poráň – Dolní Bousov – Vlčí Pole – (Domousnice – Mladá Boleslav)
Modrá	Sobotka, žst. – Humprecht – Sobotka, hřbitov
Zelená	(Libáň – Staré Hrady) – Skuřina – Markvartice - Sobotka – Trosky – Ktová – (Rovensko pod Troskami)
Červená	Dolní Mlýn – Mladějov – Loveč – (Prachovské skály – Holín – Jičín)
Zelená	Mladějov, žst. – Mladějov, bus
Modrá	Malechovice – Nebákov – Trosky – Borek – (Rovensko pod Troskami – Košov)
Zelená	(Svatojiřský les – Domousnice – Petkovy) – Svobodín

Pozn.: V závorce je uvedena část trasy mimo území OPS, Zdroj: www.mapy.cz

Vybavenost obcí a služby

Vybavenost obcí je velmi rozdílná a v některých obcích schází i nejzákladnější služby.

Pouze 3 obce uvádí, že se na jejich území nenachází žádné stravovací zařízení. Jde o nejmenší obce Bílá Hlína, Koryta a Neveklovice. Nejčastějším typem stravovacího zařízení je hospoda/restaurace bez kuchyně i s kuchyní (shodně ve 20 obcích), restaurace jako součást ubytovacího zařízení v 17 obcích, rychlé občerstvení ve 13 obcích. Cukrárna je přítomna jen ve 4 největších obcích – Turnov, Mnichovo Hradiště, Sobotka a Dolní Bousov, kavárna ve 3 (Turnov, Mnichovo Hradiště, Sobotka), čajovna je jen na Hrubé Skále.

Ubytovací zařízení se nachází v celkem 24 obcích OPS z 36, které se zúčastnily dotazníkového šetření. Z obcí, které se nezúčastnily dotazníkového šetření - Mohelnice nad Jizerou, Strážiště, Všeň a Žďár neexistuje dle veřejně dostupných zdrojů ubytovací zařízení jen v Mohelnici nad Jizerou.

Nejčastější je dle údajů z obcí ubytování v soukromí, které existuje v 19 obcích. Největší kapacity dosahuje v obcích Karlovice (11 zařízení s celkem 175 lůžky), Hrubé Skále (14 zařízení se 114 lůžky) a Ktové (6 zařízení se 104 lůžky). Lze předpokládat, že ne všichni pronajímatelé plní beze zbytku svoji ohlašovací povinnost a skutečný počet ubytovacích zařízení bude proto vyšší (aspoň co do počtu lůžek). Druhým nejčastěji zastoupeným typem ubytování je penzion v 15 obcích. Největší lůžkové kapacity existují v Kněžmostu (3 penziony s 200 lůžky), opět Karlovicích (4 zařízení s celkem 180 lůžky) a v Turnově (6 zařízení se 165 lůžky). Ubytovna je v 8 obcích s největší kapacitou v Turnově (104 lůžek) a Troskovicích (100 lůžek). Kemp existuje v 8 obcích a tábořiště v 7. Největší lůžková kapacita v kempech je v Mukařově s celkem 450 lůžky (polovina kapacity celé OPS!) a Mladějově se 150 lůžky. Kapacita tábořišť je největší v Kněžmostu.

Hotely se nacházejí jen v 7 obcích – Hrubé Skále, Kacanovech, Libošovicích, Mnichově Hradišti, Sobotce, Troskovicích a Turnově. Největší lůžková kapacita je dle předpokladů v Turnově (4 hotely s 252 lůžky), Hrubé Skále (2 hotely se 177 lůžky) a Libošovicích (3 hotely se 110 lůžky).

Celkem bylo dle údajů z obcí zjištěno v území OPS 4 020 lůžek, 497 míst pro stany a 207 míst pro karavany. Největší ubytovací kapacita se nachází v Karlovicích – 562 lůžek, 120 míst pro stany a 40 pro karavany, kde jsou ubytovací zařízení převážně lokalizována v části Sedmihorky. Následuje Turnov s 521 lůžkem, Mukařov se 450 lůžky a Hrubá Skála s 334 lůžky.

V 9 obcích neexistuje žádný obchod s potravinami, z toho do 5 – Branžeže, Březiny, Kacanov, Koryt a Modřišic aspoň zajíždí pojízdná prodejna potravin. Obyvatelé 4 obcí v OPS – Dobšína, Kláštera Hradiště nad Jizerou, Neveklovic a Oseku tak musí i za základními nákupy dojíždět.

Z dalších služeb lze jmenovat autoservis ve 13 a pneuservis v 10 obcích, často je pneuservis součástí autoservisu. Kadeřnictví existují v 9 obcích, nejvíce jich je v Turnově (10 provozoven) a v Mnichově Hradišti (7 provozoven).

Celkem 23 obcí v dotazníkovém šetření uvedlo, že se v jejich obci nachází nějaký řemeslník. V 10 obcích působí výrobci regionálních produktů, nejvíce v Turnově (10 výrobců). 12 obcí uvedlo, že na jejich území se nachází zemědělský podnik, 17 obcí uvedlo soukromé zemědělce. Ekologický

zemědělský podnik a ekologické soukromé zemědělce uvádí na svém území vždy 4 obce. Výrobce potravin uvedla na svém území pouze Sobotka a výrobce biopotravin Libošovice.

Pobočka České pošty funguje ve 14 obcích. Na území Turnova fungují 2 pošty. Mateřské centrum existuje jen v Ptýrově, Sobotce a Turnově. Domovy dětí a mládeže existují v Turnově a Mnichově Hradišti, obce Ktová a Markvartice tak označily i místnosti pro setkávání dětí.

1.2.4. Bydlení

Tabulka č.14: Domovní fond v OPS pro Český ráj v roce 2011

Obec	počet domů			podíl		neobydlené domy s byty		obydlené domy - počet		
	Σ	RD	BD	RD	BD	Σ	podíl z celkového počtu domů	Σ	RD	BD
Bílá Hlína	47	47	0	100,00	0,00	15	31,91	32	32	0
Boseň	209	204	2	97,61	0,96	70	33,49	139	135	1
Branžež	139	133	1	95,68	0,72	65	46,76	74	69	1
Březina	142	137	4	96,48	2,82	25	17,61	117	112	4
Dobšín	115	114	0	99,13	0,00	37	32,17	78	77	0
Dolní Bousov	923	884	26	95,77	2,82	181	19,61	742	706	25
Horní Bukovina	86	82	2	95,35	2,33	21	24,42	65	61	2
Hrubá Skála	335	325	2	97,01	0,60	138	41,19	197	190	2
Chocnějovice	219	214	4	97,72	1,83	100	45,66	119	114	4
Jivina	145	139	6	95,86	4,14	28	19,31	117	111	6
Kacanovy	93	91	1	97,85	1,08	32	34,41	61	59	1
Karlovice	278	267	7	96,04	2,52	69	24,82	209	199	6
Klášter Hradiště nad Jizerou	301	286	6	95,02	1,99	46	15,28	255	243	6
Kněžmost	632	594	19	93,99	3,01	124	19,62	508	471	19
Koryta	41	40	0	97,56	0,00	15	36,59	26	25	0
Ktová	118	114	1	96,61	0,85	43	36,44	74	72	1
Libošovice	308	301	4	97,73	1,30	143	46,43	165	159	4
Loukov	85	79	3	92,94	3,53	27	31,76	58	54	3
Loukovec	107	101	3	94,39	2,80	34	31,78	73	67	3
Markvartice	332	328	2	98,80	0,60	176	53,01	156	153	2
Mladějov	284	276	3	97,18	1,06	136	47,89	148	141	3
Mnichovo Hradiště	2 005	1 803	165	89,93	8,23	253	12,62	1 748	1 554	165
Modřišice	165	164	0	99,39	0,00	38	23,03	127	126	0
Mohelnice nad Jizerou	50	49	1	98,00	2,00	22	44,00	28	28	0
Mukařov	114	111	2	97,37	1,75	54	47,37	60	57	2
Neveklovice	39	39	0	100,00	0,00	19	48,72	20	20	0
Olešnice	106	104	1	98,11	0,94	45	42,45	61	59	1
Osek	84	83	1	98,81	1,19	19	22,62	65	64	1
Přepeře	54	52	1	96,30	1,85	12	22,22	42	40	1
Ptýrov	106	102	2	96,23	1,89	32	30,19	74	70	2

Rohatsko	87	87	0	100,00	0,00	15	17,24	72	72	0
Samšina	156	154	1	98,72	0,64	83	53,21	73	71	1
Sezemice	63	63	0	100,00	0,00	21	33,33	42	42	0
Sobotka	882	822	44	93,20	4,99	231	26,19	651	595	43
Strážiště	67	66	0	98,51	0,00	27	40,30	40	39	0
Troskovice	112	108	2	96,43	1,79	65	58,04	47	45	0
Turnov	3 062	2 609	348	85,21	11,37	362	11,82	2 697	2 269	343
Všeň	236	232	2	98,31	0,85	51	21,61	185	181	2
Vyskeř	224	218	3	97,32	1,34	91	40,63	132	127	3
Žďár	539	529	6	98,14	1,11	130	24,12	409	401	5
CELKEM	**13090**	**12151**	**675**	**92,83**	**5,16**	**3095**	**23,64**	**9986**	**9110**	**662**
Česká republika	2 158 119	1 901 126	214 760	88,09	9,95	356 933	16,54	1 800 075	1 554 794	211 252
Liberecký kraj	92 345	79 441	10 471	86,03	11,34	18 900	20,47	73 380	61 122	10 240
Královéhradecký kraj	137 051	122 465	11 724	89,36	8,55	27 218	19,86	109 736	96 055	11 466
Středočeský kraj	353 037	327 239	19 892	92,69	5,63	66 126	18,73	286 780	262 703	19 444

Zdroj: ČSÚ – SLDB 2011

Vzhledem k převažujícímu venkovskému charakteru OPS pro Český ráj není překvapující vysoký podíl rodinných domů na celkovém domovním fondu, který převyšuje průměr za Českou republiku i všechny kraje, ve kterých OPS leží. Středočeský kraj je v tomto směru specifický, neboť jeho přirozené centrum Praha je samostatným krajem a nemůže proto výsledky ovlivnit. Pouze Turnov a Mnichovo Hradiště mají podíl rodinných domů nižší než 90 %, ve 4 malých obcích ve Středočeském kraji – Bílá Hlína, Neveklovice, Rohatsko a Sezemice - existují pouze rodinné domy. Vyšší než celorepublikový i krajské průměry je i podíl neobydlených domů na domovním fondu. V Markvarticích, Samšině a Troskovicích dokonce přesahuje 50 %. Jako neobydlené jsou deklarovány domy, v nichž v době sčítání lidu nikdo nedeklaroval obvyklý pobyt. V území OPS více než 2/3 takovýchto domů je využíváno k rekreaci, ve výše zmíněných obcích vždy více než 75 %. Nejnižší podíl neobydlených domů na domovním fondu je opět v největších obcích –Turnově a Mnichově Hradišti.

Tabulka č.15: Stáří a technická vybavenost domovního fondu v OPS pro Český ráj

obec	obydlené domy - období výstavby nebo rekonstrukce							obydlené domy - technická vybavenost			
	počet							počet			
	celkem	1919 a dříve	1920 - 1970	1971-1980	1981-1990	1991-2000	2001 - 2011	přípoj na kanalizační síť	vodovod	plyn	ústřední topení
Bílá Hlína	32	6	17	3	4	2	0	0	30	1	23
Boseň	139	27	38	13	7	19	31	96	128	7	91
Branžež	74	8	23	12	12	4	9	0	64	5	54
Březina	117	13	34	10	15	13	29	58	107	84	94
Dobšín	78	8	17	10	14	15	8	0	63	3	52
Dolní Bousov	742	96	204	111	99	92	122	491	670	265	560
Horní Bukovina	65	11	24	6	9	6	8	11	60	1	48
Hrubá Skála	197	38	50	32	23	26	21	0	179	85	153
Chocnějovice	119	21	37	17	14	14	12	0	116	10	84
Jivina	117	15	31	20	25	9	17	0	115	2	95
Kacanovy	61	9	20	5	9	4	12	0	56	3	42

Karlovice	209	16	76	34	26	23	28	55	193	67	152
Klášter Hradiště nad Jizerou	255	43	60	25	30	25	68	0	230	148	205
Kněžmost	508	55	142	70	64	48	101	223	444	239	381
Koryta	26	8	6	4	1	3	4	0	24	1	14
Ktová	74	17	25	10	7	8	7	0	65	3	40
Libošovice	165	32	43	15	26	14	25	30	153	9	103
Loukov	58	10	27	5	5	3	7	0	51	26	40
Loukovec	73	8	26	14	12	6	6	0	67	41	57
Markvartice	156	40	52	20	22	11	9	35	129	14	98
Mladějov	148	16	54	20	16	22	16	33	128	7	94
Mnichovo Hradiště	1 748	202	556	365	248	172	181	1 236	1 626	1 324	1 381
Modřišice	127	23	41	17	11	11	23	0	120	82	103
Mohelnice nad Jizerou	28	8	8	2	3	2	4	0	25	0	19
Mukařov	60	11	23	1	6	5	8	0	56	2	37
Neveklovice	20	10	4	2	1	2	1	0	20	1	10
Olešnice	61	11	14	13	5	9	6	0	57	1	39
Osek	65	11	17	9	6	8	13	46	58	4	44
Přepeře	42	9	19	4	4	1	5	0	41	6	22
Ptýrov	74	13	12	8	10	10	18	0	67	2	49
Rohatsko	72	4	26	0	4	6	31	50	65	41	55
Samšina	73	7	25	10	5	13	11	7	64	2	44
Sezemice	42	11	17	4	6	3	1	0	40	2	22
Sobotka	651	109	168	139	101	61	53	419	593	67	429
Strážiště	40	9	11	5	6	4	5	0	34	0	26
Troskovice	47	13	6	5	4	7	7	0	41	2	28
Turnov	2 697	293	1 040	460	325	268	240	2 259	2 527	2 077	2 151
Všeň	185	35	50	25	31	8	27	66	164	99	138
Vyskeř	132	15	39	23	17	14	16	39	116	5	79
Žďár	409	44	137	72	54	39	56	0	383	225	327
CELKEM	**9986**	**1335**	**3219**	**1620**	**1287**	**1010**	**1246**	**5154**	**9139**	**4962**	**7460**
Česká republika	1 800 075	230 908	623 757	269 255	213 648	196 874	219 379	1 099 983	1 656 010	1 088 475	1 450 328
Liberecký kraj	73 380	16 565	20 626	9 683	9 031	7 353	7 948	34 237	66 892	33 441	54 462
Královéhradecký kraj	109 736	16 466	36 345	17 254	14 119	11 593	11 438	60 578	101 141	52 897	81 930
Středočeský kraj	286 780	38 195	91 659	37 724	29 568	31 846	49 087	165 738	258 331	137 211	228 196

Zdroj: ČSÚ

Stáří domovního fondu v OPS je plně srovnatelné s průměrem za celou Českou republiku. Ve srovnání s Libereckým krajem je zde výrazně nižší podíl nejstarších domů postavených do roku 1919. V obci Rohatsko je průměrné stáří trvale obydlených domů jen 31,8 roku, protože 43 % domovního fondu bylo postaveno až po roce 2001! Naopak v obci Neveklovice je průměrné stáří domů 79,5 roku, protože 50 % domů bylo postaveno do roku 1919. Nejvyšší podíl domů, postavených v posledních 20 letech nalezneme v malých obcích blízko Mnichova Hradiště – Ptýrov, Klášter Hradiště nad Jizerou, Boseň, Březina, a dále ve 3 obcích na Jičínsku - v Rohatsku (u Dolního Bousova), Oseku (u Sobotky) a Samšině.

Technická vybavenost domovního fondu je nejlepší v největších obcích – Turnově a Mnichově Hradišti, kde je nejvíce domů napojených na kanalizaci a plyn. Ve všech obcích je na vodovod

napojeno aspoň 80 % obydlených domů. V Turnově a Mnichově Hradišti společně s několika malými obcemi nalezneme nejvíce domů připojených na ústřední topení. Plynofikováno je celkem 15 obcí, v některých dalších obcích jsou některé domy zásobovány plynem ze zásobníků. Podíl domů připojených na vodovod, kanalizaci, plyn a ústřední topení je srovnatelný s kraji, v nichž OPS leží, ale vždy nižší, než je průměr za celou Českou republiku. Důležité je poznamenat, že počty domů připojených na vodovod a kanalizaci nemusí souhlasit s obcemi, jež jsou vybaveny vodovodem a kanalizací v kapitole Technická infrastruktura. Jako připojené byly totiž v rámci sčítání lidu, domů a bytů deklarovány i domy připojené vodovodní přípojkou na domovní studnu nebo kanalizační přípojkou na domovní čistírnu odpadních vod. V případě vodovodu to platí pro obec Březina, v případě kanalizace pro obce Libošovice, Markvartice, Mladějov, Všeň a Vyskeř.

Tabulka č.16: Charakteristiky bytového fondu v OPS OPS pro Český ráj

obec	počet obydlených bytů			podíl		energie k vytápění				
	celkem	rodinné domy	bytové domy	rodinné domy	bytové domy	z kotelny mimo dům	uhlí, koks, uhelné brikety	plyn	elektřina	dřevo
Bílá Hlína	36	36	0	100,00	0,00	2	19	1	6	6
Boseň	162	154	4	95,06	2,47	3	65	3	30	41
Branžež	87	78	4	89,66	4,60	0	41	2	10	20
Březina	144	118	25	81,94	17,36	0	8	95	18	15
Dobšín	86	85	0	98,84	0,00	2	36	0	12	23
Dolní Bousov	948	765	138	80,70	14,56	8	256	296	174	108
Horní Bukovina	78	71	5	91,03	6,41	1	36	1	8	23
Hrubá Skála	225	217	3	96,44	1,33	2	69	62	15	53
Chocnějovice	156	140	15	89,74	9,62	0	79	4	16	49
Jivina	152	129	23	84,87	15,13	2	94	1	23	27
Kacanovy	70	65	4	92,86	5,71	0	29	1	8	28
Karlovice	293	229	60	78,16	20,48	5	77	70	53	54
Klášter Hradiště nad Jizerou	302	270	25	89,40	8,28	6	31	153	32	50
Kněžmost	679	546	106	80,41	15,61	60	125	270	62	83
Koryta	27	27	0	100,00	0,00	1	10	0	2	11
Ktová	81	74	6	91,36	7,41	0	33	0	23	16
Libošovice	190	176	13	92,63	6,84	0	87	0	28	55
Loukov	72	62	8	86,11	11,11	0	12	26	10	16
Loukovec	100	79	17	79,00	17,00	4	19	37	6	23
Markvartice	171	165	5	96,49	2,92	4	89	2	13	48
Mladějov	192	157	31	81,77	16,15	3	90	1	29	49
Mnichovo Hradiště	3 219	1 774	1 408	55,11	43,74	618	185	1 852	135	117
Modřišice	154	153	0	99,35	0,00	4	18	90	16	17
Mohelnice nad Jizerou	33	33	0	100,00	0,00	0	14	0	4	10
Mukařov	66	60	5	90,91	7,58	0	19	0	8	34
Neveklovice	21	21	0	100,00	0,00	1	12	0	2	5
Olešnice	74	69	4	93,24	5,41	1	29	0	12	24
Osek	73	68	5	93,15	6,85	0	39	0	14	11

Přepeře	52	47	4	90,38	7,69	1	32	2	9	6
Ptýrov	84	78	4	92,86	4,76	3	21	1	18	33
Rohatsko	81	81	0	100,00	0,00	4	14	31	7	14
Samšina	83	77	5	92,77	6,02	1	29	2	14	30
Sezemice	43	43	0	100,00	0,00	0	18	1	8	13
Sobotka	927	681	205	73,46	22,11	33	365	62	235	145
Strážiště	46	45	0	97,83	0,00	2	15	0	2	21
Troskovice	50	48	0	96,00	0,00	1	21	1	10	9
Turnov	6 048	2 762	3 183	45,67	52,63	1 867	273	2 881	280	182
Všeň	223	211	9	94,62	4,04	2	49	106	11	33
Vyskeř	165	151	11	91,52	6,67	1	56	0	27	61
Žďár	477	457	17	95,81	3,56	4	124	202	50	69
CELKEM	**16 170**	**10 502**	**5 352**	**64,95**	**33,10**	**2 646**	**2 638**	**6 256**	**1 440**	**1 632**
Česká republika	4 104 635	1 795 065	2 257 978	43,73	55,01	1 365 060	336 076	1 419 633	255 019	285 386
Liberecký kraj	171 328	73 080	95 032	42,66	55,47	52 949	20 896	48 801	14 920	13 507
Královéhradecký kraj	215 277	112 087	99 915	52,07	46,41	56 722	28 494	68 484	23 051	17 757
Středočeský kraj	482 860	292 325	184 092	60,54	38,13	105 235	78 826	158 583	51 360	33 275

Zdroj: ČSÚ

I u obydlených bytů se vzhledem k venkovskému charakteru oblasti projevuje vysoký podíl bytů v rodinných domech na celkovém bytovém fondu. Nejvyšší podíl bytů v bytových domech je zcela logicky v největších obcích – v Turnově přes 52 % a v Mnichově Hradišti téměř 44 %. Přes pětinu bytového fondu tvoří byty v bytových domech i v Sobotce a Karlovicích. Pouze v 11 obcích OPS je podíl bytů v bytových domech větší než 10 %.

Nejvýznamnějším zdrojem vytápění v OPS je plyn, významné pozice mají ale i centrální vytápění (zdroj z kotelny mimo dům) a uhlí. Mezi jednotlivými obcemi ale existují významné rozdíly. Vysoký podíl bytů vytápěných plynem je opět v největších obcích – Turnově a Mnichově Hradišti, ale i v menších dobře plynofikovaných obcích – Březina, Modřišice, Klášter Hradiště nad Jizerou apod. Vytápění z kotelny mimo dům má větší význam pouze v Turnově a Mnichově Hradišti (30 resp. 19 %), kde je naopak mizivé množství bytů vytápěno uhlím. Vytápění uhlím, jakožto nejméně ekologický způsob vytápění nadále zůstává dominantní v mnoha venkovských obcích, když ve 24 obcích OPS ze 40 jde o nejrozšířenější způsob vytápění. V Jivině a Přepeřích je uhlím vytápěno více než 60 % bytů. V 6 obcích je nejrozšířenější vytápění dřevem, nejvýrazněji v Mukařově a Strážišti (51 resp. 45 %).

Tabulka č.17: Právní důvod užívání bytu a průměrná plocha bytu na osobu

obec	právní důvod užívání bytu						Průměrná plocha bytu na osobu s obvyklým pobytem - obytná		
	ve vlastním domě	v osobním vlastnictví	jiné bezplatné užívání bytu	nájemní	družstevní	jiný důvod užívání bytu	celkem	rodinné domy	bytové domy
Bílá Hlína	32	0	2	1	0	0	38,8	38,8	-
Boseň	126	0	12	11	0	1	34,2	34,6	13,2
Branžež	62	4	7	3	0	2	45,7	44,1	22,3

Březina	99	9	9	7	11	2	37,5	39,7	26,8
Dobšín	64	0	7	1	0	1	34,0	34,0	-
Dolní Bousov	628	72	44	95	26	9	35,0	36,4	29,5
Horní Bukovina	52	3	4	8	0	4	37,8	38,8	26,6
Hrubá Skála	168	1	22	11	0	7	37,3	37,3	56,9
Chocnějovice	104	1	22	17	2	6	41,2	43,8	16,6
Jivina	112	9	11	6	9	2	35,6	38,2	20,4
Kacanovy	54	1	4	4	2	2	37,3	37,3	33,9
Karlovice	180	9	35	49	6	1	36,5	38,9	27,2
Klášter Hradiště nad Jizerou	223	3	22	28	1	3	34,4	35,7	23,3
Kněžmost	449	35	54	47	34	8	35,1	37,1	23,3
Koryta	24	0	2	0	0	0	35,5	35,5	-
Ktová	58	0	7	6	5	0	36,7	37,2	34,2
Libošovice	135	6	18	9	3	3	39,4	40,4	21,6
Loukov	47	0	8	10	0	0	44,0	46,1	30,7
Loukovec	67	0	7	16	2	0	35,8	37,2	32,8
Markvartice	126	4	14	10	0	3	34,8	34,9	35,3
Mladějov	131	15	14	4	12	0	36,1	35,5	39,9
Mnichovo Hradiště	1 500	431	122	613	323	38	33,5	36,3	30
Modřišice	127	0	13	4	0	2	37,9	37,9	-
Mohelnice nad Jizerou	27	0	3	2	0	0	35,1	35,1	-
Mukařov	54	3	3	1	0	0	43,3	43,8	35,7
Neveklovice	18	0	3	0	0	0	41,0	41,0	-
Olešnice	52	0	8	4	1	0	35,5	35,6	34
Osek	57	2	4	2	2	1	37,9	37,6	42,7
Přepeře	40	4	5	3	0	0	39,8	42	18,1
Ptýrov	67	0	7	4	0	3	40,1	40,4	36,4
Rohatsko	67	0	5	2	0	0	36,0	36,0	-
Samšina	67	5	4	0	0	0	33,8	34,7	19,8
Sezemice	32	0	3	4	0	1	39,7	39,7	-
Sobotka	562	78	66	129	20	16	36,0	38,1	30,4
Strážiště	36	0	4	0	0	0	42,3	42,3	-
Troskovice	36	0	4	4	0	0	41,5	42,6	-
Turnov	2 179	1 072	305	1 316	706	62	33,0	36,7	29,7
Všeň	175	5	13	15	0	1	35,6	35,9	33,9
Vyskeř	115	7	12	7	0	7	37,1	38,2	23,2
Žďár	384	5	42	15	0	9	37,8	38,5	24,2
CELKEM	**8 536**	**1 784**	**951**	**2 468**	**1 165**	**194**			
Česká republika	1 470 174	824 076	140 348	920 405	385 601	44 645	32,5	36,1	29,6
Liberecký kraj	58 670	31 235	6 286	41 712	17 433	2 030	32,7	36,5	29,9
Královéhradecký kraj	90 662	41 315	10 172	40 623	15 879	2 338	32,8	35,6	29,6
Středočeský kraj	240 462	80 876	18 963	71 088	26 659	5 418	34,3	38	28,5

Zdroj: ČSÚ

Vzhledem k venkovskému charakteru oblasti a vysokému podílu rodinných domů je logický vysoký podíl bytů ve vlastním domě (v 9 obcích více než 80 %, v celé OPS téměř 53 %). Průměr ČR přitom je 35 %, Libereckého kraje 34 %, ale Středočeského kraje téměř 50 %. Nájemní bydlení je

nejvýznamnější v největších obcích – Turnově a Mnichově Hradišti - kde tvoří pětinu bytového fondu. Zároveň bylo v těchto městech významné množství bytů převedeno do osobního vlastnictví. Družstevní bydlení má opět kromě Turnova a Mnichova Hradiště málo významnou roli.

Průměrná plocha bytu na osobu opět do značné míry odráží rozdíly v bydlení mezi městem a venkovem. Vzhledem k vyšší obytné ploše rodinných domů je proto logické, že největší je obytná plocha na osobu v obcích, kde je podíl bytů v bytových domech nulový či nepatrný – Branžež, Loukov, Mukařov, Strážiště, Troskovice. Naopak nejmenší je obytná plocha na osobu v Turnově a Mnichově Hradišti, kde je také největší podíl bytů v bytových domech.

Bytová výstavba

Tabulka č.18: Bytová výstavba v obcích OPS pro Český ráj v letech 2002 - 2011

obec	počet nově postavených bytů											počet bytů v roce 2001		podíl nově postavených bytů na stavu z roku 2001
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2002-2011	trvale obydlených	celkem	
Bílá Hlína	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	39	52	0,00
Boseň	1	2	3	1	2	5	7	6	2	3	32	145	206	15,53
Branžež	-	1	2	-	-	-	1	2	3	3	12	78	147	8,16
Březina	2	3	-	4	3	1	4	3	5	4	29	121	150	19,33
Dobšín	3	1	2	-	1	2	-	-	-	-	9	75	118	7,63
Dolní Bousov	5	11	12	11	9	4	13	12	10	5	92	842	1 064	8,65
Horní Bukovina	-	-	2	-	2	-	1	-	2	1	8	71	88	9,09
Hrubá Skála	1	-	3	4	3	7	1	3	1	3	26	201	356	7,30
Chocnějovice	3	3	4	-	1	-	2	1	-	1	15	148	249	6,02
Jivina	2	1	-	2	1	5	5	2	5	2	25	131	166	15,06
Kacanovy	1	-	1	1	-	1	1	-	1	2	8	61	100	8,00
Karlovice	-	-	4	1	2	7	3	4	1	5	27	258	333	8,11
Klášter Hradiště nad Jizerou	6	1	5	7	9	14	6	6	6	6	66	231	301	21,93
Kněžmost	15	25	8	3	4	9	12	15	12	17	120	521	687	17,47
Koryta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	25	43	0,00
Ktová	-	-	1	-	-	3	1	1	-	3	9	70	121	7,44
Libošovice	4	-	2	2	4	1	2	6	2	3	26	170	325	8,00
Loukov	-	-	-	-	-	1	1	1	1	2	6	68	96	6,25
Loukovec	2	-	1	-	1	-	-	1	1	-	6	91	135	4,44
Markvartice	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	4	172	348	1,15
Mladějov	-	2	-	1	-	4	-	1	1	-	9	199	332	2,71
Mnichovo Hradiště	16	17	28	15	15	21	24	18	37	33	224	3 027	3 447	6,50
Modřišice	-	2	1	4	2	2	3	2	4	1	21	136	175	12,00
Mohelnice nad Jizerou	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	4	33	53	7,55
Mukařov	-	1	-	1	1	-	3	-	-	-	6	60	108	5,56
Neveklovice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	14	39	0,00
Olešnice	-	-	-	1	1	2	-	1	2	-	7	72	115	6,09
Osek	3	2	-	1	1	2	1	3	2	2	17	56	82	20,73
Přepeře	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	46	67	2,99
Ptýrov	1	2	1	2	-	3	1	12	4	5	31	61	90	34,44

Rohatsko	1	2	1	2	3	2	2	7	2	5	27	57	77	35,06
Samšina	-	-	-	1	2	1	3	-	-	1	8	83	163	4,91
Sezemice	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	3	42	65	4,62
Sobotka	6	3	33	8	5	4	9	3	2	14	87	835	1 116	7,80
Strážiště	2	-	2	-	1	-	-	-	1	1	7	39	64	10,94
Troskovice	1	-	1	-	1	2	-	1	5	2	13	64	115	11,30
Turnov	23	38	65	40	45	73	45	18	48	14	409	5 701	6 429	6,36
Všeň	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	5	187	258	1,94
Vyskeř	1	-	-	1	-	4	1	5	2	-	14	149	242	5,79
Žďár	8	3	3	5	8	4	10	5	3	7	56	434	590	9,49
CELKEM	**111**	**120**	**186**	**120**	**129**	**186**	**165**	**141**	**166**	**146**	**1 470**	**14 813**	**18 712**	**7,86**
Liberecký kraj	983	1 143	1 316	1 133	1 024	1 198	1 355	1 480	1 256	957	11 845	161 830	189 241	6,26
Středočeský kraj	3 700	4 671	6 127	6 084	5 957	8 599	8 041	7 421	7 405	6 376	64 381	413 060	498 271	12,92
Královéhradecký kraj	1 671	1 270	1 322	1 423	1 218	1 796	1 919	1 516	1 807	1 320	15 262	204 529	241 699	6,31
Česká republika	**27291**	**27127**	**32268**	**32863**	**30190**	**41649**	**38380**	**38473**	**36442**	**28630**	**333 313**	**3 827 678**	**4 366 293**	**7,63**

Zdroj: ČSÚ

Nejvíce bytů bylo v letech 2002 – 2011 postaveno v Turnově a Mnichově Hradišti, dále pak v Kněžmostě, Dolním Bousově a Sobotce. Porovnáváme-li počet postavených bytů s původním početním stavem bytů při sčítání v roce 2001, pak nejintenzivnější byla bytová výstavba v Ptýrově a Rohatsku, kde se počet bytů takto zvýšil o více než třetinu. Naopak v obcích Bílá Hlína, Koryta a Neveklovice nebyl v daném období postaven žádný byt, v Přepeřích 2 byty a v Sezemicích 3 byty. Velmi nízká byla intenzita bytové výstavby i v Markvarticích a Všeni. Nová bytová výstavba souvisí především s dostupností pozemků pro výstavbu, jak po stránce právní, finanční, tak i dostupnosti sítí. Mezi jednotlivými i sousedícími obcemi existují v intenzitě bytové výstavby značné rozdíly. Celkově lze prohlásit, že nejintenzivnější byla bytová výstavba v prstenci obcí okolo Mnichova Hradiště, naopak nejméně bytů se stavělo v některých obcích severně a západně od Mnichova Hradiště (za zmíněným prstencem s nejintenzivnější výstavbou) a východně a jižně od Sobotky. Intenzita bytové výstavby byla o něco vyšší než v Libereckém kraji a téměř stejná jako v České republice. Průměr za Středočeský kraj je deformován vysokou intenzitou výstavby okolo Prahy. Intenzita bytové výstavby v obcích náležejících do okresu Mladá Boleslav byla asi o polovinu vyšší než v okresech Semily a Jičín.

1.2.5. Životní prostředí

Ochrana přírody

Jedním z nejvýraznějších znaků území jsou zde významné přírodní hodnoty. Určující je zde hlavně existence CHKO Český ráj. CHKO se rozkládá na území 22 obcí OPS, z toho 4 obce (Branžež, Kacanovy, Libošovice, Vyskeř) leží celé na území CHKO. V rámci oblasti nalezneme i maloplošná chráněná území – 9 přírodních rezervací (Apolena, Bažantník, Bažantnice u Loukova, Hruboskalsko, Na hranicích, Podtrosecká údolí, Příhrazské skály, Údolí Plakánek a Žabakor) a 8 přírodních památek (Borecké skály, Dubolka, Libuňka, Tachovský vodopád, Trosky, V Dubech, Vrch Káčov a Vústra). Přírodní památka Meziluží byla zrušena v roce 2013, neboť zde zanikl předmět ochrany.

Na území OPS se rovněž nacházejí lokality NATURA 2000. Jsou to evropsky významné lokality Drhleny, Podtrosecká údolí, Průlom Jizery u Rakous, Příhrazské skály a Údolí Plakánek. Ve sledované oblasti rovněž existují významné krajinné prvky a památné stromy.

Odpadové hospodářství

Na území OPS se nachází jediná skládka odpadů na katastru obce Klášter Hradiště nad Jizerou s projektovanou kapacitou 120 000 m^3. Skládka není určena k ukládání nebezpečných odpadů. Provozovatelem je společnost Skládka Klášter s.r.o., která je v majetku obce. Plán odpadového hospodářství Středočeského kraje uvádí jako předpokládané datum ukončení skládkování rok 2015. V Branžeži existovala nedokončená skládka tuhých domovních odpadů, která byla dle informací z Plánu odpadového hospodářství Středočeského kraje již odstraněna.

Již za hranicí OPS leží významná skládka odpadů na katastru obce Košťálov, která má kapacitu 2 800 000 m^3. Skládka je provozována společností Marius Pedersen a.s. Na tu se sváží komunální odpad z velké části Libereckého kraje.

Rovněž za hranicí OPS leží skládka v Popovicích u Jičína, kterou provozují Technické služby města Jičína. Skládka má projektovanou kapacitu 435 000 m^3.

Na území OPS se nenachází žádná spalovna. Nejbližší spalovna komunálních odpadů je v Liberci s kapacitou 96 000 tun odpadu za rok. Provozovatelem je společnost Termizo a.s. vlastněná německým akcionářem MVV ENERGIE AG. V Liberci existuje rovněž spalovna nebezpečných odpadů v areálu krajské nemocnice a v Jablonci nad Nisou v areálu průmyslové zóny v Rýnovicích.

Databáze kompostáren, kterou provozuje Centrum pro hospodaření s odpady, uvádí na území OPS 3 kompostárny. Kompostárnu v Březině provozuje společnost BIO-FERM s.r.o., zařízení zpracovává biologicky rozložitelné odpady a kaly z ČOV. V Dolním Bousově byla kompostárna otevřena v červnu 2013. Vybudována byla s pomocí dotace z Operačního programu Životní prostředí. Odpady zde mohou odkládat pouze občané obce Dolní Bousov. Kompostárna existuje i v Turnově – Malém Rohozci, kterou provozuje firma Ing. Jan Švejkovský.

Zemědělské družstvo Sever Loukovec provozuje od roku 2012 bioplynovou stanici, která vyrábí 716 kW elektřiny za hodinu. Zpracovává se chlévská mrva, kukuřičná siláž, senáž. Odpadní teplo je částečně využíváno v areálu živočišné výroby v Chocnějovicích.

Na území OPS se nachází další zařízení na likvidaci dopadů. V Mnichově Hradišti je to sběrný dvůr, v Turnově sběrný dvůr a překladiště, v turnovské části Nudvojovice je další sběrna a autovrakoviště.

Z dotazníkového šetření v obcích vyplývá, že sběrné dvory existují v 8 obcích. Ve všech obcích standardně probíhá svoz odpadů buď na skládku, nebo do spalovny. Rovněž ve všech obcích probíhá sběr nebezpečných odpadů, případně je v obci k tomuto účelu zřízen sběrný dvůr. Rozvinutý je rovněž sběr tříděného odpadu. Sklo a plasty se třídí ve všech obcích, papír v 31 obcích z 36, nápojové kartony ve 24, drobné elektro v 19 obcích a textil v 8 obcích. Velká většina obcí dotuje svoz směsného

odpadu ze svého rozpočtu. Obec Troskovice vyhrála v roce 2012 8.ročník soutěže měst a obcí Libereckého kraje v třídění odpadů Zlatá popelnice.

Staré ekologické zátěže

Plány odpadového hospodářství všech 3 krajů evidují na území OPS staré ekologické zátěže. Problémem je stáří dokumentů, které byly schváleny již v roce 2004. Ve středočeské části OPS jsou jako prioritní pro odstranění uváděny staré ekologické zátěže v Mnichově Hradišti – čistírna oděvů Jan Pícha – Beneš a v Klášteře Hradiště nad Jizerou Pivovar Klášter. Obce ve svých vyplněných dotaznících tyto zátěže neuvádí. Plán odpadového hospodářství Libereckého kraje uvádí ve své databázi jako prioritní k sanaci v Turnově staré ekologické zátěže v Sklostroji (dříve Sklářské strojírny) a v Preciose. Ani město Turnov ve vyplněném dotazníku tyto zátěže neuvádí.

Královéhradecký kraj vede ve své databázi tyto zátěže:

Tabulka č.19: Seznam starých ekologických zátěží v části OPS v Královéhradeckém kraji

Obec	Lokalita	Stupeň rizikovosti	Informace o zátěži
Dolní Bousov	Malý Pivák	2 (vysoká)	Skládka velkého rozsahu, nebyla k dispozici žádná dokumentace. Skládka v nevhodných hydrogeologických podmínkách, nezabezpečená, nezrekultivovaná. V blízkosti skládky domovní studny. Předběžná opatření: Hydrogeologický průzkum (vč. monitorovacích vrtů), monitoring vod . Finální opatření: podle výsledků předběžné etapy
Libošovice	Stéblovice	3 (střední)	skládka je uzavřena, ukládají se na ní kaly, probíhá monitoring
Sobotka	Lavice	3 (střední)	skládka je rekultivována, monitoruje se
Mladějov	Bora	4 (nízká)	zavezeno zeminou a zarovnáno, bez dalších prací
Hřmenín	Lom		ponechání v současném stavu (stávající úpravy vyhovují)

Zdroj: Plán odpadového hospodářství Královéhradeckého kraje

Tabulka č.20: Seznam evidovaných starých ekologických zátěží – skládek v části OPS v Libereckém kraji

Obec	Název	Popis
Karlovice	Lázně Sedmihorky – U lázní	Skládka velmi nevhodně umístěna a je stále aktivní, bez úprav a technického zabezpečení. Info OÚ: Skládka je zavážena zeminou.
Karlovice	U Janova koutu	Skládka je po rekultivaci, ale není dokumentace, zda sanace nebo ne, na povrchu jílovitá zemina, čelo upraveno jen částečně, rizika snížena, ale

		nedostatek informací (není postsanační monitoring) o výsledku sanace. Nejsou k dispozici podrobnější informace.
Karlovice	Vystrkálov	Skládka svou velikostí nevýznamná, ale aktivně dochází k ukládání odpadu z dřevozpracujícího podniku v nezanedbatelné míře, možnost nebezpečí hoření a požáru, skládka nevhodně umístěna v lese. Info OÚ: Skládka je údajně zlikvidována. Nejsou k dispozici podrobnější informace.
Modřišice	Podháj	Skládka významného rozsahu, ukončena před více než 30ti lety, skládka nemá žádné technické zabezpečení a rekultivace nesplňuje platné právní normy. Nelze vyloučit, že nedochází ke kontaminaci studní. Info OÚ: Skládka je zarostlá náletovými rostlinami. Nejsou k dispozici podrobnější informace
Turnov	Pod hřbitovem	Skládka na břehu potoka, možnost rozplavování. Info MěÚ: Skládka zřejmě zlikvidována. V současné době se zde staví.
Turnov - Bukovina u Turnova	Bukovina – Chocholouš, Dolánky	Skládka bezvýznamná, bylo doporučeno zabránit dalšímu černému skládkování. Nejsou k dispozici podrobnější informace.
Turnov – Daliměřice	Vesecko – Březový háj	Skládka vzhledem k předpokládanému vojenskému odpadu potencionálně nebezpečná. Nejsou k dispozici podrobnější informace.
Turnov – Daliměřice	Vesecko – Za areálem	Skládka vzhledem k tomu, že byla používaná sovětskou armádou, potencionálně nebezpečná. Nejsou k dispozici podrobnější informace.
Turnov – Daliměřice	Vesecko – U Vepřína	Skládka potencionálně nebezpečná vzhledem k tomu, že ji využívala Sovětská armáda. Nejsou k dispozici podrobnější informace.
Turnov - Mašov u Turnova	Kadeřavec	Na skládce je prokázána kontaminace podzemní vody i vody v domovních studních (od roku 1999 by již neměly být využívány jako zdroje pitné vody, neboť byl vybudován vodovod), byl doporučen podrobný HG průzkum. Info MěÚ: Skládka byla zavezena zeminou. Zalesněna. Není provedena rekultivace dle platných norem. Rozloha cca 15 000 m2.
Všeň	Lom Bořčice, U Olešnice	Skládka potencionálně vysoce riziková vzhledem k tomu, že byla používaná sovětskou armádou. Skládka je založena v bývalém pískovcovém lomu,

		údaje o geologických podmínkách jsou v dokumentaci ke skládce rozdílné. Info OÚ: Skládka není rekultivována. Nejsou k dispozici podrobnější informace.
Vyskeř	Stádla	Info MěÚ Turnov: Skládka údajně zlikvidována.

Zdroj: Plán odpadového hospodářství Libereckého kraje

Ochrana ovzduší

Tabulka č.21: 5 leté průměry z let 2007-2011 pro hlavní znečišťující látky v OPS pro Český ráj

Znečisťující látka	Způsob měření	Imisní limit (µg.m^{-3})	Nejvyšší hodnota (µg.m^{-3})
Oxid siřičitý	4.nejvyšší 24 hodinová koncentrace	125	Strážiště 20,7
Oxid dusičitý	roční průměr	40	Turnov 23,6 Mnichovo Hradiště 20,9
polétavý prach PM 10	roční průměr	40	Mnichovo Hradiště 26 Turnov 25,5 Dolní Bousov 24
polétavý prach PM 2,5	roční průměr	25	Turnov 18,9 Mnichovo Hradiště 18,6
Benzopyren	roční průměr	1 ng.m^{-3}	**Mnichovo Hradiště 1,2 ng.m^{-3}** **Turnov 1,17 ng.m^{-3}**
Olovo	roční průměr	500 ng.m^{-3}	Turnov 13,3 ng.m^{-3} Mnichovo Hradiště 12,5 ng.m^{-3}
Arsen	roční průměr	6 ng.m^{-3}	Turnov 1,5 ng.m^{-3} Mnichovo Hradiště 1,34 ng.m^{-3}
Kadmium	roční průměr	5 ng.m^{-3}	Strážiště 0,8 ng.m^{-3}

Zdroj: http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/ozko/2007-11mapy/index_CZ.html

Z hlediska úrovně znečištění ovzduší patří oblast Českého ráje k místům s poměrně dobrou kvalitou ovzduší. Nejproblematičtějším polutantem je benzopyren, který vzniká jako produkt nedokonalého spalování především z automobilové dopravy ze vznětových motorů a má karcinogenní účinky. Průměrná hodnota v letech 2007-2011 překročila v Turnově a Mnichově Hradišti imisní limit. Významné negativní zdravotní účinky má rovněž polétavý prach frakce PM10 (částice do velikosti 10 mikronů 10^{-5} m), který na sebe váže mnohé nebezpečné látky (těžké kovy, organické látky), které se pak snadněji dostanou do dýchacího ústrojí. Hlavně kvůli koncentraci polétavého prachu je oblast Mnichova Hradiště a jeho nejbližšího okolí (Kněžmost, Ptýrov) řazena k oblastem se zhoršenou kvalitou ovzduší, jak ji každoročně vymezuje Ministerstvo životního prostředí. Tato oblast však zahrnuje široký pás severně od Prahy, táhnoucí se z Ústecka přes okres Mělník až na Mladoboleslavsko a Nymbursko. Ostatní škodliviny nepřekročily v letech 2007-2011 v oblasti své imisní limity.

Tabulka č.22: Hlavní místní zdroje znečištění ovzduší

Zdroj znečištění	látky							
	Tuhé emise	SO_2	NO_x	CO	TOC	VOC	F	další
Stavmek s.r.o. Mnichovo Hradiště	0,475	0,002	0,53	0,034	0,022	4,475		
Behr Czech s.r.o. Mnichovo Hradiště	0,742	0,003	2,589	6,47	0,091	18,261	0,137	Cr – 0,006 Ni – 0,007 Zn – 0,003 HCl – 0,004
Kautex Textron Bohemia spol. s r.o. Kněžmost	0,005	0,005	0,573	0,095	0,019	9,241	0,032	
PRECIOSA, a.s. - závod 04, Přepeřská, Turnov	0,000	0,008	0,376	0,789	0,014	0,613		
Městská teplárenská Turnov, s.r.o. - Teplárna Výšinka 1, Turnov	0,004	0,003	1,528	2,93	0,029			
NEMPRA s.r.o. - kotelna	0,016	0,014	1,595	0,784	0,102			

Vysvětlivky: SO_2 – oxid siřičitý, NO_x – oxidy dusíku, CO – oxid uhelnatý, TOC - organické látky vyjádřené jako TOC (celkový organický uhlík), VOC – těkavé organické látky, F –fluor a jeho anorganické sloučeniny, Cr- chrom a jeho sloučeniny, Ni- nikl a jeho sloučeniny, Zn – zinek a jeho sloučeniny, HCl- plynné sloučeniny chloru vyjádřené jako chlorovodík
Zdroj: http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/web_generator/plants/index_CZ.html

Největším znečišťovatelem, ležícím přímo v území je podnik firmy Behr Czech s.r.o. v Mnichově Hradišti, který se zabývá výrobou chladičů, klimatizací a topení. Z hlediska těkavých organických látek jsou významnými znečišťovateli i podniky Kautex Textron Bohemia spol. s r.o. v Kněžmostě, který se zabývá zpracováním plastů pro automobilový průmysl a Stavmek s.r.o. z Mnichova Hradiště, který montuje zemní stroje. V Turnově jsou největšími znečišťovateli městská teplárna na Výšince a výtopna Panochovy nemocnice. Ve znečištění ovzduší se však výrazně uplatňuje i dálkový přenos emisí z nejvýznamnějších zdrojů mimo území OPS. Zásadní roli v emisích však hrají i malé zdroje znečištění, především lokální topeniště a automobilová doprava, které jsou u tuhých látek, oxidů dusíku, oxidu uhelnatého a těkavých organických látek zodpovědné za více než polovinu emisí.

Ochrana vod

Tabulka č.23: Hodnocení povrchových vod

Vodní tok	Chemický stav	Ekologický stav		Významný problém nakládání s vodami
		Fyzikálně- chemické složky	Biologické složky	
	Nevyhovující parametr	Nevyhovující parametr	Nevyhovující parametr	
Stebenka	Vyhovující	Vyhovující	**Nevyhovující**	NE

			Bentos	
Libuňka	Vyhovující	**Nevyhovující**	**Nevyhovující**	ANO Nedostatečné odkanalizování
		Celkový fosfor	**Bentos**; PN - ryby	
Žehrovka	Vyhovující	Vyhovující	**Nevyhovující**	ANO
			Bentos; PN - ryby	
Jizera od soutoku s Kamenicí po soutok s Mohelkou	**Nevyhovující**	Vyhovující	**Nevyhovující**	ANO Nedostatečné čištění průmyslových odpadních vod
	kadmium; PN- nikl, rtuť, olovo, benzopyren, indenopyren		**Bentos**	
Mohelka od soutoku s Oharkou po ústí	Vyhovující	**Nevyhovující**	**Nevyhovující**	NE
		Dusík dusičnanový	**Bentos**; PN- ryby	
Kněžmostka	Vyhovující	**Nevyhovující**	**Nevyhovující**	ANO Nevhodná aplikace hnojiv a prostředků na ochranu rostlin
		BSK 5 Dusík dusičnanový Kyslík rozpuštěný Sírany	**Bentos**; PN - ryby	
Klenice	Potenciálně nevyhovující	**Nevyhovující**	**Nevyhovující**	ANO Nedostatečné čištění průmyslových odpadních vod Eutrofizace Nevhodná aplikace hnojiv a prostředků na ochranu rostlin
	Olovo	**BSK 5 Dusík dusičnanový Sírany**	**Bentos, fytoplantkon**; PN - ryby	
Jizera od soutoku s Mohelkou po ústí do Labe	Potenciálně nevyhovující	Vyhovující	**Nevyhovující**	ANO Nedostatečné čištění průmyslových odpadních vod
	nikl, benzopyren, indenopyren		**Bentos**; PN - ryby	

Vysvětlivky: BSK 5 – biochemická spotřeba kyslíku, PN – potenciálně nevyhovující, bentos - biocenóza zahrnující všechny živočišné (zoobentos) a rostlinné (fytobentos) organizmy obývající břeh a dno vod
Zdroj: http://www.pla.cz/planet/projects/planovaniov/files/navrhpop/WEB/index.html

Z tabelárního přehledu hodnocení povrchových vod publikovaného v Plánu oblasti povodí horního a středního Labe je zřejmé, že většina vodních toků v oblasti vyhovuje z hlediska chemického stavu. Výjimkou je řeka Jizera mezi ústím Kamenice a Mohelky, která je znečištěná hlavně těžkými kovy a polycyklickými aromatickými uhlovodíky, což je způsobeno hlavně nedostatečným čištěním průmyslových odpadních vod. V tomto parametru patří tento úsek k nejznečištěnějším v celé oblasti povodí horního a středního Labe (spolu s některými úseky samotného Labe, Stěnavou na Broumovsku nebo Výrovkou na Nymbursku). Naopak z hlediska biologické složky nevyhověl žádný ze sledovaných vodních toků, což má negativní dopady hlavně na vodní biocenózu a částečně i na ryby. Z hlediska fyzikálně- chemického složení jsou ve vodních tocích překračovány hlavně hladiny dusíku, někdy i síranů a rozpuštěného kyslíku. Jako nejproblematičtější lze hodnotit stav říček Kněžmostka a Klenice, což vyplývá hlavně z ekologicky nevhodných postupů v zemědělství v oblastech, jimiž tyto vodní toky protékají. Zároveň je však třeba poznamenat, že s nevyhovujícím ekologickým stavem (jak po stránce fyzikálně-chemického, tak po stránce biologického složení) se musí vyrovnávat většina vodních toků v povodí horního a středního Labe.

Tabulka č.24: Hodnocení podzemních vod

Útvar podzemních vod	Chemický stav		Kvantitativní stav	Významný problém nakládání s vodami
	Plošné zdroje znečištění	Bodové zdroje znečištění		
	Nevyhovující parametr	Nevyhovující parametr	Nevyhovující parametr	
Jizerská křída pravobřežní	**Nevyhovující**	**Nevyhovující**	Potenciálně nevyhovující	ANO Plošné znečištění z atmosférické depozice Staré ekologické zátěže
	dusík, kys. neutral. kapacita do pH 4,5, atrazin, desethylatrazin	**benzo(a)pyren, benzo(b)fluoranthen, benzo(g,h,i)perylen, benzo(k)fluoranthen, indeno(1,2,3-c,d)pyren, tetrachlorethen, kyanidy, jiné**	výstavba geotermálních vrtů	
Jizerský coniak	Vyhovující	Potenciálně nevyhovující	Potenciálně nevyhovující	ANO Nevhodné využívání území
		benzo(a)pyren, fluoranthen	těžba, výstavba geotermálních vrtů	
Jizerská křída levobřežní	**Nevyhovující**	**Nevyhovující**	Potenciálně nevyhovující	ANO Odběry a vypouštění za podmínek nízkých průtoků/nepříznivý poměr mezi odběry a základním odtokem Nevhodná aplikace hnojiv a prostředků na ochranu rostlin
	dusík, chloridy	**benzen, benzo(g,h,i)perylen, olovo, tetrachlorethen, jiné**	poměr odběrů k zdrojům, výstavba geotermálních vrtů	

Zdroj: http://www.pla.cz/planet/projects/planovaniov/files/navrhpop/WEB/index.html

Rovněž stav podzemních vod nelze hodnotit jako příznivý. Problémy jsou především v útvarech jizerské křídy levobřežní i pravobřežní z důvodu znečišťování těchto podzemních vod dusíkem a různými druhy uhlovodíků. V Jizerské křídě pravobřežní byl rovněž zaznamenán významný stoupající trend znečištění kyanidy. Jako vyhovující z hlediska kvality podzemních vod lze proto hodnotit jen útvar Jizerský coniak.

V oblasti čištění vod je splaškovou kanalizací vybaveno 11 obcí v oblasti. Téměř výhradně se však jedná vždy jen o hlavní část obce. K tomuto blíže viz kapitola technická infrastruktura.

Záplavová území

Záplavová území jsou v OPS logicky nejvíce lokalizována podél největšího vodního toku – Jizery. V hranicích 100 leté vody leží významné části Turnova, jedná se většinou o průmyslové a sportovní plochy. V dalších lokalitách záplavové zóny 100 leté vody z Jizery, Mohelky, Kněžmostky a Mukařovského potoka někdy zasahují větší oblasti, ale nikoli obytnou zástavbu.

Čištění vod

Tabulka č.25: Čištění vod v obcích

Obec	splašková kanalizace	V které části obce je; Plány v krajských PRVK	ČOV	Q (m^3/den)	BSK 5 (kg/den)	Zájem obce budovat kanalizaci
Bílá Hlína	-	- ; návrh celá obec, ČOV vlastní nebo na ČOV Pivovar Klášter	-			NE
Boseň	ANO (2002)	Boseň, Zásadka;	ANO	52,6	23,3	ANO
Branžež	-	- ; návrh Branžež, Nová Ves, ČOV vlastní	-			ANO
Březina	ANO (2002)	část Březina ; návrh celá Březina a svoz z Honsobi	ANO	36	12	NE
Dobšín	-	- ; návrh svoz do D.Bousov	-			NE
Dolní Bousov	ANO	D.Bousov, H.Bousov;	ANO	297	132	NE
Horní Bukovina	ANO (2006)	část Horní Bukovina ; návrh ČOV vlastní	ANO			ANO
Hrubá Skála	-	- ; návrh Hrubá Skála, Doubravice, ČOV vlastní	-			ANO
Chocnějovice	-	-	-			ANO
Jivina	-	- ; návrh celá obec, ČOV vlastní	-			NE
Kacanovy	-	-	-			NE
Karlovice	ANO	Lázně Sedmihorky, autokemp, Radvánovice; Karlovice, Radvánovice, Svatoňovice, na ČOV Hrubá Skála				ANO
Klášter Hradiště nad Jizerou	-	ČOV Pivovar Klášter; návrh celá obec, ČOV vlastní	-			ANO
Kněžmost	ANO	Kněžmost; návrh rozšíření Kněžmost i ČOV, návrh Žantov	ANO	375	90	NE
Koryta	-	- ; návrh celá obec, na ČOV Loukovec	-			ANO
Ktová	-	- ; návrh celá obec, na ČOV Rovensko	-			NE
Libošovice	-	-	-			NE
Loukov	-	- ; návrh celá obec a ČOV vlastní	-			NE
Loukovec	-	- ; návrh Loukovec a ČOV vlastní	-			ANO
Markvartice	-	-	-			NE
Mladějov	-	- ; návrh Mladějov, Loveč, Roveň, Střeleč, ČOV vlastní	-			ANO
Mnichovo Hradiště	ANO	Mnichovo Hradiště; návrh Veselá a rekonstrukce a	ANO	13 550 EO	813	ANO

		intenzifikace ČOV				
Modřišice	-	-; návrh celá obec, na ČOV Turnov	-			ANO
Mohelnice nad Jizerou	-	-	-			
Mukařov	-	-	-			NE
Neveklovice	-	-	-			ANO
Olešnice	-	-	-			ANO
Osek	ANO	Celá obec;	ČOV Sobotka			NE
Přepeře	-	-	-			ANO
Ptýrov	-	-	-			ANO
Rohatsko	ANO	Celá obec;	ČOV Dolní Bousov			NE
Samšina	-	-	-			NE
Sezemice	-	-	-			NE
Sobotka	ANO	Sobotka;	ČOV	830	3 150 EO	ANO
Strážiště	-	-	-			
Troskovice	-	-	-			
Turnov	ANO	Turnov, Daliměříce, Hrubý Rohozec, Malý Rohozec, Mašov, Nudvojovice, Pelešany; návrh Bukovina, Dolánky, Kobylka, Vazovec	ANO	4 445	955	NE
Všeň	-	-; návrh celá obec a ČOV vlastní	-			
Vyskeř	-	-; návrh Vyskeř a ČOV vlastní	-			ANO
Žďár	-	-; návrh Žďár, Doubrava a ČOV vlastní	-			

Zdroj: Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Libereckého kraje, Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Královéhradeckého kraje, Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Středočeského kraje, dotazníkové šetření

Jak již bylo zdůrazněno v kapitole 2.2, pouze v menší části obcí je vybudovaná kanalizační síť a vody jsou čištěny v čistírnách odpadních vod. Poměrně častá bývá existence jednotných kanalizačních sítí, které jsou ale zaúsťovány dále do vodoteče. V Plánech rozvoje vodovodů a kanalizací jsou definovány poměrně rozsáhlé plány na vybudování nových kanalizačních sítí a rozšíření těch stávajících. Tyto plány ale často naráží na omezené rozpočtové možnosti obcí. Zajímavé je, že spolu příliš nekorespondují plány uvedené v Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací a záměry obcí na budování kanalizace (viz tabulka výše). Návrhy a přání obcí lze často považovat jen za stadium úvah. Před realizací výstavby kanalizace musí být takový záměr obsažen v Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací.

Ochrana půdy

Území OPS má celkově větší podíl zemědělské půdy (62,6 %) a nižší podíl lesní půdy (26,6 %), než činí průměr za celou ČR. Orná půda zabírá asi 45 % celkové rozlohy území, což je asi o pětinu více než celostátní průměr 38 %. Vyšší je rovněž podíl ovocných sadů (2,35 %, v ČR 0,6 %) a zahrad (2,8 %, v ČR 2,1 %). Mezi jednotlivými obcemi však existují obrovské rozdíly, které vyplývají z charakteru krajiny, v níž obce leží. Obce Bílá Hlína a Kacanovy mají podíl orné půdy nižší než 5 %, neboť velká většina rozlohy připadá na lesní půdu (u Bílé Hlíny více než 90 %!) bývalého vojenského prostoru Ralsko resp. Českého ráje v případě Kacanov. Vysoký podíl lesní půdy mají i další obce ležící na okraji těchto velkých lesních komplexů.

Naopak největší podíl orné půdy nalezneme u obcí Rohatsko a Přepeře v okolí Dolního Bousova, tedy v úrodné zemědělské krajině. Nejvyšší podíl ovocných sadů mají obce Koryta a Boseň na Mnichovohradišťsku (19 resp. 11 %). Významný je podíl vodních ploch u obcí Březina (rybník Žabakor) a Branžež (Komárovský rybník). Nejvyšší podíl zastavěných a ostatních ploch (ostatní dopravní plochy, sídelní zeleň, sportoviště, hřbitovy, plochy pro kulturu, manipulační plochy) nalezneme logicky u největších sídel – Turnova a Mnichova Hradiště, ale poněkud překvapivě i u obcí Březina (část plochy letiště) a Mladějov. Podíl trvalých travních porostů v oblasti je mírně podprůměrný, největší podíl těchto ploch nalezneme v obcích Olešnice, Loukov a Mohelnice nad Jizerou.

V poslední době stále více diskutovaným problémem se dnes rovněž stává celkový úbytek zemědělské půdy ve prospěch zastavěných ploch. Ze srovnání rozdělení půdy v jednotlivých obcích i celé OPS mezi lety 1995 a 2012 vyplývá, že i zde k tomuto trendu dochází, ale naštěstí nemá takovou dynamiku, jako v jiných oblastech. Zemědělské půdy zde mezi sledovanými lety ubylo o 0,47 procentního bodu, orné půdy o 1,03 procentního bodu, v absolutním vyjádření jde o 188 ha u zemědělské a 410 ha u orné půdy. Mezi jednotlivými obcemi však existují obrovské rozdíly. Orné půdy přibylo pouze v 6 obcích, ubylo v 33 obcích. Zcela se zde vymyká obec Přepeře na Mnichovohradištsku, kde podíl orné půdy stoupl z 65 % na téměř 85 % (nárůst o 62 ha). Nárůst podílu orné půdy u obce Březina je způsoben změnou celkové rozlohy obce, kde 100 ha půdy bylo převedeno do obce Mnichovo Hradiště, což má na sledování změn zásadní vliv. Největší úbytek orné půdy proběhl ve Všeni a Korytech (okolo 6 procentních bodů).

Pozitivním zjištěním je, že největší nárůst nebyl u půdy zastavěné (absolutně o 34 ha) ani u ostatních ploch (o 31 ha). Nejvíce vzrostla plocha lesní půdy (o 118 ha), následují ovocné sady (o 104 ha) a louky a pastviny (o 101 ha). Tento vývoj má řadu příčin, nejvýznamnějšími jsou zřejmě přesuny půdy související s dotacemi z Programu rozvoje venkova (agroenvironmentální opatření, zalesňování zemědělské půdy), ale i se situací po rozpadu JZD (Jednotných zemědělských družstev), kdy některé plochy půdy zůstaly ležet ladem, protože se o ně neměl kdo starat a postupně tak byly přeřazeny z kategorie orné půdy např. do kategorie trvalých travních porostů (louky a pastviny). Poněkud překvapivý je růst rozlohy ovocných sadů, je však třeba dodat, že významnější nárůst těchto ploch se týká jen 5 obcí – Kněžmostu, Sobotky, Libošovic, Bosně, Mnichova Hradiště.

Energetika

Dle celkového počtu připojených bytů je nejvýznamnějším zdrojem vytápění plyn, který hraje nejvýznamnější roli v největších sídlech. V malých venkovských obcích zůstává nejvýznamnějším zdrojem nadále uhlí. Blíže viz kapitola Bydlení.

V oblasti se nenachází žádný významný energetický zdroj, oblast je závislá na dodávkách elektřiny. Nejbližší transformovnou z napětí 400 kV a 220 kV je transformovna Bezděčín, ležící u Hodkovic nad Mohelkou mimo území OPS. Přes území prochází dvě hlavní větve elektrického vedení o napětí 110 kV – Mladá Boleslav – Mnichovo Hradiště – Bezděčín a Bezděčín – Staré Město u Jičína.

1.2.6. Život v obcích - spolky, kulturní a sportovní vybavenost a aktivity, sociální, zdravotní služby apod.

Kultura

Nejdostupnějším kulturním zařízením je knihovna, která je v provozu ve 26 obcích ze 36, které vyplnily dotazník. Ze 4 zbylých obcí není knihovna ve Strážišti a ve Žďáru, který je tak největší obcí bez knihovny. Ze 40 obcí v OPS tak knihovna není ve 12 obcích, což lze považovat za vysoký počet, byť v sídelní struktuře MAS převažují velmi malé obce.

Zcela bez kulturních zařízení je 5 obcí – Boseň, Branžež, Neveklovice, Osek a Rohatsko. V Horní Bukovině, Korytech, Loukově, Samšině a Olešnici je jediným kulturním zařízením knihovna.

Poměrně běžná jsou kulturní zařízení typu kulturní /společenský dům/společenský sál, kterými disponuje 23 z 36 obcí. Tato zařízení jsou většinou hlavním místem pro setkávání občanů a pořádání různých kulturních a sportovních akcí. V Bílé Hlíně, Loukovci a Mukařově je kulturní dům jediným zařízením pro kulturní vyžití v obci.

Muzea, expozice a arboreta nalezneme v 8 obcích. Jediným arboretem je Bukovina v části Karlovic Sedmihorky.

Tabulka č.26: Přehled muzeí v OPS pro Český ráj

Obec	Název muzea	Obec	Název muzea
Hrubá Skála	Motomuzeum Borek	Troskovice	Muzeum panenek a medvídků
Klášter Hradiště nad Jizerou	Malé pivní muzeum pivovaru Klášter	Turnov	Muzeum Českého ráje
Mnichovo Hradiště	Muzeum města		Galerie Granát
Sobotka	Muzeum a archiv Fráni Šrámka		

Zdroj: internetové stránky obcí

Kino hraje pouze v Turnově, divadelní sál existuje v Turnově, Mnichově Hradišti a Sobotce. Multikino neexistuje v oblasti žádné. Střediska pro volný čas dětí a mládeže existují jen v Turnově a Mnichově Hradišti. Podobného typu jsou prostory určené dětem a mládeži v Markvarticích v částích Příchvoj, Rakov a Markvartice.

Celkově lze říci, že vybavenost kulturními zařízeními je hlavně v malých obcích nedostatečná, schází prostory pro setkávání občanů.

Z kulturních spolků jsou nejčastější organizace myslivců (v 19 obcích). Vyskytují se i organizace rybářů, zahrádkářů. Dechové kapely nebo jiná hudební uskupení existují v 6 obcích, divadelní spolek a pěvecký spolek ve 4 obcích. V Turnově a Mnichově Hradišti existují všechny 3 druhy těchto kulturních spolků. Sdružení dobrovolných hasičů neexistují pouze v nejmenších obcích Bílá Hlína, Neveklovice a Ptýrov.

Prakticky všechny obce pořádají pravidelně kulturní akce místního významu. Mezi nejčastější patří plesy, různé zábavy a sousedská posezení, diskotéky, pořádání dětských dnů, pálení čarodějnic, mikulášská nadílka, masopustní průvody, akce pro seniory. Některé akce však svým významem přesahují hranice regionu. K takovým bezesporu patří festival českého jazyka, řeči a literatury Šrámkova Sobotka. V Turnově mívá zastávku hudební Dvořákův festival, původně existující pod názvem Dvořákův Sychrov (konal se již 58.ročník!). Do Dolánek u Turnova se z Frýdštejna přesunul festival Folková noc (již 28 ročníků), v novém působišti došlo k rozšíření o další žánry. Oblibu u návštěvníků si za 4 ročníky získal festival Sedmihorské léto, kdy se v několika termínech od května do srpna představují hudební interpreti různých žánrů. V přírodním amfiteátru v předhradí hradu Valečova na území obce Boseň se pravidelně pořádá Valečovské kulturní léto, což je cyklus koncertů různých interpretů.

Sport

Pouze obce Boseň, Dobšín, Koryta a Neveklovice neuvádí na svém žádné sportovní zařízení. Nejrozšířenější jsou dětská hřiště ve 24 obcích, víceúčelová hřiště v 21 obcích, fotbalová hřiště a tenisové kurty v 16 obcích, tělocvičny a nohejbalová hřiště ve 12 obcích. Hřiště mohou sloužit pro více druhů sportů (volejbal, nohejbal, tenis), mohou tedy být řazeny do více kategorií. Koupaliště uvádí v dotaznících 7 obcí, kluziště 3 obce. Krytý bazén je jen v Turnově, stadion v Turnově, Mnichově Hradišti a Sobotce.

Nejběžnějšími sportovními oddíly v obcích jsou místní sdružení Sokola, které se věnují různým druhům sportů. Na území Turnova jsou 3 sdružení Sokola. Sportovní oddíly nebo Sokol nejčastěji hrají fotbal (v 9 obcích) a tenis (v 6 obcích). Florbal a hokej se hraje ve 3 obcích.

K tradičním sportovním akcím patří hasičské soutěže, turnaje ve fotbale, nohejbale, volejbale, stolním tenise, tenise až po různé turistické pochody a běžecké závody.

Nejvýznamnější sportovní akcí v OPS je atletický Memoriál Ludvíka Daňka v Turnově. Tradici 21 ročníků má za sebou běžecký závod Mnichovohradišťská pětadvacítka. Zajímavostí je pořádání Mistrovství ČR v autokrosu v Dolním Bousově a Mistrovství ČR v parkurovém skákání v Ptýrově.

Sociální oblast

Zařízení v oblasti sociální péče jsou logicky umisťována do největších sídel. Z tohoto trendu se vymykají 2 domy s pečovatelskou službou v Karlovicích a domov pro seniory v Libošovicích. Domy s pečovatelskou službou jsou kromě Karlovic i v 5 největších obcích oblasti (Turnov, Mnichovo Hradiště, Sobotka, Dolní Bousov, Kněžmost). Mateřské či rodinné centrum nalezneme ve 4 obcích – Turnově, Mnichově Hradišti, Sobotce a Ptýrově. V Turnově je navíc i denní stacionář pro seniory a domácí hospic a sociální poradna (ta je i v Mnichově Hradišti). 9 obcí udává, že na jejich území funguje rozvoz obědů, dá se ale předpokládat, že tato služba je rozšířena mnohem více. V celé OPS neexistuje žádný dětský domov, nízkoprahové centrum nebo ústav sociální péče pro mládež. Slabou vybavenost sociálními službami je možné do budoucna kompenzovat poskytováním terénních služeb přímo v domácnostech klientů, což je i dnešní trend rozvoje sociálních služeb.

Zdravotnictví

Vybavení obcí zdravotními službami je nedostatečné. Ordinace praktického lékaře pro dospělé najdeme jen v největších obcích oblasti –Turnově, Mnichově Hradišti, Dolním Bousově, Sobotce, Kněžmostu a Žďáru a dále v Karlovicích (Radvánovicích, umístění zřejmě souvisí s lokalizací domova s pečovatelskou službou), v Ktové a Troskovicích ordinuje lékař jednou měsíčně. Ordinace dětského lékaře, gynekologa a stomatologa existují v 5 největších obcích - Turnově, Mnichově Hradišti, Dolním Bousově, Sobotce a Kněžmostu. Lékaři specialisté ordinují jen v Turnově, Mnichově Hradišti a Dolním Bousově. Rovněž lékárny najdeme jen v největších obcích. V Turnově je nemocnice, transfuzní stanice a výjezdové stanoviště Zdravotnické záchranné služby Libereckého kraje, v Mnichově Hradišti poliklinika, léčebna dlouhodobě nemocných a výjezdové stanoviště Zdravotnické záchranné služby Středočeského kraje. Většina obyvatel oblasti proto musí i za nejzákladnějšími zdravotními službami dojíždět.

1.2.7. Podnikání, výroba, zaměstnanost

Rozdělení firem podle odvětví národního hospodářství

Český statistický úřad evidoval v oblasti k 31.12.2011 celkem 9 860 ekonomických subjektů. Nejvíce jich bylo v Turnově (3 716 tedy 37,5 %) a Mnichově Hradišti (2 086 tedy 21 %). Nejvíce (téměř 20 %) je firem z oblasti Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel, i když podíl této skupiny je nižší než v rámci celé ČR (zde téměř 25 %). Největší je podíl těchto firem v obcích Sezemice, Loukov a Dobšín (36-37 %). Druhou nejpočetněji zastoupenou skupinou jsou firmy z oblasti průmyslu (více než 15 %, v ČR je tento podíl 12,3 %). Největší je podíl těchto firem v Oseku (více než 25 %), Bosni, Horní Bukovině, Karlovicích a Jivině (22-23 %). Třetí nejpočetnější jsou ekonomické subjekty ve stavebnictví (11,4 %, v ČR 12,1 %), které mají nejvyšší podíl v Oseku (29 %) a Mladějově 24,8 %. 4.nejpočetnější je díky venkovskému charakteru oblasti skupina ekonomických subjektů v zemědělství, jejíž podíl činí 8,6 %, což je více než dvojnásobek oproti průměru ČR (3,9 %). Největší podíl nalezneme v Olešnici (23,7 %), Troskovicích (20 %) a Vyskeři (18,3 %). Ve srovnání s ČR nadprůměrné je zastoupení firem v oblasti ubytování, stravování a pohostinství a dále veřejné správy, obrany a povinného sociálního zabezpečení. Podprůměrně jsou naopak zastoupeny ekonomické subjekty z oblasti profesní, vědecké a technické činnosti a z oblasti nemovitostí.

Nezaměstnanost

Tabulka č.27: Základní údaje o nezaměstnanosti v OPS pro Český ráj v roce 2011

obec	Uchazeči o zaměstnání	z toho dosažitelní	Míra registrované nezaměstnanosti uchazečů celkem (%)	Míra registrované nezaměstnanosti dosažitelných uchazečů (%)	Ekonomicky aktivní osoby	Volná pracovní místa
Bílá Hlína	0	0	0,00	0,00	45	0
Boseň	8	8	4,21	4,21	190	0
Branžež	3	3	3,06	3,06	98	0
Březina	9	9	5,36	5,36	168	0
Dobšín	6	6	5,66	5,66	106	0
Dolní Bousov	69	68	5,99	5,91	1 151	6
Horní Bukovina	6	6	5,77	5,77	104	0
Hrubá Skála	24	24	9,06	9,06	265	1
Chocnějovice	12	12	6,63	6,63	181	0
Jivina	7	7	3,32	3,32	211	0
Kacanovy	3	3	3,61	3,61	83	0
Karlovice	28	25	8,14	7,27	344	0
Klášter Hradiště nad Jizerou	24	24	7,38	7,38	325	4
Kněžmost	47	47	5,96	5,96	789	20
Koryta	2	2	5,88	5,88	34	0
Ktová	7	6	7,37	6,32	95	0
Libošovice	14	14	6,93	6,93	202	0
Loukov	12	12	12,77	12,77	94	4
Loukovec	5	5	3,65	3,65	137	0
Markvartice	29	29	14,72	14,72	197	0
Mladějov	29	29	11,51	11,51	252	0
Mnichovo Hradiště	225	224	5,10	5,08	4 409	85
Modřišice	15	15	8,11	8,11	185	1
Mohelnice nad Jizerou	1	1	4,00	4,00	25	0
Mukařov	11	11	14,29	14,29	77	0
Neveklovice	2	2	13,33	13,33	15	0
Olešnice	7	7	8,86	8,86	79	0
Osek	13	13	18,06	18,06	72	0
Přepeře	2	2	3,92	3,92	51	0
Ptýrov	8	8	11,76	11,76	68	0
Rohatsko	4	4	6,35	6,35	63	0
Samšina	8	8	7,08	7,08	113	0
Sezemice	5	5	8,93	8,93	56	0
Sobotka	66	66	5,69	5,69	1 159	4
Strážiště	5	5	11,90	11,90	42	0
Troskovice	9	9	14,52	14,52	62	0
Turnov	607	590	8,00	7,78	7 587	34

Všeň	30	30	10,71	10,71	280	0
Vyskeř	26	26	13,27	13,27	196	0
Žďár	37	36	6,07	5,90	610	3
CELKEM	**1 425**	**1 401**	**7,05**	**6,93**	**20 220**	**162**

Zdroj: ČSÚ

V míře nezaměstnanosti v roce 2011 existují mezi obcemi velké rozdíly. Největší nezaměstnanost byla v roce 2011 v obci Osek (přes 18 %), vysoká rovněž v Markvarticích, Troskovicích a Mukařově (vždy více než 14 %). Nejnižší nezaměstnanost byla v obci Bílá Hlína, kde nebyl nikdo nezaměstnaný (!), dále v obcích Branžež, Jivina, Kacanovy a Přepeře. Zcela zřejmá je nižší nezaměstnanost v části OPS ležící v okrese Mladá Boleslav - pouze 5,6 % ve srovnání s 6,93 % za celou OPS. Nezaměstnanost v části MAS ležící v okrese Semily byla 8,01 % a v okrese Jičín 7,97 %. Projevuje se tak zde hlavně pozitivní efekt podniku Škoda Auto a na něj navázaných subdodavatelů. Evidentní rovněž je naprostý nedostatek volných míst, především v malých obcích, a to i při nízké míře nezaměstnanosti. Zároveň platí, že míra nezaměstnanosti byla nižší než v ČR (8,62 %), Libereckém (9,46 %) i Královéhradeckém kraji (7,49 %) a zcela srovnatelná se Středočeským krajem (7,07 %).

Ekonomická aktivita

Tabulka č.28: Ekonomická aktivita v obcích OPS pro Český ráj v roce 2011

obec	celkem obyvatel	v tom					míra ek. aktivity
		ekonomicky aktivní	v tom		ekonomicky neaktivní	nezjištěno	
			zaměst-naní	nezaměst-naní			
Bílá Hlína	103	47	44	3	49	7	45,63
Boseň	445	225	206	19	203	17	50,56
Branžež	213	93	89	4	114	6	43,66
Březina	377	198	190	8	173	6	52,52
Dobšín	228	117	110	7	100	11	51,32
Dolní Bousov	2 541	1 178	1 113	65	1 203	160	46,36
Horní Bukovina	225	108	106	2	99	18	48,00
Hrubá Skála	585	256	229	27	313	16	43,76
Chocnějovice	383	184	168	16	192	7	48,04
Jivina	441	248	225	23	186	7	56,24
Kacanovy	179	89	85	4	80	10	49,72
Karlovice	713	348	323	25	338	27	48,81
Klášter Hradiště nad Jizerou	866	435	402	33	386	45	50,23
Kněžmost	1 873	931	887	44	878	64	49,71
Koryta	88	43	39	4	42	3	48,86
Ktová	186	84	79	5	93	9	45,16
Libošovice	506	230	216	14	257	19	45,45
Loukov	178	97	84	13	76	5	54,49
Loukovec	250	121	113	8	120	9	48,40

Markvartice	449	206	189	17	217	26	45,88
Mladějov	476	218	199	19	230	28	45,80
Mnichovo Hradiště	8 245	4 017	3 768	249	3 823	405	48,72
Modřišice	402	202	189	13	191	9	50,25
Mohelnice nad Jizerou	89	33	30	3	56	-	37,08
Mukařov	175	86	75	11	87	2	49,14
Neveklovice	62	33	30	3	29	-	53,23
Olešnice	174	75	65	10	95	4	43,10
Osek	193	103	94	9	80	10	53,37
Přepeře	144	56	54	2	72	16	38,89
Ptýrov	221	122	112	10	88	11	55,20
Rohatsko	215	106	104	2	106	3	49,30
Samšina	248	123	119	4	115	10	49,60
Sezemice	109	50	45	5	56	3	45,87
Sobotka	2 413	1 113	1 045	68	1 125	175	46,13
Strážiště	97	52	48	4	44	1	53,61
Troskovice	100	51	42	9	45	4	51,00
Turnov	14 472	7 019	6 399	620	6 802	651	48,50
Všeň	586	305	281	24	257	24	52,05
Vyskeř	394	197	180	17	182	15	50,00
Žďár	1 265	623	588	35	613	29	49,25
CELKEM MAS	**40 909**	**19 822**	**18 364**	**1 458**	**19 215**	**1 872**	**48,45**
Liberecký kraj	**432 439**	**208 512**	**185 944**	**22 568**	**198 712**	**25 215**	**48,22**
Královéhradecký kraj	547 916	260 819	238 986	21 833	260 408	26 689	47,60
Středočeský kraj	1 289 211	639 851	587 539	52 312	582 765	66 595	49,63
Česká republika	10 436 560	5 080 573	4 580 714	499 859	4 784 923	571 064	48,68

Zdroj: http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/home

Výše uvedená tabulka zobrazuje ekonomickou aktivitu obyvatelstva v jednotlivých obcích OPS. Celkově má OPS průměrnou hodnotu ekonomické aktivity. Míru ekonomické aktivity kromě podílu produktivní složky (15-64 let) v populaci samozřejmě ovlivňují i další faktory, hlavně podíl důchodců, žáků, studentů a učňů. Mezi jednotlivými obcemi existují vysoké rozdíly, z rozdílů však nelze určit žádnou územní souvislost. Nejvyšší ekonomické aktivity dosahují některé obce blízko Mnichova Hradiště – Jivina, Loukov a Ptýrov, naopak nejnižší Mohelnice a Přepeře, které leží rovněž na Mnichovohradištsku.

Vyjížďka za prací a do škol

Tabulka č.29: Počty vyjíždějících do zaměstnání a škol a podíl vyjíždějících do zaměstnání na ekonomicky aktivních k datu sčítání v roce 2011

obec	vyjíždějící celkem	vyjíždějící do škol			vyjíždějící do zaměstnání						podíl vyjíždějících do zam. mimo obec / počet zaměst.
		celkem	v tom		celkem	v tom					
			v rámci obce	mimo obec		v rámci obce	do jiné obce okresu	do jiného okresu kraje	do jiného kraje	do zahraničí	
Bílá Hlína	22	7	-	7	15	-	14	1	-	-	34,09

Boseň	155	48	-	48	107	5	95	-	7	-	49,51
Branžež	65	26	2	24	39	3	32	-	4	-	40,45
Březina	152	41	-	41	111	10	81	2	17	1	53,16
Dobšín	58	15	-	15	43	-	39	-	4	-	39,09
Dolní Bousov	541	140	39	101	401	54	296	6	42	3	31,18
Horní Bukovina	62	11	-	11	51	1	46	-	3	1	47,17
Hrubá Skála	138	48	4	44	90	2	57	12	16	3	38,43
Chocnějovice	160	47	-	47	113	2	96	-	15	-	66,07
Jivina	194	46	12	34	148	10	123	4	8	3	61,33
Kacanovy	57	10	-	10	47	-	29	8	9	1	55,29
Karlovice	146	33	-	33	113	13	69	11	19	1	30,96
Klášter Hradiště nad Jizerou	228	52	8	44	176	5	149	1	19	2	42,54
Kněžmost	540	143	39	104	397	73	287	3	32	2	36,53
Koryta	34	13	-	13	21	-	14	-	7	-	53,85
Ktová	51	14	-	14	37	2	23	4	8	-	44,30
Libošovice	112	34	-	34	78	6	19	1	52	-	33,33
Loukov	46	7	-	7	39	3	28	-	8	-	42,86
Loukovec	71	22	2	20	49	8	27	-	13	1	36,28
Markvartice	107	25	-	25	82	12	35	1	34	-	37,04
Mladějov	117	37	-	37	80	7	31	1	40	1	36,68
Mnichovo Hradiště	2 033	494	195	299	1 539	575	792	14	143	15	25,58
Modřišice	117	27	-	27	90	6	57	17	10	-	44,44
Mohelnice nad Jizerou	32	8	-	8	24	1	20	-	3	-	76,67
Mukařov	65	16	-	16	49	3	33	-	13	-	61,33
Neveklovice	26	7	-	7	19	-	18	-	1	-	63,33
Olešnice	43	8	-	8	35	-	23	6	6	-	53,85
Osek	60	9	-	9	51	-	11	1	39	-	54,26
Přepeře	35	9	-	9	26	-	20	2	4	-	48,15
Ptýrov	62	13	-	13	49	5	40	2	2	-	39,29
Rohatsko	67	14	-	14	53	-	42	2	9	-	50,96
Samšina	65	16	-	16	49	1	31	-	15	2	40,34
Sezemice	29	6	-	6	23	-	14	-	8	1	51,11
Sobotka	590	157	52	105	433	82	53	2	288	8	33,59
Strážiště	46	11	-	11	35	3	24	-	6	2	66,67
Troskovice	17	3	-	3	14	2	6	2	4	-	28,57
Turnov	3 548	1 016	505	511	2 532	1 520	178	439	368	27	15,81
Všeň	200	48	-	48	152	4	92	25	28	3	52,67
Vyskeř	104	25	-	25	79	10	41	5	21	2	38,33
Žďár	397	101	19	82	296	20	157	5	113	1	46,94
CELKEM MAS	**10 592**	**2 807**	**877**	**1 930**	**7 785**	**2 448**	**3 242**	**577**	**1 438**	**80**	**29,06**
Liberecký kraj	**102 415**	**29 121**	**12 300**	**16 821**	**73 294**	**31 989**	**23 150**	**7 953**	**9 130**	**1 072**	**22,21**
Královéhradecký kraj	134 112	38 763	13 654	25 109	95 349	36 927	37 726	9 181	10 414	1 101	24,45
Středočeský kraj	367 980	96 602	26 416	70 186	271 378	57 680	78 688	25 861	106 645	2 504	36,37
Česká republika	2 846 076	783 952	354 218	429 734	2 062 124	924 948	596 686	254 617	248 625	37 248	24,83

Zdroj: http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/home

Výše uvedená tabulka udává celkové počty vyjíždějících osob do zaměstnání a do škol k datu sčítání lidu v roce 2011. Zároveň udává i podíl vyjíždějících do zaměstnání mimo obec na celkovém počtu zaměstnaných. Podíl vyjíždějících do zaměstnání mimo obec k celkovému počtu zaměstnaných je výrazně vyšší než průměr za Liberecký kraj i za celou ČR a naopak nižší než průměr za Středočeský kraj. To souvisí s charakterem osídlení v OPS, kde neexistují velká města s dostatkem pracovních příležitostí. Známá je přitom obecná zákonitost, kdy s rostoucí velikostí obce (a tedy obecně i počtu pracovních příležitostí) klesá podíl vyjíždějících za prací mimo obec na celkovém počtu zaměstnaných. Největšího podílu vyjíždějících v OPS tak logicky dosahují nejmenší obce Mohelnice nad Jizerou, Strážiště a Jivina, naopak nejnižší podíl vyjíždějících mimo obec byl zaznamenán v největších obcích v OPS – Turnově a Mnichově Hradišti, nízkých hodnot ale dosahují i některé malé obce, např. Bílá Hlína nebo Libošovice.

Dojížďka do škol je zcela závislá na dostupnosti škol v jednotlivých obcích. Z obcí, které nemají školu, proto musí vyjíždět všechny děti (blíže viz kapitola 2.9).

Tabulka č.30: Hlavní směry vyjížďky a saldo dojížďky k datu sčítání v roce 2011

	vyjíždějící do zaměstnání		vyjíždějící do školy		dojíždějící do		saldo dojížďky v %	
obec	celkem	hlavní centra dojížďky	celkem	hlavní centra dojížďky	zaměstnání	školy	do zaměstnání	do školy
Bílá Hlína	15	MH 8	7	MH 5	0	0	-100,0	-100,0
Boseň	102	MH 33, MB 32, Kněžmost 15	48	MH 16, MB 10, Kněžmost 9	21	1	-79,4	-97,9
Branžež	36	MB 13, Kněžmost 10	24	MB 13, Kněžmost 9	1	0	-97,2	-100,0
Březina	98	MH 38, MB 22, TUR 8	41	MH 23, MB 5	33	0	-66,3	-100,0
Dobšín	43	MB 23	15	MB 6	2	0	-95,3	-100,0
Dolní Bousov	342	MB 225, Praha 17	100	MB 58, LIB 11	71	31	-79,2	-69,0
Horní Bukovina	50	MB 18, MH 17	11	MH 4, MB 3	1	0	-98,0	-100,0
Hrubá Skála	84	TUR 38, LIB 7	44	TUR 14, LIB 13	10	3	-88,1	-93,2
Chocnějovice	111	MH 37, MB 32	47	MH 21, MB 8, LIB 6	9	0	-91,9	-100,0
Jivina	138	MH 58, MB 30	34	MH 17	7	5	-94,9	-85,3
Kacanovy	47	TUR 26	9	TUR 3	5	0	-89,4	-100,0
Karlovice	100	TUR 60, LIB 5	33	TUR 13, LIB 8	84	0	-16,0	-100,0
Klášter Hradiště nad Jizerou	171	MB 67, MH 58	44	MH 17, MB 11	36	0	-78,9	-100,0
Kněžmost	322	MB 188, MH 45	102	MB 42, MH 22, Praha 12	267	27	-17,1	-73,5
Koryta	21	MB 6	13	MB 4	0	0	-100,0	-100,0
Ktová	35	TUR 14	14	TUR 5	14	0	-60,0	-100,0
Libošovice	70	MB 20, Sobotka 11	34	Sobotka 16, MB 6	15	0	-78,6	-100,0
Loukov	36	MB 11, MH 9	7	MB 3, MH 1	108	6	200,0	-14,3
Loukovec	41	MH 10, MB 7, TUR 6	20	MH 5, MB 4, TUR 4	45	74	9,8	270,0
Markvartice	66	MB 17, JIC 16, Sobotka 10	25	Sobotka 8, MB 5	10	0	-84,8	-100,0

Mladějov	73	MB 21, JIC 9	37	JIC 10, Sobotka 6	35	0	-52,1	-100,0
Mnichovo Hradiště	958	MB 540, Praha 66, Bakov n.J. 51, Kosmonosy 40, TUR 20	297	MB 87, Praha 63, LIB 43, TUR 24	1456	279	52,0	-6,1
Modřišice	84	TUR 49, LIB 11	27	TUR 11, LIB 8	16	0	-81,0	-100,0
Mohelnice nad Jizerou	23	MH 11	8	MH 7	3	0	-87,0	-100,0
Mukařov	45	MH 14, MB 11	16	MH 11	1	0	-97,8	-100,0
Neveklovice	19		7		2	0	-89,5	-100,0
Olešnice	34	TUR 20	8	TUR 6	4	0	-88,2	-100,0
Osek	49	MB 21, Sobotka 10	9	Sobotka 5	3	0	-93,9	-100,0
Přepeře	26	MB 15	9	MB 3	5	0	-80,8	-100,0
Ptýrov	43	MB 16, MH 10	13	MB 7	6	0	-86,0	-100,0
Rohatsko	53	MB 32	14	MB 9	2	0	-96,2	-100,0
Samšina	48	JIC 22	16	JIC 7	2	0	-95,8	-100,0
Sezemice	23		6		0	0	-100,0	-100,0
Sobotka	335	MB 155, JIC 37, Praha 18	104	MB 43, JIC 21, Praha 12	113	49	-66,3	-52,9
Strážiště	32	MH 13	11	MH 7	3	0	-90,6	-100,0
Troskovice	12		3		2	0	-83,3	-100,0
Turnov	994	LIB 207, MB 99, Praha 95, MH 52, SEM, JN, Příšovice 39	509	LIB 155, Praha 105, SEM 36, MB 28, HK 26	2777	966	179,4	89,8
Všeň	147	TUR 88, LIB 12	48	TUR 33, LIB 6	14	4	-90,5	-91,7
Vyskeř	69	TUR 33, Praha 8	25	TUR 15	2	2	-97,1	-92,0
Žďár	272	MH, TUR 55, MB 51, Loukov 20	80	MH 30, TUR, MB 11	22	0	-91,9	-100,0

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/krajkapitola/23051-13-n+k3077_2013-25
http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/krajkapitola/23052-13-n+k3085_2013-15
http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/krajkapitola/23020-13-n+k3026_2013-16, vlastní výpočty
Vysvětlivky: JIC- Jičín, JN – Jablonec nad Nisou, LIB – Liberec, MB – Mladá Boleslav, MH – Mnichovo Hradiště, TUR – Turnov
Pozn.: saldo dojížďky = (počet dojíždějících – počet vyjíždějících) / počet vyjíždějících

Z přehledu dojížďky je zřejmé, že dominantním centrem pracovní dojížďky je Mladá Boleslav (pro 16 obcí), ke které spádují nejen obce v jižní části OPS náležející do Středočeského kraje, ale s výjimkou Samšiny i všechny obce v OPS ležící v okrese Jičín. Pro dalších 7 obcí je Mladá Boleslav 2. centrem dojížďky. Projevuje se tak významný vliv Škoda Auto a.s. kde v roce 2013 pracovalo dle údajů Výroční zprávy v závodě v Mladé Boleslavi asi 19 500 kmenových zaměstnanců. 10 obcí pracovní dojížďkou spáduje k Mnichovu Hradišti a 8 k Turnovu. Poměrně významná je přes značnou vzdálenost i pracovní vyjížďka do Prahy. Největší proud vyjížďky byl zaznamenán z Mnichova Hradiště do Mladé Boleslavi – 540 osob.

Dojížďka do škol je více orientována na kratší vzdálenosti (do nejbližší školy), přesto i zde má Mladá Boleslav významné postavení, kdy je nejvýznamnějším centrem dojížďky pro 10 obcí, Mnichovo Hradiště pro 13 obcí a Turnov pro 8 obcí. Obce v okrese Jičín spádují buď k Sobotce, nebo přímo k Jičínu.

Kladné saldo pracovní dojížďky (více obyvatel za prací do obce přijíždí, než vyjíždí) má pouze Turnov a Mnichovo Hradiště a rovněž malá obec Loukov, což souvisí s existencí rozsáhlého areálu u železniční stanice, kde má několik firem velké skladovací prostory. Kladné saldo dojížďky do školy má pouze Turnov a obec Loukovec, kde sídlí v místní části Hubálov střední odborné učiliště.

Nejvýznamnější ekonomické subjekty

Tabulka č.31: Přehled významných firem v OPS pro Český ráj

firma	obor	výroba	sídlo	kategorie počtu zaměstnanců
ZD Březina nad Jizerou	zemědělská výroba	Březina		50-99
PROCLIMA -SVAMP spol. s r. o.	Výroba průmyslových chladicích a klimatizačních zařízení	Dolní Bousov		100-199
DOBOS spol. s r.o.	Skladování	Dolní Bousov		50-99
ZEA Sedmihorky, spol. s r.o.	výroba krmných směsí a konzervantů	Karlovice	Turnov	50-99
Tomovy parky s. r. o.	výroba dětských hřišť	Karlovice		25-49
Pivovar Klášter, a.s.	výroba piva	Klášter Hradiště nad Jizerou		25-49
Kautex Textron Bohemia, spol. s r.o.	výroba palivových nádrží	Kněžmost	zahraniční vlastník	250-499
TYRES KNĚŽMOST a.s.	zemědělská výroba	Kněžmost		100-199
FARID COMERCIA s.r.o.	autorizovaný prodejce a servis vozů IVECO	Kněžmost		25-49
VRABEC a VRABEC, s.r.o.	výroba spojovacího materiálu - sklad	Loukov	Praha	50-99
MASTER TRUCK s.r.o.	údržba a opravy nákladních vozidel	Loukov	Liberec	25-49
Zemědělské družstvo Sever Loukovec	zemědělská výroba	Loukovec		50-99
MAHLE Behr Mnichovo Hradiště s.r.o.	výroba, prodej a servis chladicí techniky pro automobilový průmysl	Mnichovo Hradiště	zahraniční vlastník	1000-1499
HBPO Czech, s.r.o.	vývoj a montáž modulových systémů pro osobní automobily	Mnichovo Hradiště	zahraniční vlastník	50-99
COOP Mnichovo Hradiště, družstvo	Maloobchod s převahou potravin, nápojů a tabákových výrobků v nespecializovaných prodejnách	Mnichovo Hradiště		200-249
Kofola a. s.	výroba nápojů	Mnichovo Hradiště	Krnov	500-999
JaP – Jacina, s.r.o.	Ostatní stavební instalace	Mnichovo Hradiště		100-199
STAVMEK, s.r.o.	Výroba strojů pro těžbu, dobývání a stavebnictví	Mnichovo Hradiště	zahraniční vlastník	100-199
PROF SVAR s.r.o.	výroba tažných zařízení pro automobily	Mnichovo Hradiště		50-99
HEINEKEN Česká republika, a. s.	výroba piva - distribuční centrum	Modřišice	zahraniční vlastník - Krušovice	500-999
Tiskárna Polygraf, s.r.o.	tiskárna	Modřišice	Praha	25-49
AGROCHOV SOBOTKA a.s.	zemědělská výroba	Sobotka		50-99
NOVA, a.s.	Zpracování ovoce a zeleniny	Sobotka		50-99
OKAY PLAST s.r.o.	výroba oken	Sobotka		50-99
Preciosa a.s., závod 4	sklářská výroba - vakuové pokovení	Turnov	Jablonec nad Nisou	2500-2999
GRUPO ANTOLIN TURNOV, s.r.o.	výroba plastových, pryžových a čalounických výrobků	Turnov	zahraniční vlastník	500-999

KAMAX, s.r.o.	výroba vysokopevnostních spojovacích dílů pro automobilový průmysl	Turnov	zahraniční vlastník	250-499
ONTEX CZ, s.r.o.	výroba hygienických potřeb	Turnov	zahraniční vlastník	500-999
Granát, družstvo umělecké výroby, Turnov	výroba šperků s českými granáty	Turnov		250-499
Sklostroj Turnov CZ, s.r.o.	Výroba sklářských strojů	Turnov		200-249
TREVOS, a.s.	Výroba průmyslových a kancelářských svítidel	Turnov		200-249
CoorsTek Advanced Materials Turnov s.r.o.	Výroba ostatních potrubních armatur	Turnov	zahraniční vlastník	100-199
NADOKO s.r.o.	Silniční nákladní doprava	Turnov		100-199
Šroubárna Turnov, a.s.	Výroba spojovacích materiálů a spojovacích výrobků se závity	Turnov		100-199
AGBA, v.o.s.	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla	Turnov		50 - 99
CRYTUR, spol. s r.o.	Ostatní výzkum a vývoj v oblasti přírodních a technických věd	Turnov		50 - 99
ČSAD Turnov s.r.o.	Silniční nákladní doprava	Turnov		50 - 99
D n'D, společnost s ručením omezeným	Výroba klenotů a příbuzných výrobků	Turnov		50 - 99
Dioptra, a.s. Turnov	Výroba lékařských a dentálních nástrojů a potřeb	Turnov		50 - 99
SFS intec s.r.o.	Výroba spojovacích materiálů a spojovacích výrobků se závity	Turnov		50 - 99
TRIMA spol. s r.o.	Výroba ostatních strojů pro speciální účely j. n.	Turnov		50 - 99
Turnovský obchodní podnik spol. s r.o.	Nespecializovaný velkoobchod s potravinami, nápoji a tabákovými výrobky	Turnov		50 - 99
U N I P R E S S spol. s r.o.	Tisk ostatní, kromě novin	Turnov		50 - 99
VYVA PLAST, s.r.o.	Výroba plastových obalů	Turnov		50 - 99
ZIKUDA - vodohospodářské stavby spol. s r.o.	Výstavba inženýrských sítí pro kapaliny	Turnov		50 - 99

Zdroj: http://www.uur.cz/default.asp?ID=4350, dotazníkové šetření na obcích, www.firmy.cz, internetové stránky firem, internetové stránky obcí

Z významných zemědělských podniků lze jmenovat Agrochov Sobotka (chov jatečných zvířat), ZD Sever Loukovec, TYRES Kněžmost, ZEMA Markvartice a.s. (chov skotu) a Farma Ptýrov s.r.o. (farma pro sportovní koně).

1.2.8. Vzdělávání, školství

Tabulka č.32: Seznam mateřských škol v OPS pro Český ráj

název školy	obec	kapacita MŠ	poznámka
Mateřská škola Klubíčko, Boseň	Boseň	26	
Mateřská škola Březina, okres Mladá Boleslav	Březina	30	
Základní škola T. G. Masaryka a Mateřská škola Dolní Bousov	Dolní Bousov	84	
Základní škola a Mateřská škola Hrubá Skála - Doubravice, okres Semily	Hrubá Skála	28	

Základní škola a Mateřská škola Jivina	Jivina	26	
Základní škola a mateřská škola Klášter Hradiště nad Jizerou	Klášter Hradiště nad Jizerou	46	
Základní škola a mateřská škola, Kněžmost, okres Mladá Boleslav	Kněžmost	83	2 budovy
Mateřská škola, Libošovice	Libošovice	25	
Základní škola a Mateřská škola Loukovec okres Mladá Boleslav	Loukovec	26	
Mateřská škola, Markvartice	Markvartice	28	
Mateřská škola, Mladějov	Mladějov	24	
Mateřská škola města Mnichovo Hradiště, okres Mladá Boleslav	Mnichovo Hradiště	253	3 MŠ
Mateřská škola Olešnice, okres Semily	Olešnice	25	
Mateřská škola Rohatsko	Rohatsko	24	
Mateřská škola, Sobotka	Sobotka	100	
Mateřská škola Turnov, 28.října 757, okres Semily	Turnov	74	
Waldorfská mateřská škola Turnov, Hruborohozecká 323, okres Semily	Turnov	52	
Mateřská škola Turnov, Alešova 1140, okres Semily	Turnov	52	
Mateřská škola Turnov, Bezručova 590, okres Semily	Turnov	65	
Mateřská škola Turnov, J.Palacha 1931, okres Semily	Turnov	54	
Mateřská škola Turnov, Zborovská 914, okres Semily	Turnov	92	
Mateřská škola a Základní škola Sluníčko, Turnov, Kosmonautů 1641, příspěvková organizace	Turnov	124	2 MŠ
Mateřská škola Turnov-Mašov, U Školy 85, okres Semily	Turnov	45	
Základní škola a Mateřská škola Všeň	Všeň	28	
Základní škola a Mateřská škola Žďár	Žďár	54	

Zdroj: http://rejskol.msmt.cz/

Vysvětlivky: Kapacita znamená celkový maximální počet míst v dané MŠ

Tabulka č.33: Seznam základních škol v OPS pro Český ráj

název školy	obec	Kapacita ZŠ	typ ZŠ	poznámka
Základní škola T. G. Masaryka a Mateřská škola Dolní Bousov	Dolní Bousov	430	9	
Základní škola a Mateřská škola Hrubá Skála - Doubravice, okres Semily	Hrubá Skála	75	5	
Základní škola a Mateřská škola Jivina	Jivina	40	5	
Základní škola a mateřská škola Klášter Hradiště nad Jizerou	Klášter Hradiště nad Jizerou	55	5	
Základní škola a mateřská škola, Kněžmost, okres Mladá Boleslav	Kněžmost	270	9	
Základní škola a Mateřská škola Loukovec okres Mladá Boleslav	Loukovec	35	5	

Základní škola, Mnichovo Hradiště, Švermova 380	Mnichovo Hradiště	98	9	speciální a pomocná škola
Základní škola Mnichovo Hradiště, Sokolovská 254, okres Mladá Boleslav	Mnichovo Hradiště	640	9	
Základní škola Mnichovo Hradiště, Studentská 895, okres Mladá Boleslav	Mnichovo Hradiště	700	9	
Základní škola, Sobotka, okres Jičín	Sobotka	510	9	
Základní škola, Turnov, Sobotecká 242, příspěvková organizace	Turnov	190	9	speciální a pomocná škola
Základní škola Turnov - Mašov, U Školy 56, okres Semily	Turnov	87	5	
Základní škola Turnov, Skálova 600, okres Semily	Turnov	880	9	
Základní škola Turnov, Žižkova 518, okres Semily	Turnov	800	9	
Mateřská škola a Základní škola Sluníčko, Turnov, Kosmonautů 1641, příspěvková organizace	Turnov	18	10	speciální a pomocná škola
Základní škola Turnov, 28. října 18, okres Semily	Turnov	600	9	
Základní škola a Mateřská škola Všeň	Všeň	65	5	
Základní škola a Mateřská škola Žďár	Žďár	60	9	

Zdroj: http://rejskol.msmt.cz/

Vysvětlivky: Kapacita znamená celkový maximální počet míst v dané ZŠ, typ školy – 9 – ZŠ s 1. i 2.stupněm, 5 – ZŠ pouze s 1.stupněm

Tabulka č.34: Seznam středních škol v OPS pro Český ráj

název školy	obec	kapacita SŠ	délka studia	vyučované obory
Střední odborné učiliště, Hubálov 17	Loukovec	339	3	automechanik, instalatér, opravářské práce, opravář zemědělských strojů
Gymnázium, Mnichovo Hradiště, Studentská 896	Mnichovo Hradiště	360	4,8	gymnázium všeobecné 4 roky, gymnázium všeobecné 8 let
Gymnázium, Turnov, Jana Palacha 804, příspěvková organizace	Turnov	450	4,8	gymnázium všeobecné 4 roky, gymnázium všeobecné 8 let
Střední uměleckoprůmyslová škola a Vyšší odborná škola, Turnov, Skálova 373, příspěvková organizace	Turnov	200	4	výtvarné zpracování kovů a drahých kamenů - 5 oborů
Střední zdravotnická škola, Turnov, 28. října 1390, příspěvková organizace	Turnov	250	3,4	ošetřovatel, zdravotnický asistent, zdravotnické lyceum

Obchodní akademie, Hotelová škola a Střední odborná škola, Turnov, Zborovská 519, příspěvková organizace	Turnov	1380	2,3,4	nástrojař, obráběč kovů, optik, obchodní akademie, obchodně podnikatelská činnost, ekonomika a podnikání, podnikání, hotelnictví a turismus, kuchař - číšník pro pohostinství, kuchař, číšník-servírka, prodavač - smíšené zboží, zlatník a klenotník

Zdroj: http://rejskol.msmt.cz/

Vysvětlivky: Kapacita znamená celkový maximální počet míst v dané SŠ

Tabulka č.35: Seznam základních uměleckých škol v OPS pro Český ráj

název školy	obec	kapacita ZUŠ	obory
Základní umělecká škola, Mnichovo Hradiště, Palackého 38	Mnichovo Hradiště, Kněžmost	550	hudební, literárně-dramatický, taneční, výtvarný
Základní umělecká škola Turnov, náměstí Českého ráje 5	Turnov	690	
Základní umělecká škola J. B. Foerstera, Jičín, Valdštejnovo náměstí 1	Sobotka	780	

Zdroj: http://rejskol.msmt.cz/

Vysvětlivky: Kapacita znamená celkový maximální počet míst v dané ZUŠ

Podobně jako u kulturních zařízení je i rozmístění škol silně závislé na velikosti obcí. Nejlépe jsou obce vybaveny mateřskými školami (18 obcí). Zajímavostí je mateřská škola - Lesní školka v autokempu Sedmihorky. Základní školy se všemi 9 třídami již existují jen v 6 populačně největších obcích (Turnov, Mnichovo Hradiště, Dolní Bousov, Sobotka, Kněžmost a Žďár). S výjimkou Mnichova Hradiště, kde sídlí gymnázium a obce Loukovec, kde je střední odborné učiliště, existují střední školy pouze v Turnově, vysoká škola neexistuje v oblasti žádná. Základní umělecké školy existují pouze v Turnově a Mnichově Hradišti (s detašovaným pracovištěm v Kněžmostě) a v Sobotce je detašované pracoviště ZUŠ, která sídlí v Jičíně. Velká část žáků a studentů proto musí do školy dojíždět, a to i mimo území OPS, do Mladé Boleslavi, Jičína, Liberce, na vysoké školy pak i do Prahy.

V souvislosti s úbytkem počtu dětí lze předpokládat další tlak na redukci počtu škol. Především vesnické základní školy mají malý počet žáků a jejich existence je nejistá. Všechny školy pouze s 5 postupnými ročníky s výjimkou školy v Turnově – Mašově jsou malotřídkami, kde existují jen 2-3 třídy. V současné době dochází sice k tlaku na nárůst počtu míst v mateřských školách a částečně již i na základních školách, což souvisí s dosažením školního věku u dětí narozených silné generaci z poloviny 70.let, ale tento trend je pouze dočasný. V následujících letech lze očekávat postupný úbytek počtu narozených dětí a tím i pokles počtu žáků. Úbytek počtu dětí se postupně přenese i na střední stupeň škol. V této souvislosti je především nutné zajistit dojíždění žáků ze vzdálenějších obcí do škol.

Problematika redukce sítě škol je veřejností vnímána velmi citlivě. V té souvislosti je nutné konstatovat, že dostupnost škol (především nižších stupňů – mateřské a základní 1.stupně) je jedním z klíčových ukazatelů atraktivity venkova. Zároveň školy hrají významnou roli v kulturním životě obcí. V případě jejich uzavření proto může hrozit emigrace mladých rodin do měst.

Nabídka různých vzdělávacích kurzů je v OPS velmi omezená. Počítačové kurzy se nabízí jen v Turnově, jazykové v Turnově, Mnichově Hradišti a Ptýrově a řemeslné a umělecké v Turnově a Mnichově Hradišti.

1.2.9. Řízení obcí, informovanost, spolupráce

Hospodaření obcí

Tabulka č.36: Hospodaření obcí v OPS pro Český ráj v letech 2010-2011

obec	2011					2010				
	celkové příjmy (tis. Kč)	ukazatel dluhové služby (%)	zadluženost (tis.Kč)	podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (%)	celková likvidita	celkové příjmy (tis. Kč)	ukazatel dluhové služby (%)	zadluženost (tis.Kč)	podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (%)	celková likvidita
Bílá Hlína	1 619,45	4,78	146,00	7,85	4,10	1 241,04	6,44	217,00	4,03	8,78
Boseň	5 821,62	0,00	0,00	0,85	6,84	5 483,12	0,00	0,00	2,45	2,99
Branžež	2 657,21	14,47	2 133,99	16,36	2,63	3 052,20	10,61	2 419,00	16,01	0,81
Březina	5 432,76	0,00	0,00	1,43	11,09	3 400,59	0,00	0,00	6,54	2,70
Dobšín	2 255,13	0,00	0,00	3,05	5,17	2 491,98	0,00	0,00	5,09	2,42
Dolní Bousov	57 773,43	8,45	11 304,01	7,47	1,89	37 128,45	7,03	15 559,00	7,55	1,29
Horní Bukovina	3 470,63	0,00	0,00	1,28	7,02	4 076,99	0,00	0,00	0,90	7,64
Hrubá Skála	11 317,74	0,00	0,00	3,16	3,11	8 165,94	0,00	0,00	2,84	2,53
Chocnějovice	4 711,84	0,00	0,00	1,81	1,62	4 915,25	8,14	0,00	0,62	3,91
Jivina	4 215,28	0,00	0,00	1,31	8,89	5 137,21	36,11	0,00	1,65	6,55
Kacanovy	2 287,14	0,28	1 200,00	12,80	0,00	1 913,89	0,00	0,00	0,34	2,88
Karlovice	12 671,14	12,37	7 817,70	10,62	1,84	12 977,97	12,47	8 340,00	8,67	1,74
Klášter Hradiště nad Jizerou	13 176,14	0,00	0,00	4,26	1,95	10 085,64	13,61	0,00	1,27	3,88
Kněžmost	29 346,44	6,84	6 931,58	10,81	0,47	32 377,25	7,24	8 424,00	4,95	1,42
Koryta	889,33	0,00	0,00	0,42	38,49	1 038,11	0,00	0,00	0,23	41,76
Ktová	1 791,84	0,00	0,00	0,67	30,26	2 039,12	0,00	0,00	0,53	24,54
Libošovice	5 470,08	7,34	246,50	5,32	1,98	6 430,54	3,09	625,00	5,72	1,73
Loukov	2 177,47	0,00	0,00	0,88	23,18	2 193,50	0,00	0,00	0,31	60,32
Loukovec	5 797,84	0,19	3 581,63	38,18	1,07	2 866,26	0,00	0,00	4,68	1,68
Markvartice	52 576,14	91,31	3 764,42	5,17	1,98	21 068,97	57,20	39 684,00	39,00	1,92
Mladějov	8 279,12	0,00	0,00	1,45	4,09	7 092,23	0,00	0,00	0,88	5,39
Mnichovo Hradiště	168 940,64	3,95	45 550,10	10,84	1,59	173 356,46	4,57	12 158,00	3,14	2,45
Modřišice	4 798,77	0,00	0,00	0,91	31,94	4 075,96	0,00	0,00	0,87	32,51
Mohelnice nad Jizerou	973,50	0,00	0,00	5,52	1,26	871,06	0,00	0,00	1,67	3,50
Mukařov	2 545,22	13,81	169,60	3,08	6,57	2 948,83	12,54	513,00	2,55	17,76
Neveklovice	1 548,02	0,00	0,00	0,11	54,57	1 169,24	0,00	0,00	0,08	87,08
Olešnice	1 998,41	8,39	284,00	14,17	1,37	1 951,98	12,36	438,00	10,30	1,01

Osek	1 836,94	0,00	0,00	0,62	32,75	1 921,82	0,00	0,00	0,29	52,87
Přepeře	1 464,39	0,00	0,00	0,88	22,35	1 583,50	0,00	0,00	5,49	3,24
Ptýrov	3 429,19	0,00	0,00	0,16	72,91	2 194,56	0,00	0,00	4,23	2,42
Rohatsko	1 721,89	5,08	931,00	4,22	1,38	13 282,90	86,89	0,00	0,40	6,47
Samšina	5 053,92	0,00	0,00	1,60	2,24	2 969,48	0,00	0,00	0,68	9,68
Sezemice	2 559,55	0,00	0,00	0,50	55,56	1 426,21	0,00	0,00	0,53	33,73
Sobotka	84 337,61	5,84	13 397,90	19,20	0,78	45 604,72	11,13	16 790,00	17,39	0,79
Strážiště	2 140,04	0,00	0,00	0,12	30,43	2 019,76	0,00	0,00	0,13	19,97
Troskovice	2 225,00	0,00	0,00	2,87	4,36	2 227,62	0,00	0,00	2,01	2,81
Turnov	429 536,16	11,78	129 467,63	10,10	1,10	454 502,20	4,51	100 207,62	8,50	1,51
Všeň	7 035,47	10,09	761,40	5,80	0,95	5 481,57	15,74	1 276,00	71,69	0,55
Vyskeř	4 198,81	0,00	0,00	0,16	21,89	9 132,83	0,00	0,00	0,00	0,00
Žďár	82 391,93	0,00	0,00	2,29	3,02	42 117,57	0,00	0,00	40,20	1,45

Vysvětlivky:

Ukazatel dluhové služby – poměr mezi dluhovou službou (součet úroků, splátek jistin, dluhopisů a leasingu) a dluhovou základnou (součet daňových a nedaňových příjmů a přijatých dotací)

Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům – poměr zadlužení k celkovému majetku obce, za rizikovou hodnotu je považován ukazatel 25 procent a víc.

Celková likvidita - poměr, kterým je obec schopna krýt své krátkodobé závazky, porovnávají se především prostředky na bankovních účtech a hotovost s krátkodobými závazky, za rizikovou hodnotu se považuje hodnota menší než 1

Zdroj: http://data.blog.ihned.cz/c1-58868120-mapa-dluhu-vsech-6-246-obecnich-uradu-hrozi-vasemu-mestu-ci-vesnici-krach

data převzata z http://wwwinfo.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufismon/index.pl - ÚFIS - Monitoring hospodaření obcí Ministerstva financí

Problematika hospodaření obcí je složitá záležitost a výše příjmů a výdajů podléhá mezi lety značným výkyvům, jež souvisí např. s realizací různých investičních akcí a příjmy z dotací na tyto akce. Z mnoha ukazatelů proto lze za nejdůležitější považovat ty, které každoročně sleduje Ministerstvo financí ČR v Monitoringu hospodaření obcí. Těmi jsou především výše uvedené podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům a celková likvidita.

Ze 40 obcí OPS jich celkem 24 hospodařilo v roce 2011 bez dluhů. Jako rizikové hodnotí Ministerstvo financí obce, u nichž celková likvidita je menší než 1 (tedy, že krátkodobé likvidní prostředky – peníze na bankovních účtech a hotovost - ani nepokryjí krátkodobé závazky) a zároveň, že podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (tedy de facto poměr zadlužení k celkovému majetku obce) je vyšší než 25 %. Jako riziková není podle těchto kritérií hodnocena žádná obec. Ukazatel celkové likvidity měly pod hodnotou 1 v roce 2011 celkem 3 obce – Kněžmost, Sobotka a Všeň. Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům byl nejvyšší v obci Loukovec – 38 %. Žádná další obec nepřekročila v roce 2011 rizikovou hranici 25 %, byť v Sobotce byl tento ukazatel 19 % a v Branžeži 16 %. Ukazatel podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům může podléhat velkým meziročním výkyvům, což může být způsobeno postupným splácením starých a naopak uzavíráním nových bankovních úvěrů. U obce Všeň tak byl podíl cizích zdrojů v roce 2010 téměř 72 % (!), o rok později jen necelých 6 %. Podobně v Markvarticích v roce 2010 39 %, v roce 2011 pak 5 %, ve zmíněném Loukovci necelých 5 % resp. 38 %.

Informovanost

Z 36 obcí, které se zúčastnily dotazníkového šetření, nemá obecní kroniku pouze Dobšín, pravidelně vedena je kronika ale jen ve 26 obcích. Významným informačním zdrojem pro obyvatele je obecní zpravodaj, který existuje pouze v 15 obcích, z toho ve 13 zdarma. Frekvence vydávání je různá, od frekvence jednou ročně až po dotovaný 14deník v Turnově. Jak již bylo uvedeno v kapitole Technická infrastruktura, celkem 24 obcí má k dispozici obecní rozhlas.

Tabulka č.37: Internetové stránky obcí OPS pro Český ráj

obec	internetové stránky
Bílá Hlína	http://www.bilahlina.cz/
Boseň	http://www.bosen-obec.cz/
Branžež	http://www.branzez.cz/
Březina	http://www.brezina.e-obec.cz/
Dobšín	http://www.dobsin.cz/
Dolní Bousov	http://www.dolni-bousov.cz/
Horní Bukovina	http://www.hornibukovina.e-obec.cz/
Hrubá Skála	http://www.obechrubaskala.cz/
Chocnějovice	http://www.obecchocnejovice.eud.cz/obec/zastupitelstvo/
Jivina	http://www.jivina.cz/
Kacanovy	http://www.kacanovy.cz/
Karlovice	http://www.karlovice-sedmihorky.cz/
Klášter Hradiště n.Jiz.	http://www.klasterhradiste.cz/
Kněžmost	http://www.knezmost.cz/
Koryta	http://www.obeckoryta.eud.cz/aktuality/
Ktová	http://www.ktova.cz/
Libošovice	http://libosovice.cz/
Loukov	http://www.loukov.e-obec.cz/
Loukovec	http://www.loukovec.cz/
Markvartice	http://markvartice.wz.cz/
Mladějov	http://mladejov.e-obec.cz/
Mnichovo Hradiště	http://www.mnhradiste.cz/
Modřišice	http://www.modrisice.cz/
Mohelnice nad Jizerou	http://www.mohelnice.unas.cz/
Mukařov	http://www.obecmukarov.cz/
Neveklovice	http://www.obec-neveklovice.cz/
Olešnice	http://www.olesnice.sph.cz/
Osek	http://www.osek.sph.cz/
Přepeře	http://www.obec-prepere.cz/
Ptýrov	http://www.obec-ptyrov.cz/
Rohatsko	http://www.rohatsko.cz/uvod
Samšina	http://samsina.onas.cz/
	http://www.samsina.nasweb.eu/obec/
Sezemice	http://www.sezemice.e-obec.cz/
Sobotka	http://www.sobotka.cz/
Strážiště	http://www.strazistemb.wz.cz/

Troskovice	http://www.troskovice.sph.cz/
Turnov	http://www.turnov.cz/
Všeň	http://www.vsen.cz/
Vyskeř	http://www.vysker.e-obec.cz/
Žďár	http://www.obec-zdar.eu/

Zdroj: internetové stránky obcí

Všechny obce v OPS mají své internetové stránky. Obec Samšina přechází na nové stránky, proto jsou uvedeny obě.

Spolupráce

Na území OPS existuje několik sdružení obcí zřízených především za účelem rozvoje mikroregionu a vzájemné spolupráce.

Tabulka č.38: Existující sdružení obcí na území OPS

Název sdružení	Členské obce
Dobrovolný svazek obcí - Drábské světničky	Boseň, Březina, Mnichovo Hradiště, Ždár
Svazek obcí Střední Pojizeří	Bílá Hlína, Horní Bukovina, Chocnějovice, Jivina, Klášter Hradiště nad Jizerou, Mukařov, Neveklovice, Ptýrov, Stražiště
Mikroregion Český ráj	Branžež, Dobšín, Hrubá Skála, Kacanovy, Karlovice, Kněžmost, Ktová, Olešnice, Troskovice, Vyskeř, Libošovice, Mladějov, Sobotka, Osek

Zdroj: http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/mikroregiony

3 z obcí OPS ležících v Libereckém kraji - Modřišice, Troskovice, Turnov - jsou členy Sdružení obcí Libereckého kraje, jehož cílem je napomáhat vzájemné informovanosti, hájit společné zájmy ale např. i zaujímat stanoviska k legislativním návrhům a dalším aktivitám týkajícím se obcí.

Celkem 16 obcí ze 40 – jmenovitě Boseň, Branžež, Březina, Dolní Bousov, Hrubá Skála, Kacanovy, Karlovice, Kněžmost, Ktová, Mnichovo Hradiště, Modřišice, Přepeře, Sobotka, Troskovice, Turnov a Vyskeř – jsou členy Sdružení Český ráj (SČR). Jde o zájmové sdružení měst, obcí a dalších právnických osob, jehož účelem je spolupráce členských obcí, měst a dalších právních subjektů na rozvoji cestovního ruchu v turistickém regionu Český ráj, který je jedním z 16 oficiálních turistických regionů České republiky, které byly vymezeny Českou centrálou cestovního ruchu - CzechTourism.

Tabulka č.39: Partnerská města obcí v OPS

obec	partnerské město
Mnichovo Hradiště	Erzhausen (Německo)
	Incisa in Val d´Arno (Itálie)
Sobotka	Wadern (Německo)

	Sobótka (Polsko)
Turnov	Reeuwijk (Nizozemsko)
	Jawor (Polsko)
	Niesky (Německo)
	Keszthely (Maďarsko)
	Murska Sobota (Slovinsko)
	Alvesta (Švédsko)
	Idar-Oberstein (Německo)
	Zacatepec (Mexiko) – spolupráce se připravuje
Všeň	Tiarno di Sotto (Itálie)

Zdroj: internetové stránky obcí

Největší obce mají uzavřené smlouvy s partnerskými městy. Nejaktivnější je v tomto směru město Turnov s 8 partnerskými městy. Zajímavostí je partnerství obce Všeň s italskou obcí Tiarno di Sotto v oblasti Valle di Ledro, jehož původ se datuje až do let 1.světové války, kdy obyvatelé italské obce našli útočiště před válečnou vřavou až v obci Všeň.

1.2.10. Bezpečnost

Tabulka č.40: Rizikovost obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP) v roce 2012

ORP	počet trestných činů v roce 2012	index kriminality (na 10 000 obyvatel)	umístění v rámci ORP
Mnichovo Hradiště	604	155,1	112
Jičín	643	112	172
Turnov	506	111,2	173
Mladá Boleslav	1836	94,2	192

Poznámka: ORP je celkem v ČR 206. Byly seřazeny od nejrizikovějšího k nejméně rizikovému

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR

Statistika kriminality se bohužel sleduje pouze po okresech a obvodech obcí s rozšířenou působností. Všechny ORP, v nichž OPS pro Český ráj leží, patří k těm, které mají podprůměrnou úroveň kriminality. Nejhorší v tomto směru situace v ORP Mnichovo Hradiště, naopak ORP Mladá Boleslav patří z hlediska kriminality obecně k vůbec nejméně rizikovým ORP v celé ČR. Při posuzování nejzávažnější formy trestné činnosti, tedy násilné kriminality je však počet trestných činů v okrese Mladá Boleslav výrazně vyšší než na Semilsku a Jičínsku.

Tabulka č.41: Statistika kriminality v okresech na území OPS pro Český ráj v roce 2011

okres	Kriminalita celkem	Obecná kriminalita	Hospodářská kriminalita	Loupeže	Vloupání do bytů a rodinných domů	Znásilnění	Vraždy
Mladá Boleslav	3 306	2 570	254	48	112	4	5
Semily	1 365	975	148	6	27	2	-
Jičín	1 634	1 270	143	13	59	7	-

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ - http://vdb.czso.cz/vdbvo/

Na území OPS existují pouze 3 obvodní oddělení Policie ČR – v Mnichově Hradišti, Turnově a Sobotce, které vykonávají působnost i pro obce ve svém okrese. Zvlášť územní působnost obvodního oddělení Mnichovo Hradiště je velmi rozsáhlá, neboť zahrnuje celou severní část okresu Mladá Boleslav.

Městská policie byla již v roce 1992 zřízena ve dvou největších městech - Mnichově Hradišti a Turnově. V Mnichově Hradišti slouží 10 a v Turnově 18 strážníků, v obou městě je zřízen městský kamerový dohlížecí systém – v Mnichově Hradišti sestává z 6 kamer. Městská policie Turnov má uzavřenu i veřejnoprávní smlouvu s dalšími 10 obcemi v okolí Turnova. V území OPS leží pouze obec Ktová.

1.2.11. Turistický ruch

Celá oblast se vyznačuje značným množstvím kulturních památek, které zatraktivňují celé území. Ty nejvýznamnější z nich - např. hrady Trosky, Kost a zámky Humprecht, Hrubý Rohozec a Mnichovo Hradiště – jsou symboly, jež reprezentují oblast Českého ráje a jsou s ním bytostně spojovány. Soupis nejvýznamnějších památek udávají následující tabulky. Kompletní soupis všech památkově chráněných objektů je v příloze. Vedle velkého množství památkově chráněných objektů existuje i značné množství objektů, které památkovou ochranu nemají, přesto je jejich role pro zachování historického a kulturního dědictví místa důležitá (objekty lidové architektury, drobná církevní architektura – křížky, boží muka apod.).

Tabulka č.42: Nejvýznamnější nemovité kulturní památky

Památka	Obec
Národní kulturní památky	
Zámek Mnichovo Hradiště	Mnichovo Hradiště
Hrad Kost	Libošovice
Zámek Humprecht	Sobotka
Zřícenina hradu Trosky	Troskovice
Dlaskův statek v Dolánkách u Turnova	Turnov
Zámek Hrubý Rohozec	Turnov
Městské památkové zóny	
Mnichovo Hradiště	Mnichovo Hradiště
Sobotka	Sobotka
Turnov	Turnov
Vesnické památkové rezervace	
Mužský	Boseň
Vesec u Sobotky	Libošovice
Vesnické památkové zóny	
Loukov	Loukov
Střehom	Dolní Bousov

Zdroj: monumnet.npu.cz

Tabulka č.43: Další významné památky

Obec	Památka
Boseň	hrad Valečov, zřícenina a archeologické stopy

Branžež	výšinné opevněné sídliště - hradiště Hynšta, archeologické stopy
Hrubá Skála	zámek
Kacanovy	Kopicův statek
Klášter Hradiště nad Jizerou	klášter
Mladějov	zámek
Mnichovo Hradiště	rovinné opevněné sídliště Hrada a Klamorna, hrad Drábské světničky, zřícenina a archeologické stopy
	bývalý kapucínský klášter vč. kostela sv. Tří králů a kaple sv. Anny
Sobotka	kostel sv. Maří Magdalény
	venkovský dům - rodný dům V. Šolce
Turnov	hrad Valdštejn, zřícenina
	synagoga
	židovský hřbitov
	Kamenářský dům – replika původní zaniklé roubené stavby
	františkánský klášter
	chrám Narození Panny Marie
	kostel sv. Františka z Assisi
	děkanský kostel sv. Mikuláše
Vyskeř	kostel Nanebevzetí Panny Marie
Všeň	kostel sv. Jakuba a Filipa

Zdroj: monumnet.npu.cz

Oblast je turisticky velmi atraktivní nejen pro jednodenní návštěvnost, ale i z hlediska druhého bydlení. To bylo umožněno existencí velkého množství objektů, které dříve sloužily k trvalému bydlení. Jak již bylo zdůrazněno v kapitole bydlení, více než 2/3 domů, jež byly deklarovány jako trvale neobydlené, je využíváno k rekreaci, v některých lokalitách jsou to i více než 3/4.

Nezpochybnitelným základem turistické nabídky je hustá síť pěších tras a cyklotras (viz kapitola 2.3). Pěší turistika se zde začala rozvíjet již v polovině 19.st. Na zpřístupnění mnoha lokalit má zásadní zásluhu Klub českých turistů, založený v roce 1888. Zlatá stezka Českého ráje je nejznámější turistickou trasou Českého ráje. Vznikla propojením jednotlivých existujících tras a jednotným označením červenou barvou, s cílem propojit nejzajímavější místa a je poprvé zmiňována v roce 1937 (http://www.zlatastezkaceskehoraje.cz/ cs/historie-a-soucasnost.html). Známá je i Angrova stezka z Valdštejna přes Hruboskalské skalní město do Sedmihorek.

V oblasti existuje i několik naučných stezek.

Tabulka č.44: Naučné stezky v OPS pro Český ráj

Název	Délka v km	Počet zastavení	Trasa	Téma
Kamenářská stezka, významné osobnosti	0,8	5	V centru Turnova: Skálova ul. – nám. Českého ráje – Sobotecká	Kamenářství, šperkařství,

Turnova			ul.	osobnosti Turnova
Po stopách židovství v Turnově	0,6	3	V centru Turnova: Krajířova ul. – Sobotecká ul.	Historie Židů a židovské památky v Turnově
Zámecká NS Turnov – Hrubý Rohozec	3,5	7	Turnov – Hrubý Rohozec	Památky na trase, fauna a flóra
Dětská lesní NS Sedmihorky	3	17	Sedmihorky – rybník Bažantník – Smíchousův rybník – Sedmihorky	Život v lese
NS Hruboskalsko	7	19	Sedmihorky – U Kavčin – Arboretum Bukovina – zámek Hrubá Skála - Sedmihorky	Lesy Českého ráje, skalní města
NS Údolí Plakánek	10,5	11	Sobotka – Libošovice – Kost – údolí Plakánek – Vesec u Sobotky	Kulturní památky, přírodní zajímavosti
NS Podtrosecká údolí	8	10	Borek – Vidlák – Věžák – Podsemínský rybník - Malechovice	Historie, geologie, fauna, flóra
NS Prožitkový geopark Český ráj v areálu Šťastná země			V areálu Šťastná země v Radvánovicích	Dobrodružství a poznání pro děti i dospělé
NS a cyklostezka 1866 Mimoň - Boseň	34	11	Mimoň - Kuřívody - odbočka do Osečné - Ševčín - Klášter Hradiště nad Jizerou - Mnichovo Hradiště - Boseň	Prusko-rakouská válka 1866

Zdroj: http://www.cesky-raj.info

Oblast je atraktivní i pro další druhy turistiky. Dlouhou tradici (někde již od 20.let 20.století) má v Českém ráji horolezectví, především v Hruboskalsku, Prachovských skalách, oblasti Mužský (Drábské světničky a Příhrazské skály). V Turnově rovněž existují 2 lezecké školy, které cvičí zájemce v lezení v Českém ráji i mimo něj, jedna z nich má i umělou stěnu. Umělé horolezecké stěny existují i v Kněžmostě a Sobotce. Lezení je v Českém ráji s ohledem na ochranu pískovcových skal povoleno jen registrovaným horolezcům či pod vedením akreditovaných instruktorů.

Rozvíjí se rovněž hipoturistika, kterou je třeba usměrňovat na cesty s vhodným povrchem, aby nedocházelo k erozi a nehrozil střet s pěšími a cyklisty. V oblasti se již vyskytuje řada subjektů, které nabízejí projížďky v koňském sedle. Turistický region Český ráj eviduje na svých stránkách v OPS již 9 subjektů. Známá je farma v Ptýrově, ale farmy existují i v Turnově, Sobotce, Hnanicích (obec Hrubá Skála), Horním Bousově (obec Dolní Bousov), Srbsku (obec Kněžmost), Všeni a Horní Bukovině. Tento druh turistiky je rovněž propojen s agroturistikou.

Pro vodní turistiku je využívána řeka Jizera. Její dolní úsek od Malé Skály je prakticky celoročně sjízdný a i krajinářsky hodnotný. Vodácké tábořiště existuje v lokalitě Vostrov u Mnichova Hradiště, výše po proudu je až nad Turnovem u Zrcadlové kozy. Její pravostranný přítok Mohelka je sjízdná většinou jen na jaře (březen, duben), vodáky není příliš vyhledávaná.

Velmi pozitivním faktem je postupné zpřístupňování některých lokalit pro vozíčkáře.

Oblast naopak neskýtá příliš příležitostí pro zimní sporty. Sjezdové lyžování lze provozovat jen v areálu Ve Struhách východně od Turnova, tedy v nejsevernějším výběžku OPS. U běžeckého lyžování lze v případě příznivých podmínek využít upravené lokální běžecké trasy.

Postupně se i zde rozvíjí trend podpory a propagace místních produktů. S tímto cílem vytvořilo Sdružení Český ráj ve spolupráci s dalšími partnery v regionu značku „Regionální produkt Český ráj“. Tato registrovaná ochranná známka je místním výrobcům propůjčována při splnění přísných kritérií, která zohledňují především původ výrobku v regionu, originalitu, ekologickou šetrnost a podíl ruční práce. Seznam výrobců tradičních produktů uvádí následující tabulka. V souladu s historickým zaměřením oblasti zaujímají silné postavení výrobci šperků, zbytek tvoří výrobci potravin.

Tabulka č.45: Seznam tradičních výrobců a řemeslníků na území OPS

název firmy	obec	zaměření
Cínové předměty – Ladislava Růžičková	Karlovice	výroba cínového užitého umění a šperků
Maso Radvánovice, spol. s.r.o.	Karlovice	zpracování masa místních farmářů
Sedmihorka - pramenitá voda z Českého ráje	Mnichovo Hradiště	stáčení a distribuce pitné vody
Výrobky z orobince - Iveta Dandová	Mnichovo Hradiště	pletení výrobků z orobince
Cukrárna U Janatů	Turnov	tradiční cukrářská výroba
Galerie Granát, Turnov	Turnov	výroba šperků
Atelier Kamila	Turnov	výroba skleněných šperků, figurek
Brusírna kamenů Gema	Turnov	broušení šperkových kamenů
Granát, d.u.v. Turnov	Turnov	výroba šperků
Pekárna a cukrárna Mikula	Turnov	výroba pečiva a cukrářských výrobků
Sempra Turnov s.r.o.	Turnov	šlechtění jahod
Skleněné kameny s.r.o.	Turnov	výroba skleněných kamenů a perlí
SUPŠ Turnov	Turnov	ukázka výroby šperků, broušení drahých kamenů, rytí drahých kovů
Verich Jan - Bio ovoce a zelenina	Turnov	pěstování ovoce a zeleniny, především jablek
Zlatnictví Beršram (Beršram šperk) - Daniel Šrámek, Iva Bernardová	Turnov	výroba zlatých a stříbrných šperků
Prodejna Granát, Turnov	Turnov	výroba šperků
Farma Skalanská kráva	Vyskeř	ekologický chov masného skotu

Existuje zde velké množství zařízení různého charakteru pro hromadné ubytování osob. Níže uvedená tabulka je souhrnem hromadných ubytovacích zařízení, jak ji vede Český statistický úřad. Z 61 ubytovacích zařízení je 20 penzionů, vzhledem k charakteru oblasti je pochopitelný poměrně vysoký počet kempů – 11. Pod ostatními zařízeními se většinou skrývají různá rekreační střediska, kde je možnost ubytování na pokojích i ve stanech či karavanech. Hotelů je v celé oblasti 9 – 4 v Turnově, 1 v Mnichově Hradišti, 2 v Libošovicích, 1 v Kněžmostě a 1 na Hrubé Skále na zámku. Hotely jsou kategorie ***, v Libošovicích je jeden hotel kategorie **.

Tabulka č.46: Přehled hromadných ubytovacích zařízení v OPS pro Český ráj

Název	Adresa	Kategorie	Sezónní provoz	Počet pokojů	Počet míst pro stany a karavany
PENZION NA KRÁSNÉ VYHLÍDCE	Boseň, Mužský, 40	Penzion	celoroční provoz	10 a méně	žádné
PENZION KŘINEČ	Branžež, Zakopaná, 14	Penzion	letní provoz	10 a méně	10 a méně
TÁBOŘIŠTĚ	Branžež, Nová Ves	Kemp	letní provoz	11 až 50	101 a více
DUO CAMP	Branžež, Branžež, 32	Kemp	letní provoz	11 až 50	51 až 100
REKREAČNÍ ZAŘÍZENÍ	Branžež, Nová Ves	Chatová osada	letní provoz	10 a méně	10 a méně
CHATOVÁ OSADA LEMBERK	Branžež, Branžež	Chatová osada	letní provoz	10 a méně	žádné
TÁBOŘIŠTĚ KOMÁROV	Branžež, Nová Ves	Chatová osada	letní provoz	10 a méně	10 a méně
REKREAČNÍ STŘEDISKO KOLORA	Branžež, Branžež	Ostatní zařízení	letní provoz	10 a méně	10 a méně
TURISTICKÁ UBYTOVNA	Dolní Bousov, Dolní Bousov, V Lipkách 451	Turistická ubytovna	letní provoz	10 a méně	10 a méně
KEMP KOUPALIŠTĚ DOLNÍ BUKOVINA	Horní Bukovina, Dolní Bukovina, 41	Kemp	letní provoz	10 a méně	51 až 100
NAVETA DOLNÍ BUKOVINA	Horní Bukovina, Dolní Bukovina, 40	Ostatní zařízení	letní provoz	11 až 50	10 a méně
HOTEL ŠTEKL HRUBÁ SKÁLA	Hrubá Skála, Hrubá Skála, 5	Hotel ***	letní i zimní provoz	11 až 50	10 a méně
PENSION JANA	Hrubá Skála, Krčkovice, 7	Penzion	letní provoz	11 až 50	10 a méně
PENSION OLDA	Hrubá Skála, Doubravice, 55	Penzion	celoroční provoz	10 a méně	žádné
TÁBOŘIŠTĚ VIDLÁK	Hrubá Skála, Bohuslav, 11	Kemp	letní provoz	10 a méně	51 až 100
TÁBOROVÁ ZÁKLADNA KRČKOVICE	Hrubá Skála, Krčkovice, 1	Kemp	letní provoz	10 a méně	11 až 50
SPORTOVNĚ REKREAČNÍ STŘEDISKO	Chocnějovice, Ouč, 28	Ostatní zařízení	letní provoz	10 a méně	žádné
SPORTOVNÍ AREÁL CAMP KACANOVY	Kacanovy, Kacanovy	Kemp	letní provoz	10 a méně	11 až 50
PENSION HÁJOVNA	Karlovice, Sedmihorky, 6	Penzion	letní provoz	10 a méně	žádné
AUTOCAMP SEDMIHORKY	Karlovice, Sedmihorky, 72	Kemp	celoroční provoz	51 až 100	101 a více
KEMP KOUPALIŠTĚ	Klášter Hradiště nad Jizerou, Klášter Hradiště nad Jizerou	Kemp	letní provoz	10 a méně	11 až 50
HOTEL STŘELNICE	Kněžmost, Kněžmost, V Cihelně 259	Hotel ***	celoroční provoz	11 až 50	žádné
LETNÍ REKREAČNÍ STŘEDISKO ZO OS KOVO	Kněžmost, Srbsko	Chatová osada	letní provoz	10 a méně	žádné
JUNIOR PLUS	Kněžmost, Srbsko	Chatová osada	letní provoz	10 a méně	žádné
SPORTOVNĚ REKREAČNÍ AREÁL RÁJ	Kněžmost, Srbsko, 32	Ostatní zařízení	celoroční provoz	11 až 50	10 a méně
REKREAČNÍ STŘEDISKO SRBSKO	Kněžmost, Srbsko	Ostatní zařízení	letní provoz	10 a méně	10 a méně

CHATY BABETA 1 A 2	Kněžmost, Srbsko, 237	Ostatní zařízení	letní provoz	10 a méně	10 a méně
REKREAČNÍ STŘEDISKO NA VÝSLUNÍ	Kněžmost, Čížovka	Ostatní zařízení	letní provoz	11 až 50	žádné
REKREAČNÍ STŘEDISKO	Kněžmost, Drhleny, 174 E	Ostatní zařízení	letní provoz	10 a méně	10 a méně
REKREAČNÍ STŘEDISKO	Kněžmost, Drhleny	Ostatní zařízení	letní provoz	11 až 50	žádné
HOTEL ORT	Libošovice, Nepřívěc, 18	Hotel ***	celoroční provoz	11 až 50	10 a méně
HOTEL ČESKÝ RÁJ	Libošovice, Libošovice, 30	Hotel **	letní provoz	11 až 50	žádné
PENSION HALTUCH	Libošovice, Libošovice, 35	Penzion	celoroční provoz	10 a méně	žádné
DOMOV MLÁDEŽE PŘI SOUZ A OU HUBÁLKOV	Loukovec, Hubálov, 10	Ostatní zařízení	letní provoz	11 až 50	10 a méně
CHATA NEBÁKOV	Mladějov, Mladějov, 38	Penzion	celoroční provoz	11 až 50	žádné
REKREAČNÍ STŘEDISKO STAVBAŘ	Mladějov, Loveč, 15	Chatová osada	celoroční provoz	51 až 100	žádné
MOTEL MLADĚJOV	Mladějov, Mladějov, 102	Turistická ubytovna	letní provoz	10 a méně	10 a méně
HOTEL U HROZNU	Mnichovo Hradiště, Masarykovo náměstí 27	Hotel ***	celoroční provoz	11 až 50	10 a méně
PENZION U MYDLÁŘŮ	Mnichovo Hradiště, Jiráskova 884	Penzion	celoroční provoz	11 až 50	10 a méně
PENZION PLAUDIT	Mnichovo Hradiště, Masarykovo náměstí 245	Penzion	celoroční provoz	10 a méně	žádné
REKREAČNÍ STŘEDISKO LITES	Mukařov, Borovice, 7	Ostatní zařízení	letní provoz	11 až 50	10 a méně
PIONÝRSKÁ SKUPINA SEVER	Mukařov, Mukařov	Ostatní zařízení	letní provoz	10 a méně	žádné
MĚSTSKÉ KOUPALIŠTĚ SOBOTKA	Sobotka, Sobotka, Na Celné	Kemp	letní provoz	11 až 50	11 až 50
TURISTICKÁ UBYTOVNA SK	Sobotka, Sobotka, Předměstská 532	Turistická ubytovna	celoroční provoz	10 a méně	žádné
HOTEL TROSKY	Troskovice, Troskovice, 1	Penzion	letní provoz	10 a méně	žádné
TÁBOŘIŠTĚ SVITAČKA	Troskovice, Troskovice, 15	Kemp	letní provoz	10 a méně	11 až 50
PENSION KAREL IV.	Turnov, Turnov, Žižkova 501	Hotel ***	celoroční provoz	11 až 50	10 a méně
HOTEL KORUNNÍ PRINC	Turnov, Turnov, náměstí Českého ráje 137	Hotel ***	celoroční provoz	11 až 50	10 a méně
HOTEL VIKTORIA	Turnov, Turnov, Trávnice 890	Hotel ***	celoroční provoz	11 až 50	10 a méně
HOTEL PARADIS	Turnov, Turnov, 5. května 63	Hotel ***	celoroční provoz	11 až 50	10 a méně
PENSION SVATÝ JAN	Turnov, Turnov, Hluboká 142	Penzion	celoroční provoz	10 a méně	10 a méně
PENZION A FITKLUB EDEN	Turnov, Turnov, Palackého 179	Penzion	celoroční provoz	10 a méně	10 a méně
HOTEL BENEŠ	Turnov, Turnov, Nádražní 1117	Penzion	celoroční provoz	10 a méně	žádné
PENZION POD HLAVATICÍ	Turnov, Mašov, 95	Penzion	letní provoz	11 až 50	žádné

PENZION BETULA	Turnov, Turnov, Fučíkova 1259	Penzion	celoroční provoz	10 a méně	žádné
PENZION VYSKEŘ	Vyskeř, Vyskeř, 71	Penzion	celoroční provoz	10 a méně	10 a méně
PENZION ESPERO	Žďár, Skokovy, 17	Penzion	letní provoz	11 až 50	10 a méně
PENZION RÁJ	Žďár, Skokovy, 13	Penzion	celoroční provoz	10 a méně	10 a méně
PENZION U KAŠPÁRKŮ	Žďár, Žďár, 14	Penzion	celoroční provoz	10 a méně	10 a méně
PENZION AGÁTA	Žďár, Žďár, 15	Penzion	letní provoz	10 a méně	žádné
AUTOKEMPINK PŘÍHRAZY	Žďár, Příhrazy, 1	Kemp	letní provoz	11 až 50	101 a více

Zdroj: Hromadná ubytovací zařízení České republiky, http://www.czso.cz/lexikon/uz.nsf/index

Český statistický úřad rovněž vede statistiku přenocování v těchto hromadných ubytovacích zařízeních, která je ale značně neúplná, protože mnoho údajů podléhá ochraně individuálních dat.

Tabulka č.47: Počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních v obcích OPS pro Český ráj

obec	Přenocování celkem			
	2008	2009	2010	2011
Bílá Hlína	.	.	.	.
Boseň	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Branžež	5 920	6 383	5 556	5 354
Březina	.	.	.	.
Dobšín	.	.	.	.
Dolní Bousov	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Horní Bukovina	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Hrubá Skála	33 407	16 167	20 847	23 402
Chocnějovice	.	i.d.	i.d.	.
Jivina	.	.	.	.
Kacanovy	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Karlovice	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Klášter Hradiště nad Jizerou	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Kněžmost	14 692	11 952	12 251	i.d.
Koryta	.	.	.	.
Ktová	.	.	.	.
Libošovice	16 344	13 747	11 834	i.d.
Loukov	.	.	.	.
Loukovec	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Markvartice	.	.	.	.
Mladějov	5 400	5 264	i.d.	i.d.
Mnichovo Hradiště	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Modřišice	.	.	.	.
Mohelnice nad Jizerou	.	.	.	.
Mukařov	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.

Neveklovice	.	.	.	.
Olešnice	.	.	.	.
Osek	.	.	.	.
Přepeře	.	.	.	.
Ptýrov	.	.	.	.
Rohatsko	.	.	.	.
Samšina	.	.	.	.
Sezemice	.	.	.	.
Sobotka	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Strážiště	.	.	.	.
Troskovice	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Turnov	6 679	19 246	20 208	21 253
Všeň	.	.	.	.
Vyskeř	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Žďár	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.

Vysvětlivky: kolonky i.d. podléhají ochraně individuálních dat
Zdroj: ČSÚ

Nejnavštěvovanější turistickou atraktivitou na území OPS je hrad Trosky, následovaný areálem Šťastná země v Radvanovicích (obec Karlovice) a hradem Valdštejn. Poměrně unikátní je pozice Muzea Českého ráje v Turnově, neboť návštěvnost dalších muzeí v oblasti je několikanásobně nižší.

Tabulka č.48: Nejnavštěvovanější turistické atraktivity v OPS pro Český ráj

Turistická atraktivita	Počet návštěvníků				
	2008	2009	2010	2011	2012
Hrad Trosky		107 301	91 488	103 255	98 317
Šťastná země	60 000	65 000	55 000	45 000	63 000
Hrad Valdštejn	72 505	69 526	61 950	72 398	61 940
Hrad Kost	60 000	68 852	63 221	60 000	49 000
Zámek Humprecht	26 445	26 819	22 321	23 537	30 102
Muzeum Českého ráje	33 529	36 171	29 223	30 590	26 558
Zámek Hrubý Rohozec	29 407	27 477	27 677	26 815	23 733
Zámek Mnichovo Hradiště	21 304	18 412	21 847	20 863	17 848
Hrad Valečov	19 349	18 672	15 033	15 920	16 062
Dlaskův statek	15 195	14 259	12 062	12 903	12 091

Zdroj: Oficiální stránky turistického regionu Český ráj, http://www.cesky-raj.info

Z informačních center v oblasti je nejnavštěvovanější informační centrum v Turnově (více než 45 000 návštěvníků v roce 2012), následují Sobotka (13 700), Mnichovo Hradiště (3 700), Dolní Bousov (1 700) a Kněžmost (150).

Pro propagaci Českého ráje jsou rovněž provozovány informačně obsáhlé stránky turistického regionu Český ráj – www.cesky-raj.info. Je třeba dále podpořit jejich propagaci.

Významným prvkem v celkové turistické nabídce je dostupnost a kapacita parkování pro návštěvníky. Souhrn parkovišť u nejvýznamnějších turistických atraktivit udává následující tabulka. Problémem je nedostatečná kapacita a s tím související přeplněnost některých parkovišť u nejvýznamnějších turistických cílů. Týká se to parkovišť u zámku Hrubá Skála, v Lázních Sedmihorky, pod hradem Trosky. Auta zde často parkují i mimo vyznačená místa.

Tabulka č.49: Přehled parkovišť u nejvýznamnějších turistických atraktivit

turistická atraktivita	obec	odhadovaný počet míst	vzdálenost od lokality (m)
Branžež - Komárovský rybník	Branžež	35	300
Dlaskův statek	Turnov - Dolánky	40	50
Drábské světničky	Mnichovo Hradiště - Dneboh	25	400
Hrubá Skála	Hrubá Skála	60	50
Hrubý Rohozec	Turnov	22 + 10 podél silnice	150
Humprecht	Sobotka - u hřbitova	30	350
Kost	Libošovice	50	500
Lázně Sedmihorky	Karlovice - Sedmihorky	35	50
Mnichovo Hradiště - zámek + klášter	Mnichovo Hradiště	120	600
Muzeum Českého ráje	Turnov	do 15 podél chodníku, pak na náměstí	0
Příhrazy	Žďár	20	50
Restaurace Na Krásné Vyhlídce	Boseň - Mužský	28	0
Šťastná země	Karlovice - Radvánovice	>150	100
Trosky	Troskovice	93	400
Valdštejn	Turnov - Pelešany	50	800
Valečov	Boseň	40	400
Věžický rybník	Věžický rybník - rozc. u silnice	8	100
Vidlák	Hrubá Skála	45	50

Podle výzkumu agentury IPSOS v létě 2012 do Českého ráje v letním období přijela většina návštěvníků ze vzdálenosti nad 50 km, zvýšil se však počet těch přijíždějících ze vzdálenosti 21 až 50 km. Do lokality se zpravidla dopravili autem, v doprovodu partnera/partnerky či přátel. Častěji než v roce 2011 přijížděli s dětmi.

Více než 2/5 návštěvníků přijely pouze na jeden den bez noclehu. Pokud se v regionu ubytovali, jednalo se nejčastěji o kempy, případně přenocovali u známých/na chatě nebo v penzionech. V restauračních zařízeních se stravovaly 3/4 návštěvníků. Průměrná denní útrata se oproti roku 2011 mírně snížila a obvykle se pohybovala do 500 Kč.

Návštěvníci do regionu nejčastěji přijeli relaxovat, velká část jich přijela také za turistikou a sportem či za poznáním. Nejlákavější aktivitou byla pěší a poznávací turistika, oproti létu 2011 výrazně vzrostla atraktivita koupání a vodních sportů.

Oproti roku 2011 bylo v regionu více prvonávštěvníků, hlavním impulsem návštěvy bylo nejčastěji doporučení známých a v případě opětovné návštěvy i vlastní dobrá zkušenost. 88 % návštěvníků uvažuje, že se do regionu vrátí. 41 % respondentů přijelo na základě dobré zkušenosti, 26 % na základě doporučení přátel a blízkých. Hlavním informačním zdrojem byl pro návštěvníky internet (47 %) a informace od příbuzných a známých (27 %).

1.3.Vyhodnocení rozvojového potenciálu území

1.3.1. Územní plánování

Tabulka č.50: Vybavenost obcí OPS územními plány

Obec	Územní plán			
	Druh	Rok pořízení	Zpracovatel	Poznámka
Bílá Hlína	NE			
Boseň	ÚP	2012	Ing.arch. J.Maňák Praha	
Branžež	ÚPSÚ	2001	Ing.arch. J.Maňák Praha	Schváleno zadání ÚP (2010 - Ing.arch. J.Maňák)
Březina	ÚP	2010	DOMI - architektonický a inženýrský atelier, spol. s r.o. Praha	
Dobšín	ÚP	2009	Ing.arch. J.Maňák Praha	
Dolní Bousov	ÚPSÚ*	1998	Ing.arch. J.Maňák Praha	Schváleno zadání ÚP (2011 - Ing.arch. J.Zahradníková)
Horní Bukovina	ÚPO	2007	Ing.F.Kačírek Tuřice	Schválena 1.změna ÚPO, 2011
Hrubá Skála	ÚP	2010	SURPMO, a.s. Praha	
Chocnějovice	ÚP	2009	Ing.arch. J.Maňák Praha	Schválena 1.změna ÚP, 2011
Jivina	ÚPO	2001	Ing.arch. V.Olivová Praha	Schválena 1.změna ÚPO, 2008
Kacanovy	ÚP	2008	Ing. arch. Jitka Mejsnarová - Urbanistické studio Dobřichovice	
Karlovice	ÚP	2009	SURPMO HK Hradec Králové	
Klášter Hradiště nad Jizerou	ÚPO	2001	Ing. arch. M.Baše – VEGA Praha	Schválena 4.změna ÚPO, 2011, Schváleno pořízení ÚP 2012
Kněžmost	ÚPSÚ	1994	Ing.arch. J.Maňák Praha	Schválena 3.změna ÚPSÚ, 2010 Schváleny změny a doplňky ÚPSÚ, 1998
Koryta	ÚPO	2008	Ing.D.Binderová Praha	Schválena 1.změna ÚPO, 2009
Ktová	NE			Schváleno zahájení projednání konceptu ÚP, 2011
Libošovice	ÚPO	2004	Ing. arch. Karel Novotný Hradec Králové	
Loukov	NE			Schváleno zahájení projednání konceptu ÚPO, 2002
Loukovec	ÚP	2012	Kadlec K.K. Nusle Praha	
Markvartice	NE			Schváleno zahájení projednání ÚP, 2010
Mladějov	ÚPO	2006	Ing. arch. Karel Novotný Hradec Králové	Schválena 1.změna ÚPO, 2010 Schváleno zadání ÚP, 2012
Mnichovo Hradiště	ÚPO	2004	Ing.arch.J.Štěrba, Ml.Boleslav	Schválena 4.změna ÚPO, 2010 Schváleno zahájení projednání ÚP, 2012
Modřišice	ÚP	2011	Ing. arch. Šárka Jaklová	

			Liberec	
Mohelnice nad Jizerou	NE			
Mukařov	ÚPO	2007	DOMI - architektonický a inženýrský atelier, spol. s r.o. Praha	
Neveklovice	NE			
Olešnice	NE			
Osek	ÚPSÚ	1999	Kadlec K.K. Nusle Praha	Schváleno zahájení projednání ÚP, 2010
Přepeře	ÚP	2012	Ing.arch.Z.Gottfried, Č.Budějovice	
Ptýrov	NE			Schváleno zadání ÚP, 2012
Rohatsko	ÚPSÚ*	1998	Ing.arch. J.Maňák Praha	Schválena 2.změna ÚPSÚ, 2010
Samšina	ÚPO	2007	Ing. arch. Karel Novotný Hradec Králové	Schválena 1.změna ÚPO, 2010
Sezemice	ÚP	2007	Kadlec K.K. Nusle Praha	Schválena 1.změna ÚP, 2009
Sobotka	ÚPSÚ** ÚPSÚ***	1996** 1999***	Ing. Jindřich Minařík – TERPROJEKT Praha** Kadlec K.K. Nusle Praha***	Schválena 2.změna ÚPSÚ***, 2005 Schváleno zahájení projednání ÚP, 2010
Strážiště	ÚP	2009	Ing. arch. L.Kodl Praha	
Troskovice	ÚP	2011	Ing. arch. Miloslav Štěpánek - ARCH SERVIS Liberec	
Turnov	ÚPSÚ	1996	A + R SYSTÉM, s.r.o. Praha	Schválena 15.změna ÚPSÚ, 2010 Schváleno zahájení projednání návrhu ÚP, 2012
Všeň	ÚPSÚ	2005	Ing. arch. Miroslav Koštrna – AMIKO Praha	Schválena 1.změna ÚPSÚ, 2006
Vyskeř	ÚPSÚ	1996	Ing. arch. Miroslav Koštrna – AMIKO Praha	Schválena 2.změna ÚPSÚ, 2012 Schváleno zadání ÚP, 2012
Žďár	ÚPSÚ	2000	Terplan, a.s. Praha	Schválena 2.změna ÚPSÚ, 2008

Vysvětlivky: ÚP – územní plán, ÚPO – územní plán obce, ÚPSÚ – územní plán sídelního útvaru, * - ÚPSÚ Dolní Bousov a Rohatsko, ** - ÚPSÚ Spyšova, *** - ÚPSÚ Sobotka, Staňkova Lhota a Osek
Zdroj: http://www.uur.cz/iLAS,

Z 40 obcí OPS pro Český ráj pouze 8 nemá územní plán, z toho ve 4 se již začal pořizovat. Největší obcí bez územního plánu jsou Markvartice se 455 obyvateli. Celkem 9 obcí, jež disponují staršími územními plány (územní plán sídelního útvaru nebo územní plán obce) pořizuje nový územní plán, mezi nimi i všechny 4 nejvýznamnější obce – Turnov, Mnichovo Hradiště, Dolní Bousov a Sobotka. Nejstarší územní plán mají Dolní Bousov a Osek (z let 1998 a 1999), které však pořizují nový územní plán. Hodně zpracovatelů územních plánů nepochází z regionu, nejčastěji jde o zpracovatele z Prahy či Hradce Králové.

1.3.2. Rozvojová území

Brownfields

Na území OPS existují tak jako jinde v České republice lokality brownfields. Nejlepší databázi těchto nevyužívaných nebo jen částečně využívaných objektů vede Liberecký kraj. Brownfields na tomto území udává následující tabulka.

Tabulka č.51: Seznam brownfields v Libereckém kraji

obec	brownfield	rozloha (m^2)	převažující využití
Hrubá Skála	Řezníčkův pivovar č.p. 9	10700	nevyužíváno
Ktová	Rozestavěný objekt ZD Horní Branná	487	nevyužíváno
Turnov	Areál zemědělského zásobování, ul. Nádražní 1112, 1113	12575	nevyužíváno
Turnov	Uhelné sklady č.p. 1119	5400	nevyužíváno
Turnov	Pivovar č.p. 246	964	nevyužíváno
Turnov	Bývalá brusírna skla, ul. Na Lukách 669	9000	nevyužíváno
Turnov	Zemědělský areál, Malý Rohozec	30500	nevyužíváno
Turnov	Kino č.p. 488	875	drobná řemeslná výroba
Všeň	Všeň - Ploukonice - Statek	30000	nevyužíváno

Zdroj: Databáze brownfields Libereckého kraje, http://www.arr-nisa.cz/iware_cz/index.php?D=66

Údaje za ostatní kraje jsou k dispozici ve velmi omezené míře. Národní databáze brownfields, kterou vede Czechinvest, eviduje na území OPS ve Středočeském kraji jediný brownfield - část pivovaru a bývalý mlýn v obci Klášter Hradiště nad Jizerou s rozlohou 4 553 m^2, kde je v současnosti 6 bytů, zbytek je nevyužíván. V části OPS v Královéhradeckém kraji není Czechinvestem evidován žádný brownfield.

Tabulka č.52: Seznam dalších lokalit typu brownfields podle vyjádření jednotlivých obcí

Obec	objekt	Rozloha (m^2)
Bílá Hlína	Zemědělský objekt	
Branžež	Bývalé JZD	
Mnichovo Hradiště	Bývalá chemická čistírna Beneš	
Mukařov	Bývalý kravín	1 500

Zdroj: dotazníkové šetření na obcích

Výčet výše uvedených lokalit není zdaleka úplný, lze předpokládat výrazně větší množství lokalit brownfields v celé OPS, bohužel pro tento parametr neexistují dostupná data.

Liberecký kraj rovněž vede databázi greenfields, kde je na území MAS evidována jediná lokalita – obchodně-průmyslový areál v Turnově. Areál o rozloze 270 000 m^2 je obsazen asi z 85 %.

Rozvojová území

Tabulka č.53: Připravenost obcí pro bytovou výstavbu

obec	Jsou v obci k dispozici pozemky pro výstavbu pro bydlení?		Jsou tyto pozemky zasíťovány?								
	ANO/NE	pro kolik domů	ANO/NE	vodovod	kanalizace s ČOV	elektřina	plyn	telefon	internet	silnice	jinak
Bílá Hlína	NE										
Boseň	ANO	11 RD	NE								
Branžež	NE		NE								
Březina	ANO	30 RD	ANO	NE	ANO	ANO	NE	NE	ANO	částečně	
Dolní Bousov	ANO		částečně	ANO	NE	ANO	ANO	NE	NE	NE	
Horní Bukovina	ANO	4 RD	částečně								
Hrubá Skála	ANO	11 RD	ANO	ANO	NE	ANO	částečně	ANO	ANO	ANO	
Chocnějovice	ANO	72 RD	NE								
Jivina	ANO		NE								
Kacanovy	ANO	16 RD	ANO	ANO	NE	ANO	NE	NE	NE	ANO	
Karlovice	ANO	42 ha	ANO	částečně	NE	částečně	NE	NE	NE	částečně	
Klášter Hradiště nad Jizerou	ANO	25 RD	ANO	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	
Kněžmost	ANO	80 RD									
Koryta	ANO		NE								
Ktová	ANO	26 RD	NE								
Libošovice	ANO		NE								
Loukov	NE		NE								
Loukovec	ANO	102 RD; 15 bj v BD	ANO	ANO	NE	ANO	ANO	NE	ANO	ANO	
Markvartice	NE										
Mladějov	ANO	50 RD	NE								
Mnichovo Hradiště	ANO										
Modřišice	ANO	53 RD	NE								
Mukařov	ANO		NE								
Neveklovice	NE		NE								
Olešnice	ANO	4 RD	ANO	ANO	NE	ANO	NE	NE	NE	ANO	
Osek	ANO		částečně	ANO	ANO	ANO	NE	NE	NE	NE	
Přepeře	ANO										
Ptýrov	NE		NE								
Rohatsko	ANO	15 RD	NE								

Samšina	ANO		NE								
Sezemice	ANO	8 RD	ANO	ANO	NE	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	
Sobotka	ANO	17 RD	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	
Troskovice	ANO	38 RD	ANO	ANO	NE	NE	NE				
Turnov	ANO	nelze zjistit	NE								
Vyskeř	ANO	20 RD	ANO	ANO	NE	ANO	NE	NE	NE	ANO	Veřejné osvětlení, jednotná kanalizace
V KOLIKA OBCÍCH	29		14	12	3	12	5	4	6	10	1

Vysvětlivky: RD- rodinný dům, BD – bytový dům, bj – bytová jednotka
Zdroj: dotazníkové šetření na obcích

Z 36 obcí OPS, které se zúčastnily dotazníkového šetření jich má pozemky pro bytovou výstavbu připraveno 30. Zasíťovány jsou ale pozemky jen ve 14 obcích. Nejlépe jsou pozemky zasíťovány v Sobotce, v Klášteře Hradiště nad Jizerou a Hrubé Skále. Nejvíce pozemků pro výstavbu je připraveno v Loukovci. Některé obce nezodpověděly všechny údaje.

1.3.3. Oblasti s lidským potenciálem

V OPS pro Český ráj evidoval Český statistický úřad k 31.12.2011 celkem 9860 ekonomických subjektů (viz kapitola 2.8). Stejně jako v jiných částech ČR jde v drtivé většině o fyzické osoby. Na území OPS ale existuje i několik významných firem, všechny níže uvedené podniky (s výjimkou ZEA Sedmihorky) mají zahraničního vlastníka.

Tabulka č.54: Největší podniky dle tržeb, které mají své sídlo v OPS pro Český ráj

Podnik	Sídlo	Tržby v mil.Kč	Počet zaměstnanců	Obor činnosti
MAHLE Behr Mnichovo Hradiště s.r.o.	Mnichovo Hradiště	6 210	1 014	výroba, prodej a servis chladicí techniky pro automobilový průmysl
GRUPO ANTOLIN TURNOV, s.r.o.	Turnov	3 203	757	výroba plastových, pryžových a čalounických výrobků do automobilů
ONTEX CZ, s.r.o.	Turnov	2 855	547	výroba hygienických potřeb
Kautex Textron Bohemia, spol. s r.o.	Kněžmost	1 667	297	výroba palivových nádrží
HBPO Czech, s.r.o.	Mnichovo Hradiště	1 600	76	vývoj a montáž modulových systémů pro osobní automobily
KAMAX, s.r.o.	Turnov	1 586	429	výroba vysokopevnostních spojovacích dílů pro automobilový průmysl
ZEA Sedmihorky, spol. s r.o.	Karlovice	365	47	výroba krmných směsí a konzervantů

Zdroj: dotazníkové šetření, www.justice.cz
Pozn.: Údaje o tržbách a počtech zaměstnanců pochází z poslední zveřejněné výroční zprávy nebo účetní závěrky (nejčastěji za rok 2012) na www.justice.cz.

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že většina firem je orientována na automobilový průmysl. Velmi významný vliv má Škoda Auto a.s., největší firma v ČR, což je evidentní i z dojížďky za prací (viz kapitola 2.8).

Význam mají i pobočky firem, které mají své sídlo mimo území OPS. Z mnoha příkladů lze jmenovat např. závod 4 podniku Preciosa v Turnově (sklářská výroba), výrobnu nápojů firmy Kofola a.s. v Mnichově Hradišti nebo distribuční centrum firmy Heineken Česká republika a.s. v Modřišicích u Turnova.

Přes řadu velmi významných podniků mají pro ekonomický rozvoj oblasti nezpochybnitelný význam především malé firmy.

V OPS pro Český ráj existuje množství různých spolků a občanských sdružení. Jde hlavně o sdružení dobrovolných hasičů a myslivců a různě zaměřené sportovní kluby a tělovýchovné jednoty. Časté je zastoupení oddílů TJ Sokol. Všechna tato sdružení plní nezbytnou roli při zajištění volného času a kulturního života v obcích. Činnost spolků závisí na dobrovolné práci jednotlivců v jejich volném čase, bez jejich nadšení by dále nemohly aktivně vyvíjet činnost. Pro své fungování a rozvoj mohou tato sdružení využít různé granty a dotace, byť jejich objem je stále nedostatečný a překážkou je často i složitá administrativa spojená s poskytnutím dotace. Kulturní a sportovní život v území OPS proto do velké míry závisí na nadšení a nezištné práci členů jednotlivých neziskových organizací. Následující tabulka uvádí seznam nejvýznamnějších neziskových organizací, jak jej uvádí několik internetových databází.

Tabulka č.55: Seznam nejvýznamnějších neziskových organizací

název	obec	činnost	zdroj
MH centrum, o. p. s.	Mnichovo Hradiště	ekologie, kultura a umění, volnočasové aktivity	www.isnno.cz
Spokojený domov, o.p.s.	Mnichovo Hradiště	sociální služby	www.neziskovky.cz
Oblastní charita Sobotka	Sobotka	domov pro seniory, charitní pečovatelská služba	www.risy.cz
Pionýrská skupina Fráni Šrámka	Sobotka	akce a tábory pro děti	www.firmy.cz
Centrum pro rodinu Náruč, o.s.	Turnov	podpora rodiny	www.isnno.cz
Geopark UNESCO Český ráj	Turnov	koordinace projektů na geoturismus	www.isnno.cz
Klub aktivních vozíčkářů	Turnov	sdružování tělesně postižených občanů	www.firmy.cz
Občanské sdružení Ochrana Klokočských skal	Turnov	ochrana přírody a kulturního dědictví	www.neziskovky.cz
Pekařova společnost Českého ráje	Turnov	rozvíjení historického vědomí veřejnosti	www.isnno.cz
REP-občanské sdružení	Turnov	poradenství a služby pro rodiny s dětmi	www.isnno.cz
Sdružení Český ráj	Turnov	rozvoje cestovního ruchu	www.isnno.cz
Středisko pro volný čas dětí a mládeže	Turnov	akce pro děti	www.firmy.cz

Zdroj: www.firmy.cz, www.isnno.cz, www.risy.cz, www.neziskovky.cz

V současné má OPS pro Český ráj 54 členů, z toho 21 jsou zástupci veřejného sektoru (obcí, měst a mikroregionů), 7 jsou zástupci neziskového sektoru (především občanská sdružení) a zbylých 26 jsou zástupci soukromého sektoru, kde převažují soukromí podnikatelé a firmy podnikající v zemědělství (13 subjektů), vyskytují se i podnikatelé poskytující ubytovací a stravovací služby, v malé míře pak výrobní firmy. Jako soukromé osoby jsou zde vedeni i místostarostové obcí.

Obecně však platí, že většina občanů se málo angažuje ve společenském dění v obcích, nenavštěvují zasedání obecních zastupitelstev a nezajímají se o obecní záležitosti. To odpovídá i výsledkům dotazníkového šetření ohledně zapojení jednotlivých subjektů do činnosti OPS – většinou se zde angažují soukromí zemědělci, někteří podnikatelé, případně různé spolky např. hasiči, především z důvodu možnosti získání dotací. Možnost získání dotací byla také hlavním motivem jednotlivých obcí, proč se stát partnerem OPS.

1.3.4. Oblasti s rozvojovým potenciálem

Dotazníkové šetření provedené mezi představiteli jednotlivých obcí dokazuje, že obce sužuje řada problémů, které omezují jejich rozvoj. Zcela dominujícími tématy jsou problémy s dopravou (z 33 obcí, jež zodpověděly tuto otázku, jich dopravu označilo za problém 24) a s technickou infrastrukturou (17 obcí).

V oblasti dopravy je nejzávažnějším problémem stav místních komunikací, na jejichž údržbu a opravy nemají obce dostatečné finanční prostředky, ale předmětem velké kritiky napříč celým územím OPS je i stav komunikací především III.třídy, které jsou v majetku jednotlivých krajů. Obce Karlovice a Ktová si stěžují na velmi hustý provoz na silnici I/35, Turnov připomíná problémy s průjezdností města. Akcentovány jsou ale i další problémy, nejvýraznější jsou chybějící chodníky a nedostatek parkovacích míst. 3 obce na Mnichovohradišťsku – Boseň, Jivina a Koryta zmiňují nedostatečnou dopravní obslužnost. Silniční infrastruktura tedy trpí vysokou podinvestovaností a silniční doprava proto nemůže využít svého potenciálu pro rozvoj oblasti.

Druhým nejčastěji zmiňovaným problémem je nedostatečná vybavenost sítěmi technické infrastruktury a špatný stav těchto sítí. Jako negativum jsou nejčastěji zmiňovány chybějící kanalizace a čistírny odpadních vod. Několik obcí však zmiňuje i nedostatečnou zasíťovanost vodovody. Pouze jedna obec (Mladějov) zmínila špatný stav sítí veřejného osvětlení, ostatní sítě zmiňovány nejsou. Obce uvádějí místy neexistující signál mobilních sítí, ale toto není spatřováno jako výraznější problém. Kanalizace je vybudována v 11 obcích, dále ji chce budovat či rozšiřovat 18 obcí. Vodovod chybí pouze v obci Březina, dále chce vodovod budovat a rozšiřovat 12 obcí. O plynofikaci má zájem 6 obcí (k tématu blíže kapitola 2.2). V minulém období bylo rovněž investováno do výstavby kanalizace, když byly odkanalizovány obce Boseň, Březina, Osek a Rohatsko.

Výrazným faktorem kvality života hlavně v malých obcích je úroveň občanské vybavenosti, která je podle četnosti vyjádření obcí, třetím nejvýznamnějším problémem. Malé obce nejčastěji postrádají sportovní vybavení, hlavně dětská hřiště nebo jiné sportovní plochy, Turnov spatřuje jako handicap neexistenci koupaliště. Z celkových 40 obcí OPS nemají dle údajů jednotlivých obcí i statistiky ČSÚ

sportovní plochy pouze 4 obce - Boseň, Koryta, Neveklovice a Strážiště. Kvalita sportovních ploch je ale nevyhovující.

V oblasti kultury je negativním překvapením poměrně slabá vybavenost i těmi nejzákladnějšími kulturními zařízeními. Obecní knihovna není ve 12 obcích ze 40 a nedisponuje jí ani obec Žďár s více než 1 000 obyvateli. Zcela bez kulturních zařízení je 5 obcí (Boseň, Branžež, Neveklovice, Osek a Rohatsko), v dalších 6 obcích (Dobšíně, Horní Bukovině, Korytech, Loukově, Samšině a Olešnici) je jediným kulturním zařízením knihovna. Na vině může být roztříštěná sídelní struktura, v níž převažují malé a velmi malé obce, kde je logicky občanská vybavenost kvůli nízké poptávce horší. Zajímavé zároveň je, že pouze obce Ktová a Rohatsko uvádějí jako problém neexistenci prostor pro společenské setkávání obyvatel. Obyvatelé tak zřejmě svoje kulturní potřeby nejčastěji saturují ve městech, kam dojíždí za prací.

Přes nedostačující kvalitu sportovních a kulturních zařízení a celospolečenskou apatii a frustraci značné části obyvatel se v jednotlivých obcích pořádá řada kulturních a sportovních akcí. Konají se prakticky ve všech obcích a některé svým významem přesahují i hranice regionu (blíže viz kapitola 2.7). Ve větším zapojení obyvatel do společenského dění a zlepšení infrastruktury pro trávení volného času lze spatřovat značný rozvojový potenciál.

Několik obcí rovněž zmiňuje nedostatečnou péči a špatný stav památkových objektů a budov ve vlastnictví obcí. Památkových objektů je přitom v oblasti vysoké množství. Národní památkový ústav eviduje v OPS celkem 320 nemovitých památek, 6 národních kulturních památek, 3 vesnické památkové rezervace, 2 vesnické památkové zóny a 3 městské památkové zóny. Nejvíce nemovitých památek je v Turnově (51), Sobotce (50) a Mnichově Hradišti (39). Špatný stav objektů v majetku obcí se netýká jen obecních úřadů, ale např. i školních budov, kulturních domů apod.

Pro obce je klíčové udržet stávající síť mateřských a základních škol, neboť představují zásadní prvek občanské vybavenosti a mají výrazný vliv na migrační atraktivitu jednotlivých obcí. Základní školy se nachází v 11 obcích, ale pouze v 6 největších obcích (Turnově, Mnichově Hradišti, Dolním Bousově, Sobotce, Kněžmostu a Žďáru) existují základní školy se všemi 9 ročníky. V případě základních škol s 5 ročníky jde s výjimkou Turnova – Mašova vždy o malotřídky, kde existují pouze 2-3 třídy. Kromě své primární vzdělávací funkce hrají školy rovněž nezanedbatelnou roli v kulturním a sportovním životě obcí. Jejich existence je tak jedním z ukazatelů kvality života na venkově a jejich případné rušení může mít negativní dopady na migrační atraktivitu obcí. Školství je tak faktor, který při své absenci může nepříznivě ovlivnit rozvojový potenciál obcí.

Klíčovým faktorem pro rozvoj obcí je dostatečné množství rozvojových ploch pro bydlení i podnikání. Z dotazníkového šetření v obcích (viz kapitola 3.2) vyplývá, že téměř všechny obce (30 z 36) má připravené pozemky pro bytovou výstavbu, zasíťované jsou však pouze ve 14 obcích. Míra zasíťování je velmi rozdílná. Dostatek stavebních pozemků je proto dalším z klíčových faktorů rozvoje celé OPS a výrazným způsobem ovlivňuje demografickou situaci obcí.

Existence velkého množství malých obcí má přímé dopady i na velmi omezenou nabídku pracovních příležitostí a vysokou vyjížďku za prací (i mimo území OPS), jak dokazuje kapitola 2.8. Na tuto situaci však upozorňují pouze 2 obce, ostatní ji zřejmě berou jako fakt, s kterým se nedá příliš hnout.

V OPS pro Český ráj leží jádrová oblast Českého ráje, která je jednou z turisticky nejatraktivnějších a nejnavštěvovanějších v celé ČR. Oblast je protkána hustou sítí pěších tras a cyklotras, na své si zde přijdou i horolezci a vodáci, rozvíjí se hipoturistika. Handicapem je především minimální nabídka přes zimní období a velmi výrazný rozdíl v návštěvnosti jádrové oblasti Českého ráje, která je v některých místech až přeplněna turisty a okraji (oblast severně od Mnichova Hradiště, jižně od Sobotky). Český ráj je využíván převážně pro individuální a rodinnou turistiku a turistiku malých skupin, které patří mezi střední a nižší příjmové skupiny. Převažují zde penziony, apartmány, ubytování v soukromí a autokempy. Chybí zde nabídka pro skupiny s vyššími příjmy (hotely vyšších kategorií), omezená je nabídka hotelového ubytování pro větší skupiny, např. autobusový zájezd (nabízí ji v podstatě Karlovice, Hrubá Skála a Turnov), což je základní překážka pro skupinovou vícedenní turistiku. Orientaci na skupiny s nižšími a středními příjmy odpovídá i struktura stravovacích zařízení (převažují hospody či restaurace s kuchyní i bez kuchyně). Problémem je i nedostatečná nebo chybějící komunikace a spolupráce mezi provozovateli atraktivit, ubytovacích a stravovacích služeb a dalších servisních služeb. Překážkou je často špatná kvalita silniční sítě a nedostatek parkovacích stání v nástupních místech turistických atraktivit. Cestovní ruch lze považovat za jednu z hlavních rozvojových oblastí OPS. K rozvoji tohoto odvětví je nutný cílený marketing i na okraje turisticky nejatraktivnější oblasti, spolupráce jednotlivých aktérů na poli cestovního ruchu a rozvoj turistické infrastruktury.

1.3.5. Využití vlastních prostředků k vícezdrojovému financování

Tabulka č.56: Výdaje jednotlivých obecních rozpočtů na investice v letech 2011 a 2012 v Kč

obec	2012			2011			podíl investic na celkových výdajích	
	výdaje celkové	výdaje na investice	výdaje na investice na obyv.	výdaje celkové	výdaje na investice	výdaje na investice na obyv.	2012	2011
Bílá Hlína	1 514 590	335 550	2 868	1 348 840	239 750	2 122	22,15	17,77
Boseň	5 072 040	259 360	579	5 461 740	358 160	808	5,11	6,56
Branžež	2 311 390	198 000	930	2 276 690	35 000	161	8,57	1,54
Březina	2 392 590	194 900	506	4 035 370	1 821 030	4 843	8,15	45,13
Dobšín	2 837 770	449 790	2 045	1 734 770	47 820	217	15,85	2,76
Dolní Bousov	57 105 050	38 628 400	14 886	53 215 140	32 721 760	12 737	67,64	61,49
Horní Bukovina	2 720 920	0	0	3 561 470	362 590	1 597	0,00	10,18
Hrubá Skála	7 814 520	1 948 920	3 331	10 349 980	4 482 720	7 637	24,94	43,31
Chocnějovice	5 203 250	1 161 550	2 779	4 806 440	1 025 770	2 514	22,32	21,34
Jivina	4 120 880	260 180	577	4 701 140	115 220	253	6,31	2,45
Kacanovy	2 478 440	794 060	4 201	3 291 810	1 626 330	8 936	32,04	49,41
Karlovice	11 705 120	2 639 300	3 552	11 855 460	3 488 350	4 695	22,55	29,42
Klášter Hradiště n.Jiz.	10 230 830	2 011 740	2 276	12 568 470	5 023 060	5 794	19,66	39,97

Kněžmost	32 961 780	11 810 200	6 249	28 924 620	8 434 430	4 567	35,83	29,16
Koryta	912 850	0	0	590 770	0	0	0,00	0,00
Ktová	2 093 730	602 750	3 075	1 489 180	257 500	1 362	28,79	17,29
Libošovice	5 131 110	643 890	1 325	5 569 950	1 472 560	3 061	12,55	26,44
Loukov	2 483 360	1 151 430	7 575	2 405 890	640 480	4 028	46,37	26,62
Loukovec	10 809 160	1 153 490	4 403	7 628 890	4 878 500	18 002	10,67	63,95
Markvartice	7 299 830	61 170	134	16 969 320	1 755 960	3 851	0,84	10,35
Mladějov	7 290 890	750 880	1 472	8 076 850	2 304 160	4 527	10,30	28,53
Mnichovo Hradiště	215 207 480	137 685 380	16 549	195 723 150	65 742 310	7 940	63,98	33,59
Modřišice	2 935 390	520 590	1 267	5 171 710	2 648 890	6 524	17,73	51,22
Mohelnice nad Jizerou	850 470	361 680	3 768	979 480	575 340	6 769	42,53	58,74
Mukařov	2 451 170	807 750	4 696	2 018 220	510 980	3 006	32,95	25,32
Neveklovice	1 363 280	86 530	1 492	1 707 900	802 430	14 329	6,35	46,98
Olešnice	2 357 130	50 000	270	1 664 880	92 510	506	2,12	5,56
Osek	3 479 330	2 200 900	10 736	1 281 590	0	0	63,26	0,00
Přepeře	1 808 590	636 380	4 513	1 408 700	0	0	35,19	0,00
Ptýrov	1 752 530	71 020	321	2 161 060	568 830	2 658	4,05	26,32
Rohatsko	1 548 630	64 900	272	3 390 560	1 940 210	9 152	4,19	57,22
Samšina	3 881 840	1 976 970	7 604	5 848 280	3 732 500	14 246	50,93	63,82
Sezemice	1 879 000	641 060	5 775	1 621 340	314 560	2 759	34,12	19,40
Sobotka	37 772 920	9 466 470	3 899	84 416 740	55 130 320	22 819	25,06	65,31
Strážiště	1 764 540	186 330	1 941	1 586 410	57 830	578	10,56	3,65
Troskovice	2 307 290	191 440	1 789	1 788 300	0	0	8,30	0,00
Turnov	245 522 400	24 085 260	1 673	494 324 910	169 738 070	11 823	9,81	34,34
Všeň	7 021 310	853 500	1 432	6 090 280	572 930	995	12,16	9,41
Vyskeř	5 309 640	2 072 340	5 194	6 589 630	3 798 650	9 641	39,03	57,65
Žďár	9 156 130	455 510	362	102 816 850	92 827 630	74 620	4,97	90,28
CELKEM	**732 859 170**	**247 469 570**	**6 003**	**1 111 452 780**	**470 145 140**	**11 438**	**33,77**	**42,30**

Zdroj: www.rozpocetobce.cz

Jednotlivé obecní rozpočty se vyznačují velmi výraznými rozdíly v podílu investic na celkových rozpočtových výdajích. Tento ukazatel je do značné míry závislý na realizaci jednotlivých investičních akcí. V době realizace takové investice pořizované často s dotační podporou dochází ke skokovému nárůstu výdajů na investice a podílu těchto výdajů na celkových výdajích. Typickým příkladem je obec Žďár, která měla podíl investic na celkových výdajích v roce 2011 90 % (!) a v roce následujícím již jen 4 %. Podobně obec Osek neměla v roce 2011 žádné investiční výdaje, v roce 2012 ale byl jejich podíl více než 60 %. Markantní rozdíly ve výši investic mezi jednotlivými lety jsou zřejmé i u dalších obcí, např. u Loukovce, Mnichova Hradiště a Sobotky. Celkově je zajímavý fakt, že všechny obce, které vykazují nejnižší podíly investic, jsou malé obce do 500 obyvatel. Zároveň ale platí, že i mezi malými obcemi existují takové, které mají podíl investic na celkových výdajích vyšší. Byť by logika věci napovídala, že malé obce nerealizují větší akce z důvodu nedostatku finančních prostředků nebo neochoty bank, poskytnout jim úvěr, tento faktor neplatí vždy. Některé obce rovněž řadu akcí vedou jako opravy a nikoli rekonstrukce a v takovém případě se tyto výdaje v investičních výdajích neobjeví.

Celkově lze tedy prohlásit, že v území je možné sdružit vlastní prostředky, byť finanční možnosti některých, zejména malých obcí jsou velmi omezené. U dalších obcí mohou být další výdaje limitované právě probíhajícími významnými investičními akcemi, které znemožňují alokovat finanční prostředky do dalších oblastí. Hendikepem může být i výše dluhů, to se však v OPS pro Český ráj týká hlavně největších obcí – Turnova a Mnichova Hradiště.

Z Dotačního fondu Libereckého kraje, který byl zřízen usnesením Zastupitelstva Libereckého kraje č. 43/13/ZK ze dne 26. 2. 2013, lze žádat o dotace na různé typy činností. Dotační fond je rozdělen na 8 hlavních oblastí: 1. požární ochrana, 2. Program obnovy venkova, inovace, územní plánování, příprava a administrace projektů, podpora regionálních produktů, 3. zdravotnictví, tělovýchova a sport, 4. školství, mládež a zaměstnanost, 5. sociální služby, 6. Doprava, 7. cestovní ruch, památková péče a kultura, 8. životní prostředí a zemědělství

Ve Středočeském kraji jsou granty a dotace poskytovány z celkem 10 fondů. Návrh rozdělení grantů připravuje obvykle příslušná grantová komise. U částek do 200 tisíc korun rozhoduje o konečném rozdělení Rada kraje, u vyšších položek a příspěvků obcím Zastupitelstvo kraje. Výčet fondů je následující: 1. Středočeský fond hejtmana a zmírnění následků živelních katastrof, 2. Středočeský fond podpory dobrovolných hasičů a složek IZS, 3. Středočeský Fond vzdělávání, sportu, volného času a primární prevence, 4. Středočeský Fond kultury a obnovy památek, 5. Středočeský Humanitární fond – sociální oblast, 6. Středočeský Humanitární fond - zdravotnická oblast, 7. Středočeský Fond životního prostředí a zemědělství, 8. Středočeský Fond cestovního ruchu, 9. Středočeský Fond podpory malého a středního podnikání, 10. Středočeský Fond rozvoje obcí a měst.

V Královéhradeckém kraji jsou granty a dotace poskytovány rovněž z 10 programů: 1. Regionální rozvoj, 2. Vzdělávání, 3. Prevence, 4. Volnočasové aktivity, 5. Inovace, 6. Životní prostředí a zemědělství, 7. Kultura, 8. Cestovní ruch, 9. Program obnovy venkova, 10. Sport a tělovýchova.

Na činnost různých spolků a sdružení a pořádání různých akcí přispívají i jednotlivé obce, většinou jde o částky v řádu tisíců Kč.

Jednotlivé subjekty v území mohou rovněž využít řady dalších dotačních titulů, především z Fondů EU přes jednotlivé operační programy.

1.4.Analýza rozvojových potřeb

Velká většina obcí (32 ze 40) má k dispozici územní plán, jako základní dokument rozvoje obce. 23 obcí (z 36, které vyplnily dotazník) má i Program obnovy venkova zpracovaný v různé míře podrobnosti. Z logiky věci tímto dokumentem nedisponují města Turnov, Mnichovo Hradiště, Sobotka a Dolní Bousov. Tento rozvojový dokument tak chybí v 8 obcích, největší z nich je obec Kněžmost s téměř 2 000 obyvateli.

Tak jako v jiných částech ČR se i na území OPS nachází objekty brownfields, které by při svém využití mohly představovat významný potenciál pro rozvoj. Tomu brání vysoké finanční náklady na revitalizaci, nejasné majetkové a právní vztahy apod. Problémem je rovněž neúplná statistika těchto objektů ve Středočeském a Královéhradeckém kraji, které nevedou podrobnou evidenci těchto objektů, jako je tomu v Libereckém kraji. Opětovné využití takovýchto objektů lze považovat za rozvojovou potřebu území.

Obecně mezi základní rozvojové potřeby patří dostatečné plochy pro rozvoj bydlení. Z 36 obcí OPS, které se zúčastnily dotazníkového šetření, jich má pozemky pro bytovou výstavbu připraveno 29. Zasíťovány jsou ale pozemky jen ve 14 obcích. Pro další rozvoj území je proto nezbytným předpokladem rozšířit nabídku těchto ploch a především investovat do jejich technické vybavenosti.

Na území OPS eviduje Český statistický úřad téměř 10 000 ekonomických subjektů. Do kategorie velkých podniků (více než 250 zaměstnanců a obrat více než 50 mil. EUR) lze zařadit 5 subjektů (viz kapitola 3.3), které jsou všechny vlastněny zahraničními majiteli, a ve 4 případech jde o firmy z odvětví automobilového průmyslu. V území působí velké množství malých firem a podnikatelů fyzických osob. Z dostupných dat nelze určit, které z těchto subjektů v sobě mají rozvojový potenciál a jaká je jejich aktuální hospodářská situace. Pro stabilitu ekonomického prostředí celé OPS je důležitá odvětvová diverzifikace ekonomických subjektů, v tomto směru je oblast výrazně orientována na sektor automobilového průmyslu. V OPS neexistuje jeden majoritní zaměstnavatel, což je výhodou.

Ekonomickou prosperitu ekonomických subjektů na svém území nemůže sama OPS žádným relevantním způsobem ovlivnit, vytváření příznivého podnikatelského prostředí po stránce právních a administrativních podmínek zajišťuje stát z centrální úrovně. Lokalizaci firem může napomoci např. nabídka prostor pro podnikání, např. na revitalizovaných plochách brownfields, případně nabídka nových rozvojových ploch (greenfields), které však svým umístěním a charakterem nebudou mít negativní vliv na životní prostředí v lokalitě. Liberecký kraj eviduje na území OPS jedinou plochu greenfields – zónu Vesecko v Turnově, v částech OPS náležejících do Středočeského a Královéhradeckého kraje nejsou evidovány žádné lokality greenfields. Pro rozvoj podnikání jsou důležité i investice do dopravní (zejména silniční sítě) a technické infrastruktury a péče o rozvoj a udržení základní občanské vybavenosti.

Zásadním faktorem pro zvýšení atraktivity života v OPS pro Český ráj je vytvoření vhodných podmínek pro kulturní a sportovní vyžití a vyhovující občanská vybavenost. V OPS působí řada různých

neziskových organizací a spolků, které jsou v různé míře i finančně podporovány z rozpočtů obcí případně jednotlivých krajů nebo pomocí různých národních grantů, celkově však v souladu s celorepublikovými trendy platí, že činnost těchto spolků je do velké míry závislá na nezištné dobrovolné práci jejích členů ve volném čase. Jednou z potřeb proto je alespoň udržet, lépe však rozvíjet lidský potenciál těchto kulturních a sportovních spolků.

Vzhledem k poloze oblasti v jádrové oblasti Českého ráje, jako jedné z nejnavštěvovanějších turistických destinací v ČR má zde cestovní ruch klíčový význam a skýtá velmi významný rozvojový potenciál. Ten je do značné míry limitován. Pro jeho iniciaci je nutný cílený marketing, spolupráce jednotlivých aktérů na poli cestovního ruchu (informační centra, ubytovací a stravovací služby, provozovatelé atraktivit), investice do turistické a podpůrné infrastruktury. Handicapem je přílišná koncentrace návštěvníků do několika málo lokalit a sezónnost nabídky.

V území je možné sdružit vlastní prostředky, byť rozpočtové možnosti jednotlivých obcí, především těch malých jsou značně omezené. Kromě dnes prioritně využívaných dotací z fondů EU poskytují různé granty a dotace stát i jednotlivé kraje. V území jsou činné i různé nadace s celostátní působností, např. Nadace VIA nebo Nadace Partnerství.

1.5.SWOT analýza celková

Výroky ve SWOT analýze vychází z údajů zjištěných v analytické části, dotazníkového šetření na obcích, veřejných besed při projednávání SCLLD a rozhovorů s významnými aktéry v území.

Silné stránky	Slabé stránky
• Výhodná geografická poloha – poloha u hlavních tahů do Prahy, Liberce, Hradce Králové, blízkost přirozených center Mladé Boleslavi, Turnova • Růst počtu obyvatel • Hustota silniční sítě, existence železniční sítě • Postupná realizace kanalizačních a vodovodních sítí • Poměrně dobrá kvalita ovzduší • Existence řady kulturních a sportovních akcí, a to i s regionálním významem • Existence množství neziskových organizací a osob v nich dobrovolně působících • Snaha o návrat tradic, rozvoj řemesel, uplatnění místních produktů • Nižší míra nezaměstnanosti, hlavně v části OPS ve Středočeském kraji • Velké množství ekonomických subjektů, existence drobných živností i v malých obcích • Vysoká atraktivita území – zachovalé přírodní prostředí, velké množství památek, tradiční turistický region Český ráj • Dobré podmínky pro cestovní ruch - hustá síť pěších tras a cyklotras, podmínky pro horolezectví, vodní turistiku • Původná krajina s typickým krajinným rázem – roztroušené osídlení • Potenciál pro rozvoj dalších forem trávení volného času –hipoturistika (agroturistika), lidová architektura, nabídka pro děti • Velký potenciál objektů individuální rekreace • Hospodaření většiny obcí bez dluhů • Příznivé podmínky pro rostlinnou i	• Rozdrobená sídelní struktura – množství malých obcí, rozptýlená zástavba (vysoké náklady na správu území a na zajištění potřebné vybavenosti obcí) • Administrativní rozdělení území do 3 krajů • Stárnutí obyvatelstva • Špatná kvalita a vysoké náklady na údržbu husté sítě krajských a místních komunikací, špatná kvalita železničních tratí • Špatná dopravní obslužnost nejmenších obcí veřejnou dopravou • Nedostatek parkovacích míst v nástupních místech u atraktivit cestovního ruchu • Nízká míra odkanalizování obcí, existence lokalit s chybějícím vodovodem • Špatný nebo neexistující signál mobilních sítí v některých lokalitách • Nevyhovující stav sítí technické infrastruktury • Nevyhovující kvalita povrchových i podzemních vod • Nadále vysoký podíl domů vytápěných uhlím v malých obcích • Nedostatečné ekologické povědomí obyvatel • Velmi řídká síť zdravotnických a sociálních služeb, slabá občanská vybavenost v malých obcích • Nedostačující infrastruktura pro kulturu a sport a slabé kulturní a sportovní vyžití v malých obcích • Množství nevyužívaných nebo jen částečně využívaných objektů typu brownfields • Slabá maloobchodní síť ve většině obcí • Nejistá ekonomická situace mnoha

živočišnou zemědělskou prvovýrobu • Zázemí průmyslových měst – zdroj pracovních příležitostí (Mnichovo Hradiště, Turnov, Mladá Boleslav)	ekonomických subjektů (maloobchod, stravování, řemeslné služby) • Malá nabídka ploch pro rozvoj podnikání a pro bydlení • Dominantní orientace významných ekonomických subjektů a silná závislost jižní části OPS na automobilovém průmyslu • Vysoká vyjížďka za prací • Nevyvážená turistická nabídka v jádrových částech OPS a na jeho okrajích – vysoký přetlak návštěvníků u hlavních atraktivit v CHKO, malá nabídka mimo centrální část OPS • Špatný stav památek v krajině (sakrální, technické, lidová architektura) a turistické infrastruktury • Nevyhovující nabídka ubytovacích a stravovacích kapacit – koncentrace do několika lokalit, omezená nabídka ubytování vyšší kategorie a pro větší skupiny osob • Vysoká sezónnost turistické nabídky a omezená nabídka v případě nepříznivého počasí • Zatížení obcí požadavky rekreantů, jejich odcizenost od života obce • Místy intenzivní využití orné půdy • Obtížná ekonomická situace zemědělských prvovýrobců – zpožďování plateb, tlak obchodních řetězců, nedostatek zdrojů • Nedostatek financí na krytí nutných výdajů u malých obcí • Malá komunikace mezi obcemi a významnými institucemi v území • Nedostatečná síť obvodních oddělení Policie ČR
Příležitosti	Hrozby
• Prostředky z fondů EU na podporu rozvoje různých oblastí • Integrace dopravní obsluhy bez ohledu na hranice krajů • Realizace R35 Turnov –Úlibice v severní variantě – snížení nehodovosti, negativního vlivu na obce na trase • Rozvoj cyklistické dopravy • Využití potenciálu alternativních zdrojů energie (vodní, biomasa) • Plány obcí na rozvoj technické	• Zhoršování kvality dopravních sítí a sítí technické infrastruktury • Útlum veřejné dopravy hlavně do malých obcí • Další nekontrolovaný růst individuální automobilové dopravy (IAD) a pohybu rekreantů používajících IAD • Zastavění krajiny v souvislosti s budováním severní varianty R35 (logistická centra, sklady apod.) • Krácení finančních prostředků na

infrastruktury • Investice obcí do ploch pro bydlení • Možnost rozvoje spolupráce (mezi obcemi, v rámci turistického regionu Český ráj, ale i meziregionální a mezinárodní) v různých oblastech (kultura a sport, občanská vybavenost, cestovní ruch apod.) • Rozvoj a podpora podnikání (využití brownfields, volných ploch, příchod zahraničních investorů) • Rozvoj ekologických a mimoprodukčních forem zemědělství • Produkce místních potravin • Přímé zapojení zemědělců do péče o krajinu a komerční partnerství s municipalitami • Využití potenciálu i okrajových částí OPS k cestovnímu ruchu • Zvyšující se zájem domácích návštěvníků o dovolenou v České republice • Rozšíření infrastruktury cestovního ruchu (naučné stezky, infocentra, alternativní formy turistiky, doprovodné služby) • Zvýšení přínosu cestovního ruchu pro místní obyvatele v oblasti ekonomické, sociální i environmentální (praktická opatření, vnitřní marketing). • Posilování pocitu sounáležitosti s územím a odpovědnosti za jeho stav a budoucí rozvoj mezi místními obyvateli (participace, celoživotní vzdělávání, místně zakotvené učení)	kulturu, sport • Tlak na další redukce sítě škol • Zánik vesnických pošt • Zhoršení ekonomické situace – snížení koupěschopnosti, ztráta pracovních míst, zánik ekonomických subjektů • Krize automobilového průmyslu • Odliv obyvatel do míst s vyšší nabídkou pracovních příležitostí • Pokles zájmu obyvatel o společenské dění, kulturu a sport v obcích, apatie, celospolečenská frustrace • Nedostatek rozvojových záměrů, odliv investorů • Degradace sociální infrastruktury a základních služeb na venkově • Nedostatečná údržba vodních toků a malý důraz na prevenci – nebezpečí povodní • Stále stoupající dovoz levné zemědělské produkce a tlaky obchodních řetězců na nízké ceny zemědělských výrobků • Snižování ekologické stability území v důsledku nevhodného devastujícího hospodaření v krajině-zvýšený tlak na vysokou produkci a tržní plodiny • Setrvale neodůvodnitelné zábory zemědělské půdy • Intenzivní, trvale neudržitelné zemědělství (používání chemických prostředků) • Pokles kvality zemědělské půdy/ztráta půdy následkem nevhodných způsobů hospodaření a erozí • Ztráta kontroly nad hospodařením s vodními zdroji • Snižování počtu návštěvníků, pokles jejich koupěschopnosti a jejich přesun do atraktivnějších regionů • Chátrání významných turistických atraktivit

1.6.SWOT analýzy ve vybraných oblastech rozvoje

Výroky ve SWOT analýzách vychází z údajů zjištěných v analytické části, dotazníkového šetření na obcích, veřejných besed při projednávání SCLLD a rozhovorů s významnými aktéry v území.

Občanská vybavenost, život v obcích a lidské zdroje

Silné stránky	Slabé stránky
• Výhodná geografická poloha – poloha u hlavních tahů do Prahy, Liberce, Hradce Králové, blízkost přirozených center Mladé Boleslavi, Turnova • Růst počtu obyvatel • Poměrně dobrá síť mateřských škol a základních škol 1.stupně • Existence střední uměleckoprůmyslové školy a dobrá nabídka středních škol v Turnově • Množství neziskových organizací a spolků • Existence řady kulturních a sportovních akcí, a to i s regionálním významem • Existence množství neziskových organizací a osob v nich dobrovolně působících • Snaha o návrat tradic, rozvoj řemesel, uplatnění místních produktů • Vysoké zastoupení nemovitých památek • Pokračující obnova drobných památek • Nižší úroveň kriminality • Hospodaření většiny obcí bez dluhů • Existence několika sdružení podporujících mezinárodní spolupráci • Kladně hodnocená činnost OPS pro Český ráj	• Rozdrobená sídelní struktura – množství malých obcí, rozptýlená zástavba (vysoké náklady na správu území a na zajištění potřebné vybavenosti obcí) • Administrativní rozdělení území do 3 krajů • Stárnutí obyvatelstva a horší věková struktura • Omezená nabídka vzdělávacích kurzů • Velmi řídká síť zdravotnických a sociálních služeb, slabá občanská vybavenost v malých obcích • Špatná vybavenost zařízeními pro kulturu v nejmenších obcích • Špatný stav a nedostatečné množství sportovních zařízení • Malé množství finančních prostředků pro činnost neziskových organizací a spolků • Nízká úroveň propagace regionu, kulturních, společenských a sportovních akcí • Malá možnost kulturního a společenského vyžití hlavně v malých obcích vč. špatné dostupnosti lépe vybavených obcí a měst • Nedostatečná síť obvodních oddělení Policie ČR a nedostatek policistů v terénu • Zastaralé vybavení jednotek sboru dobrovolných hasičů • Zatížení obcí požadavky rekreantů, jejich odcizenost od života obce • Nedostatek financí na krytí nutných výdajů u malých obcí • Malá komunikace mezi obcemi a významnými institucemi v území • Vysoká administrativní náročnost čerpání dotací zejména pro malé obce

Příležitosti	Hrozby
• Prostředky z fondů EU na podporu rozvoje občanské vybavenosti i rozvoj obcí • Spolupráce obcí při zajištění občanské vybavenosti a její dostupnosti • Možnost rozvoje spolupráce (mezi obcemi, ale i meziregionální a mezinárodní) v kultuře a sportu • Obnova místních tradic, vznik nových a rozvoj stávajících kulturních a sportovních akcí • Posilování pocitu sounáležitosti s územím a odpovědnosti za jeho stav a budoucí rozvoj mezi místními obyvateli (participace, celoživotní vzdělávání, místně zakotvené učení)	• Další stárnutí obyvatel, jejich odchod do míst s větší nabídkou pracovních příležitostí • Možná redukce sítě škol všech stupňů • Možné uzavírání vesnických pošt • Další krácení finančních prostředků na zajištění sociální infrastruktury a základních služeb na venkově ze strany obcí, kraje, státu a následná degradace • Pokles zájmu obyvatel o společenské dění, kulturu a sport v obcích, apatie, celospolečenská frustrace • Krácení finančních prostředků na kulturu, sport

Hospodářský rozvoj

Silné stránky	Slabé stránky
• Nižší míra nezaměstnanosti, hlavně v části OPS ve Středočeském kraji • Velké množství ekonomických subjektů, existence řemeslníků a drobných živností i v malých obcích • Zázemí průmyslových měst – zdroj pracovních příležitostí (Mnichovo Hradiště, Turnov, Mladá Boleslav) • Příznivé podmínky pro rostlinnou i živočišnou zemědělskou prvovýrobu • Vysoká atraktivita území – zachovalé přírodní prostředí, velké množství památek, tradiční turistický region Český ráj • Dobré podmínky pro cestovní ruch - hustá síť pěších tras a cyklotras, podmínky pro horolezectví, vodní turistiku • Potenciál pro rozvoj dalších forem trávení volného času –hipoturistika (agroturistika), lidová architektura, nabídka pro děti • Snaha o návrat tradic, rozvoj řemesel, uplatnění místních produktů • Půvabná krajina s typickým krajinným rázem – roztroušené osídlení • Velký potenciál objektů individuální rekreace	• Slabá maloobchodní síť ve většině obcí • Nejistá ekonomická situace mnoha ekonomických subjektů (maloobchod, stravování, řemeslné služby) • Množství nevyužívaných nebo jen částečně využívaných objektů typu brownfields • Malá nabídka ploch pro rozvoj podnikání a pro bydlení • Dominantní orientace významných ekonomických subjektů a silná závislost jižní části OPS na automobilovém průmyslu • Slabé zastoupení firem s inovačním potenciálem • Vysoká vyjížďka za prací • Zpožďování plateb za dodané zboží a tlak zahraničních obchodních řetězců na výrobce a zpracovatele • Nedostatek investičních zdrojů, omezený přístup k úvěrům pro zemědělské podnikatele • Doposud slabé povědomí zákazníků o místních výrobcích a jejich propagace • Špatný stav památek v krajině (sakrální, technické, lidová architektura) a turistické infrastruktury • Nevyhovující turistická nabídka – vysoký

• Hospodaření většiny obcí bez dluhů • Existence územního plánu jako základního rozvojového dokumentu u velké většiny obcí • Existence dalšího rozvojového dokumentu u většiny obcí	přetlak návštěvníků u hlavních atraktivit v CHKO, malá nabídka mimo centrální část OPS, omezená nabídka ubytování vyšší kategorie a pro větší skupiny osob • Vysoká sezónnost turistické nabídky a omezená nabídka v případě nepříznivého počasí • Nedostatečná spolupráce mezi subjekty cestovního ruchu v OPS • Nedostatek parkovacích míst v nástupních místech u atraktivit cestovního ruchu • Nedostatečná údržba stezek pro pěší i cyklisty, včetně technických prvků (mostky, zábradlí apod.), konflikty pěších a cyklistů • Zatížení obcí požadavky rekreantů, jejich odcizenost od života obce • Vysoký podíl domů vytápěných uhlím v malých obcích • Rozdrobená sídelní struktura – množství malých obcí, rozptýlená zástavba (vysoké náklady na správu území a na zajištění potřebné vybavenosti obcí)
Příležitosti	Hrozby
• Prostředky z fondů EU na podporu hospodářského rozvoje a cestovního ruchu • Rozvoj a podpora podnikání (využití brownfields, volných ploch, příchod zahraničních investorů) • Využití alternativních zdrojů energie • Rozvoj ekologických a mimoprodukčních forem zemědělství • Produkce místních potravin • Přímé zapojení zemědělců do péče o krajinu a komerční partnerství s municipalitami • Využití potenciálu i okrajových částí OPS k cestovnímu ruchu • Zvyšující se zájem domácích návštěvníků o dovolenou v České republice • Rozšíření infrastruktury cestovního ruchu (naučné stezky, infocentra, alternativní formy turistiky, doprovodné služby) • Zvýšení přínosu cestovního ruchu pro místní obyvatele v oblasti ekonomické, sociální i environmentální (praktická opatření, vnitřní marketing)	• Zhoršení ekonomické situace – snížení koupěschopnosti, ztráta pracovních míst, zánik ekonomických subjektů • Odliv obyvatel do míst s vyšší nabídkou pracovních příležitostí • Nedostatek rozvojových záměrů, odliv investorů • Krize automobilového průmyslu • Stále stoupající dovoz levné zemědělské produkce a tlaky obchodních řetězců na nízké ceny zemědělských výrobků • Snižování ekologické stability území v důsledku nevhodného devastujícího hospodaření v krajině-zvýšený tlak na vysokou produkci a tržní plodiny • Setrvale neodůvodnitelné zábory zemědělské půdy • Další nekontrolovaný růst individuální automobilové dopravy (IAD) a pohybu rekreantů používajících IAD • Snižování počtu návštěvníků, pokles jejich koupěschopnosti a jejich přesun do atraktivnějších regionů • Chátrání významných turistických atraktivit

• Rozvoj spolupráce s dalšími OPS a Sdružením Český ráj- vznik společné komplexní vize o rozvoji území v rámci turistického regionu Český ráj • Posilování pocitu sounáležitosti s územím a odpovědnosti za jeho stav a budoucí rozvoj mezi místními obyvateli (participace, celoživotní vzdělávání, místně zakotvené učení) • Investice obcí do ploch pro bydlení	• Negativní vnímání turistů v malých obcích, antagonismus mezi místními a chalupáři •

<u>Životní prostředí a péče o krajinu</u>

Silné stránky	Slabé stránky
• Zachovalé přírodní prostředí a půvabná krajina • Existence CHKO Český ráj a maloplošných chráněných území • Zlepšující se stav v údržbě krajiny • Existující environmentální výchova, vzdělávání a osvěta, činnost Střediska ekologické výchovy Český ráj	• Nevyhovující kvalita povrchových i podzemních vod • Nedostatečná údržba vodotečí, absence retenčních nádrží a poldrů • Nešetrný způsob těžby dřeva v lesích • Nevyhovující věková a druhová struktura především hospodářských lesů • Nedostatečné ekologické povědomí obyvatel • Nadále vysoký podíl domů vytápěných uhlím v malých obcích • Malá nabídka ploch pro rozvoj podnikání a pro bydlení, jejich nedostatečná zasíťovanost • Nedostatečné zmapování ploch brownfields • Místy intenzivní využití orné půdy, omezená skladba zemědělských plodin (značný podíl kukuřice a řepky) • Obtížná ekonomická situace zemědělských prvovýrobců – zpožďování plateb, tlak obchodních řetězců, nedostatek zdrojů
Příležitosti	Hrozby
• Prostředky z fondů EU na investice do životního prostředí, zemědělství, lesnictví a územního plánování • Rozvoj ekologických a mimoprodukčních forem zemědělství • Přímé zapojení zemědělců do péče o krajinu a komerční partnerství s municipalitami • Podpora zpracování produktů zemědělské prvovýroby a prodeje v místě	• Zastavění krajiny v souvislosti s budováním severní varianty R35 (logistická centra, sklady apod.) • Nedostatečná údržba vodních toků a malý důraz na prevenci – nebezpečí povodní • Stále stoupající dovoz levné zemědělské produkce a tlaky obchodních řetězců na nízké ceny zemědělských výrobků • Snižování ekologické stability území v důsledku nevhodného devastujícího

• Realizace komplexních pozemkových úprav • Investice obcí do ploch pro bydlení	hospodaření v krajině-zvýšený tlak na vysokou produkci a tržní plodiny • Setrvale neodůvodnitelné zábory zemědělské půdy • Intenzivní, trvale neudržitelné zemědělství (používání chemických prostředků) • Pokles kvality zemědělské půdy/ztráta půdy následkem nevhodných způsobů hospodaření a erozí • Ztráta kontroly nad hospodařením s vodními zdroji

Infrastruktura v území

Silné stránky	Slabé stránky
• Dopravní dostupnost – existence hlavních silničních tahů R10, I/35 a I/16 • Dobrá kvalita silnic R10, I/35 a I/16 • Vysoká hustota silniční sítě • Existence železničních tratí • Hustá síť cyklotras a pěších tras • Vznik konkurenčního prostředí v regionální autobusové dopravě • Růst kvality vozového parku v autobusové i železniční dopravě • Provoz letních turistických autobusů v Českém ráji • Možnost čerpání prostředků EU na rozvoj a rekonstrukci dopravní infrastruktury • Realizace projektu Čistá Jizera • Postupná realizace projektů na odkanalizování a vybudování vodovodů • Vysoké rozšíření sběru tříděného odpadu • Postupné zlepšování stavu veřejných budov a veřejných prostranství	• Špatná a zhoršující se kvalita krajských a místních komunikací • Vysoké náklady obcí a měst na údržbu dlouhé sítě místních komunikací • Vysoká intenzita dopravy na silnici I/35, průchod I/35 sídly • Nedostačující kvalita železničních tratí – nízké rychlosti, zastaralé zabezpečovací zařízení • Rozdělení dopravní obsluhy území do integrovaných dopravních systémů různých krajů (IDOL, IREDO, SID) • Nedostatek parkovacích míst hlavně v nástupních místech u atraktivit cestovního ruchu • Nedostatečná šířka a nevhodné směrové poměry komunikací III.třídy • Špatná až velmi špatná dopravní obslužnost nejmenších obcí veřejnou dopravou • Špatný stav mnohých autobusových a železničních stanic a zastávek • Vedení většiny cyklotras po silnicích III.třídy, neexistence cyklopruhů • Častý souběh pěších tras a cyklotras • Souběh frekventovaných pěších tras a cyklotras • Chybějící chodníky podél některých frekventovaných komunikací • Nízká míra odkanalizování obcí, existence lokalit s chybějícím vodovodem • Nevyhovující kvalita povrchových i

	podzemních vod • Nadále vysoký podíl domů vytápěných uhlím v malých obcích • Špatný nebo neexistující signál mobilních sítí v některých lokalitách • Špatný technický stav sítí technické infrastruktury a vysoké náklady na jejich údržbu • Vysoká cena vodného a stočného • Chybějící pasportizace sítí technické infrastruktury • Vznik černých skládek v některých lokalitách • Špatný stav některých budov ve veřejném zájmu, vysoké náklady na jejich provoz a nedostatečné využití • Špatný stav některých veřejných prostranství
Příležitosti	Hrozby
• Prostředky z fondů EU na rozvoj dopravní a technické infrastruktury a rekonstrukce veřejných budov a prostranství • Rozvoj cyklistické dopravy – Greenway Jizera, oddělené jízdní pruhy pro cyklisty, rozšíření přepravy kol po železnici • Vznik konkurenčního prostředí na železnici • Zlepšení systémů prevence a represe v oblasti bezpečnosti silničního provozu • Integrace dopravní obsluhy bez ohledu na hranice krajů • Využití alternativních způsobů dopravy (mikrobusy, svoz na nákupy…) • Realizace R35 Turnov –Úlibice v severní variantě – snížení nehodovosti, negativního vlivu na obce na trase • Využití potenciálu alternativních zdrojů energie (vodní, biomasa) • Plány obcí na rozvoj technické infrastruktury • Spolupráce obcí na řešení problematiky odpadů • Multifunkční využití veřejných budov a prostranství	• Další zhoršení kvality silniční sítě • Chátrání železničních tratí – nepatří k prioritním tratím • Rozbití dopravní obsluhy na železnici mezi tarifně vzájemně nespolupracující dopravce • Útlum veřejné dopravy hlavně do nejmenších obcí • Růst individuální automobilové dopravy (IAD) a pohybu rekreantů používajících IAD • Další růst těžké nákladní dopravy • Chátrání sítí technické infrastruktury z důvodu nedostatku finančních prostředků • Výrazný růst nákladů na likvidaci odpadu s negativními dopady (vznik černých skládek, pálení odpadu,…) • Chátrání budov ve veřejném zájmu z důvodu nedostatečného využití a vysokých provozních nákladů

1.7.Vazba na strategické dokumenty

Krajské:

Program rozvoje Libereckého kraje 2007-2013
Program rozvoje Libereckého kraje 2014-2020 – zpracovává se
Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006-2020 aktualizovaná
Program rozvoje Královéhradeckého kraje 2011-2013
Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2007-2015
Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2014-2020
Program rozvoje územního obvodu Středočeského kraje
Strategie udržitelného rozvoje Libereckého kraje
Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje
Program rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje 1997-2013
Program rozvoje cestovního ruchu Středočeského kraje
Koncepce účinnější podpory památkové péče v Libereckém kraji
Analýza stavu dopravy na území Libereckého kraje (verze 2014)
Plán dopravní obslužnosti Libereckého kraje pro období let 2012 až 2016
Program rozvoje cyklistické dopravy v LK pro období 2008 - 2013
Koncepce cyklodopravy Královéhradeckého kraje
Územně energetická koncepce Libereckého kraje
Územně energetická koncepce Královéhradeckého kraje
Územní energetická koncepce Středočeského kraje
Koncept snižování emisí a imisí znečišťujících látek v Libereckém kraji (KSEI) - návrhová část (listopad 2003)
Integrovaný krajský program snižování emisí a Krajský program ke zlepšení kvality ovzduší Královéhradeckého kraje
Program snižování emisí a Integrovaný program zlepšování kvality ovzduší Středočeského kraje
Plán odpadového hospodářství Libereckého kraje (POH LK)
Plán odpadového hospodářství Královéhradeckého kraje
Plán odpadového hospodářství Středočeského kraje
Koncepce ochrany přírody a krajiny Libereckého kraje (aktualizace 2014)
Koncepce ochrany přírody a krajiny Královéhradeckého kraje
Koncepce ochrany přírody a krajiny Středočeského kraje v letech 2006–2016
Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Libereckého kraje
Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Královéhradeckého kraje
Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Středočeského kraje
Krajský lesnický program Libereckého kraje
Koncepce ochrany před povodněmi Libereckého kraje
Povodňový plán Libereckého kraje
Povodňový plán Královéhradeckého kraje
Povodňový plán správního obvodu Středočeského kraje
Koncepce EVVO Libereckého kraje pro období 2011 - 2020 a Akční plán pro období 2011 – 2013

Koncepce EVVO Královéhradeckého kraje
Koncepce EVVO Středočeského kraje v letech 2011-2020
Krajská koncepce zemědělství Libereckého kraje
Koncepce zemědělské politiky Královéhradeckého kraje
Regionální surovinová politika Libereckého kraje 2011
Regionální surovinová politika Královéhradeckého kraje
Regionální inovační strategie Libereckého kraje
Regionální inovační strategie Královéhradeckého kraje
RIS3 Strategie inteligentní specializace – Liberecký kraj
RIS3 Strategie inteligentní specializace – Královéhradecký kraj
RIS3 Strategie inteligentní specializace – Středočeský kraj
Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje 2008
Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje
Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji 2012
Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji na období 2014 - 2017
Plán rozvoje sociálních služeb v Královéhradeckém kraji 2011 - 2016
Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Středočeského kraje na období 2012-2013
Koncepce rodinné politiky Královéhradeckého kraje 2012 - 2016
Strategie integrace sociálně vyloučených lokalit v Královéhradeckém kraji
Strategie protidrogové politiky Královéhradeckého kraje na období 2011 – 2015
Plán začleňování seniorů v Královéhradeckém kraji 2008-10
Krajský plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením – Královéhradecký kraj
Zdravotní politika Libereckého kraje
Koncepce zdravotnictví Královéhradeckého kraje 2011-2015
Zásady územního rozvoje Libereckého kraje (Územní plán kraje)
Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje
Zásady územního rozvoje Středočeského kraje
Koncepce prevence kriminality Libereckého kraje na období 2012 až 2016
Koncepce prevence kriminality na léta 2012 až 2016 v Královéhradeckém kraji
Strategie prevence kriminality ve Středočeském kraji na léta 2009 – 2012

Regionální:

Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Český ráj na období 2014-2023
Program trvale udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Českém ráji 2012-2017
Integrovaný projekt mikroregionu Český ráj (2009)
Komunitní plán sociálních a návazných služeb města Mnichovo Hradiště a spádových obcí 2013-2017
Komunitní plán sociálních služeb regionu Turnovsko 2011-2015
Plán rozvoje sociálních služeb na období let 2007-2010 – Správní území města Jičín

2. Strategická část

2.1.Mise

Integrovaná strategie území OPS pro Český ráj je vytvořena jako základní podmínka pro možnost propojeného a integrovaného čerpání finančních prostředků z fondů Společného strategického rámce v programovém období 2014-2020. Tento rozvojový dokument analyzuje a vyhodnocuje silné a slabé stránky, problémy a potřeby území, určuje prvky, které mají rozvojový potenciál, a k tomu definuje konkrétní opatření. Strategie je zpracována v souladu s několika základními principy:

- zapojení širokého okruhu místních aktérů do zpracování strategie, prohloubení a rozšíření místního partnerství
- projednávání jednotlivých kroků při zpracování strategie komunitním způsobem s respektem k principům transparentnosti a demokratického rozhodování
- zohlednění výsledků relevantních strategických dokumentů existujících na území OPS pro Český ráj
- respektování principů udržitelného rozvoje a rovnováhy jeho 3 stavebních pilířů (ekologického, ekonomického a sociálního)

2.2.Vize

Český RÁJ není nadsázkou, ale realitou.

Ceníme si kvality, klidu, spolupráce, přírody, historie, krásy. Plánujeme společně, rozhodujeme zodpovědně, konáme promyšleně, trvale se učíme. Jsme hrdí na místo, kde žijeme; dobře se staráme o ně i o sebe navzájem. Vítáme příchozí a jsme otevření budoucnosti.

2.3.Strategické oblasti a podoblasti

2.3.1. Strategická oblast: Život v obcích

1. Strategická oblast: Život v obcích

Strategický cíl: Kvalitní a dostupná občanská vybavenost a aktivní a spokojení občané vytvářejí bohatý společenský život a dobré mezilidské vztahy

Na území OPS pro Český ráj leží 40 obcí; pro území je typická rozdrobená sídelní struktura, v níž převažují malé a velmi malé obce. Žije zde asi 41 000 obyvatel, jejichž počet mírně roste zejména migrací; v území se pravděpodobně projevují suburbanizační tendence (přesun obyvatel z větších sídel do malých obcí v blízkém sousedství).

Území OPS pro Český ráj má horší věkovou strukturu obyvatel (více seniorů, méně dětí) než Česká republika. Roste počet vysokoškolsky i středoškolsky vzdělaných obyvatel, klesá podíl obyvatel se základním vzděláním.

Většina obyvatel žije v rodinných domech; pro území je typické vysoké zastoupení nemovitostí využívaných k rekreaci jako objekty tzv. druhého bydlení.

Ačkoli území OPS pro Český ráj je typickým venkovským prostorem, nároky obyvatel na vybavenost obcí, dostupnost služeb apod. se neliší od obyvatel měst. Za samozřejmou součást vysokého životního standardu je považována harmonická venkovská krajina a bezpečný život v obcích.

Pro udržení a zvýšení atraktivity území OPS pro trvale bydlící obyvatele je třeba zajistit nabídku kvalitního a dostupného vzdělávání pro všechny věkové skupiny obyvatel, příležitosti pro kulturní a společenské vyžití a sport, dostupné sociální a zdravotní služby. Důležité je zodpovědné a efektivní řízení obcí, meziobecní spolupráce a zajištění bezpečnosti obyvatel i majetku.

1.1. Podoblast: Vzdělávání

Specifický cíl: Vyhovující a dostupná síť škol všech stupňů, poskytujících kvalitní vzdělávání, odpovídající potřebám pracovního trhu, dostatečná nabídka služeb mimoškolního a celoživotního vzdělávání

Zabezpečení kvalitní nabídky vzdělávání v mateřských a základních školách je nezbytným předpokladem udržení zejména mladých rodin na venkově.

Mateřské školy existují v 18 obcích; inovativním přístupem k předškolnímu vzdělávání se vyznačuje tzv. lesní mateřská škola provozovaná v autokempu Sedmihorky. Pouze v šesti obcích (Turnov, Mnichovo Hradiště, Dolní Bousov, Sobotka, Kněžmost a Žďár) funguje základní škola s devíti ročníky; šest základních škol má pouze 1. stupeň. V Turnově a Mnichově Hradišti je k dispozici gymnázium, v Loukovci střední odborné učiliště; výjimečnou nabídkou v území je střední uměleckoprůmyslová škola v Turnově nabízející vzdělání v oblasti šperkařství, kovorytectví a zpracování drahých kamenů. Možnost navštěvovat základní uměleckou školu mají děti v Turnově, Mnichově Hradišti, v Kněžmostě a v Sobotce. Nárůst počtu dětí v mateřských a základních školách v současné době je pouze dočasný; existence škol zejména v menších obcích je v budoucnu ohrožena, se všemi nepříznivými dopady do života obcí a jejich obyvatel (zvýšená dojížďka za vzděláním, méně kontaktu s vrstevníky v obci i s prostředím obce jako takové, pokles počtu pracovních příležitostí v místě, ztráta komunitního potenciálu školy apod.). Důležitá je nejen dostupnost, ale také kvalita vzdělávání

Nabídka různých vzdělávacích kurzů je v OPS velmi omezená. Počítačové kurzy se nabízejí jen v Turnově, jazykové v Turnově, Mnichově Hradišti a Ptýrově a řemeslné a umělecké v Turnově a Mnichově Hradišti.

Pro zabezpečení kvalitního a dostupného vzdělávání je třeba udržet dobrou kvalitu budov a vybavení škol; zkušení a kvalifikovaní pedagogové poskytují žákům kvalitní vzdělávání a školy jsou vnímány jako bezpečné a příjemné; škola je pro obec nejen vzdělávacím zařízením, ale též prostorem využitelným pro mimoškolní komunitní aktivity (kulturní, vzdělávací, společenské, sportovní). Pro občany je dostupné celoživotní vzdělávání.

Opatření:

1.1.1 Investice do budov, zařízení a vybavení škol všech stupňů a základních uměleckých škol s cílem zlepšení uživatelského komfortu, snížení nákladů na provoz, úspory vody a energií apod.; důležitá je dlouhodobá udržitelnost a efektivita provozu

1.1.2 Další vzdělávání pedagogických i nepedagogických pracovníků školských zařízení

1.1.3 Rozvoj programů mimoškolního a celoživotního vzdělávání

1.1.4 Podpora komunikace a spolupráce škol, obcí a zaměstnavatelů v území

1.1.5 Podpora komunitní role škol a multifunkčního využívání školních budov a prostor

1.1.6 Rozvoj moderních, alternativních forem vzdělávání

1.1.7 Podpora integračních a inkluzivních programů pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a ze sociálně slabých rodin na všech stupních škol i v oblasti celoživotního vzdělávání

1.1.8 Podpora schopnosti školských zařízení všech typů administrovat projekty financované z veřejných i soukromých finančních zdrojů

1.2. Podoblast: Kultura a sport

Specifický cíl: Infrastruktura a prostředí umožňující bohaté kulturní a sportovní vyžití, široká nabídka kulturních a sportovních akcí včetně volnočasových aktivit pro děti a mládež, aktivní účast občanů na společenském dění, oživení a péče o hmotné i nehmotné kulturní dědictví

Vybavení obcí kulturními zařízeními je celkově nedostatečné; ve 12 obcích chybí knihovna, zcela bez kulturních zařízení je 5 obcí. Kulturní domy nebo společenské sály jsou k dispozici ve 23 obcích, muzea a různé typy expozic se nacházejí v 8 obcích. V Turnově, Sobotce a Mnichově Hradišti se nacházejí divadelní sály; jediné kino funguje v Turnově.

Nejčetnějšími spolky v území jsou myslivecká sdružení, organizace Českého rybářského svazu, zahrádkáři a sbory dobrovolných hasičů, dále hudební kapely, divadelní a pěvecké spolky. Kromě místních kulturních a společenských akcí (plesy, masopustní průvody, dětské dny, čarodějnice apod.) se v území konají akce regionálního a nadregionálního významu (Šrámkova Sobotka, Dvořákův festival, Folková noc, Sedmihorské léto, Valečovské kulturní léto).

Sportovní zařízení (dětské hřiště, víceúčelové hřiště, fotbalové a tenisové hřiště, tělocvična apod.) je k dispozici ve 37 obcích. V území je 7 koupališť, 3 kluziště, 3 sportovní stadiony a 1 krytý bazén. Nejběžnějšími sportovními oddíly v obcích jsou místní sdružení Sokola. V obcích se konají hasičské soutěže, turnaje ve fotbale, nohejbale, volejbale, stolním tenise a tenise a také turistické pochody a běžecké závody. Nejvýznamnější sportovní akcí v OPS je atletický Memoriál Ludvíka Daňka v Turnově a běžecký závod Mnichovohradišťská pětadvacítka. V Dolním Bousově se pořádá Mistrovství ČR v autokrosu v Ptýrově Mistrovství ČR v parkúrovém skákání.

Území OPS pro Český ráj se vyznačuje vysokým zastoupením kulturních a historických objektů – je zde 6 národních kulturních památek, 2 vesnické památkové rezervace, 2 vesnické památkové zóny, 3 městské památkové zóny, 20 dalších významných památek a množství drobných, zejména sakrálních památek v krajině.

Pro zachování a zlepšení nabídky kulturních, sportovních a společenských aktivit je třeba starat se o potřebné technické zázemí a vybavení, podporovat činnost spolků a zapojení obyvatel do života obcí. Součástí atraktivity pro místní obyvatele i návštěvníky je místní kulturní a historické dědictví.

Opatření:

1.2.1 Investice do budov, zařízení, vybavení a související infrastruktury potřebné pro činnost spolků, pro sportovní a kulturní vyžití obyvatel i návštěvníků a pro volnočasové aktivity, s důrazem na efektivitu a trvalou udržitelnost provozu
1.2.2 Podpora činnosti spolků, pořádání sportovních, kulturních a společenských akcí; posilování vzájemné komunikace, informovanosti a spolupráce; pomoc s administrativním a organizačním zajištěním dotační a grantové podpory z veřejných i soukromých zdrojů
1.2.3 Inventarizace, uchování a obnova prvků místního hmotného i nehmotného kulturního a historického dědictví; interpretace místního dědictví pro místní obyvatele i návštěvníky
1.2.4 Podpora aktivního zapojení občanů do života obce, dobrovolnictví, komunitní plánování
1.2.5 Podpora duchovního života v obcích a komunitních aktivit církví a církevních zařízení
1.2.6 Zvyšování informovanosti obyvatel i návštěvníků o místním přírodním, kulturním a historickém dědictví a jeho propagace

1.3. Podoblast: Sociální služby a zdravotnictví

Specifický cíl: Síť kvalitních, dostupných, kapacitně vyhovujících a efektivně řízených sociálních a zdravotních služeb plnících potřeby klientů

Dostupnost sociálních a zdravotních služeb v území lze charakterizovat jako nedostačující. V území je k dispozici 8 domů s pečovatelskou službou, dvě sociální poradny, v Turnově pak denní stacionář pro seniory a domácí hospic. Mateřská centra pracují ve čtyřech obcích; na území OPS neexistuje dětský domov, nízkoprahové centrum nebo ústav sociální péče pro mládež.

Ordinace praktického lékaře je k dispozici v Turnově, Mnichově Hradišti, Dolním Bousově, Sobotce, Kněžmostu, Žďáru a Karlovicích; v Ktové a Troskovicích je ordinace otevřena jen 1x měsíčně. Ordinace dětského lékaře, gynekologa a stomatologa existují v 5 největších obcích - Turnově, Mnichově Hradišti, Dolním Bousově, Sobotce a Kněžmostu. Lékaři specialisté ordinují jen v Turnově, Mnichově Hradišti a Dolním Bousově, také lékárny jsou k dispozici jen v největších obcích. V Turnově je nemocnice, v Mnichově Hradišti poliklinika a LDN. Záchrannou službu zajišťují pracoviště v Turnově a Mnichově Hradišti. Většina obyvatel proto musí i za základními zdravotními službami dojíždět.

Pro překonání výše uvedených nedostatků je třeba zlepšit dostupnost a kvalitu zdravotnických a sociálních služeb a služeb na pomezí sociální a zdravotní péče, podporovat vzdělávání pracovníků zdravotnických a sociálních služeb, spolupráci obcí a organizací při zajištění zdravotnických a sociálních služeb, a terénní péči. Speciální pozornost je třeba věnovat skupinám osob ohrožených exkluzí, osobám s rizikovým chováním a různými druhy závislostí.

Opatření:

1.3.1 Výstavba, rekonstrukce, opravy a údržba zdravotnických zařízení a zařízení sociálních služeb a jejich vybavení

1.3.2 Podpora všech druhů terénní péče
1.3.3 Optimalizace sítě zdravotnických a sociálních zařízení s cílem zlepšení dostupnosti služeb pro klienty; provázání služeb do efektivního, uživatelsky příjemného systému
1.3.4 Zvýšení informovanosti obyvatel o zdravotních a sociálních službách všech druhů, zejména se zřetelem na skupiny obyvatel ohrožené exkluzí
1.3.5 Vzdělávání pracovníků sociálních a zdravotních služeb, zvyšování profesionality, poradenství

1.4. Podoblast: Vztahy a spolupráce v obcích

Specifický cíl: Nekonfliktní vztahy a úspěšná spolupráce mezi vedením obcí, občany a místními subjekty a efektivní meziobecní i mezinárodní spolupráce vedoucí k úspěšnému rozvoji obcí

Zájem občanů o věci veřejné, kvalitní komunikace a spolupráce v obci a zodpovědné, kvalitní řízení obce jsou důležitými předpoklady zdravého fungování a udržitelného rozvoje na obecní úrovni.

Dostupnost informací je zajišťována webovými stránkami, tištěnými obecními zpravodaji (které ale vydává pouze 15 obcí, v různém rozsahu a četnosti); ve 24 obcích funguje obecní rozhlas. Kroniku vede pravidelně 26 obcí. Dostupnost informací je obecně hodnocena jako dostatečná („kdo chce, ten se dozví“).

Pro území OPS je důležitá meziobecní a regionální spolupráce. Nejvíce členů v území má Sdružení Český ráj – dobrovolné sdružení právnických osob založené za účelem přispět k rozvoji turistického regionu Český ráj především v oblasti cestovního ruchu. Dále v území existují dva dobrovolné svazky obcí (Drábské světničky, Střední Pojizeří) a mikroregion Český ráj. Tři obce jsou členy Sdružení obcí Libereckého kraje.

Existence a činnost OPS pro Český ráj je hodnocena převážně kladně. Je kvalitně vedena, informace jsou dobře dostupné, rozhodovací procesy transparentní; žádoucí je posílení komunitní role OPS a posílení podpory pro malé a střední místní podnikatele a neziskové organizace.

Zejména pro malé obce je ohrožením nepřiměřená administrativní náročnost spojená s čerpáním dotací.

V rámci obecní, meziobecní a regionální spolupráce je třeba podporovat efektivní komunikaci včetně příležitostí k osobnímu setkávání, zapojování veřejnosti do plánovacích a rozhodovacích procesů, zlepšení kvality řízení obcí a pomoc zejména malým obcím s rostoucí administrativní zátěží.

Opatření:

1.4.1 Posilování regionální, meziobecní a mezinárodní komunikace a spolupráce (informační a komunikační systémy, setkávání, společné plánování a příprava projektů apod.)
1.4.2 Zkvalitňování procesu řízení obcí, vzdělávání a poradenství pro vedení obcí, transparentnost a otevřenost veřejné správy, elektronizace veřejné správy, sdílení příkladů dobré praxe
1.4.3 Podpora zapojování občanů do plánovacích a rozhodovacích procesů, podpora mezisektorové spolupráce na místní i regionální úrovni
1.4.4 Pomoc zejména menším obcím s rostoucí administrativou (čerpání dotací, projektový a finanční management, územní plánování apod.)

1.5. Podoblast: Bezpečnost osob a ochrana majetku v území, řešení krizových situací

Specifický cíl: Bezpečný život v obcích, dosažitelná pomoc v krizových situacích

Úroveň kriminality na území OPS pro Český ráj lze hodnotit jako podprůměrnou (navzdory vysoké atraktivitě pro cestovní ruch, která je obvykle spojena s nárůstem kriminality). Obvodní oddělení Policie ČR existují v Mnichově Hradišti, Turnově a Sobotce a vykonávají působnost i pro obce ve svém okrsku. Městská policie je zřízena v Mnichově Hradišti a v Turnově, v těchto městech je i kamerový dohlížecí systém.

Sbory dobrovolných hasičů působí ve 37 obcích.

Záplavová území jsou lokalizována podél Jizery; v hranicích stoleté vody leží významné části Turnova (většinou průmyslové a sportovní plochy). V dalších lokalitách záplavové zóny stoleté vody z Jizery, Mohelky, Kněžmostky, Libuňky a Mukařovského potoka někdy zasahují větší oblasti, ale mimo obytnou zástavbu.

Pro udržení nízké míry kriminality a zajištění bezpečnosti obyvatel a majetku je žádoucí posilovat prvky pasivní ochrany, zabezpečit fungování výstražných protipovodňových, protipožárních a informačních telekomunikačních systémů, zkvalitnit technické zázemí, vybavení a spolupráci všech složek integrovaného záchranného systému, podporovat prevenci rizikového chování a vzdělanost a informovanost obyvatel.

Opatření:

1.5.1 Výstavba, rekonstrukce, opravy a údržba prostor a vybavení pro všechny složky integrovaného záchranného systému
1.5.2 Podpora prevence v oblasti kriminality, závislostí (drogy, hráčství apod.) – preventivní programy ve školách, pro občany, pro skupiny obyvatel s rizikovým chováním
1.5.3 Výstavba, rekonstrukce, opravy a údržba kamerových systémů, prvků pasivní ochrany, výstražných protipovodňových, protipožárních a informačních telekomunikačních systémů
1.5.4 Komunikace a spolupráce obcí a složek IZS

2.3.2. Strategická oblast: Hospodářský rozvoj

2. strategická oblast: Hospodářský rozvoj

Strategický cíl: Dobré podmínky pro podnikání, dostatečná nabídka pracovních příležitostí, kvalitní infrastruktura a služby v cestovním ruchu

Hospodářství je motorem rozvoje každé společnosti. Celá oblast má poměrně dobré předpoklady pro ekonomický rozvoj. Oblast má výhodnou dopravní polohu blízko hlavních dopravních tahů do Prahy, Liberce a Hradce Králové. V celé OPS rovněž dochází k růstu počtu obyvatel. Míra nezaměstnanosti

byla k poslednímu měřenému datu (prosinec 2011) podprůměrná, a to především v okrese Mladá Boleslav. Pouze ve vzdělanostní struktuře je podprůměrné zastoupení vysokoškoláků, více jsou ale zastoupeni lidé se středoškolským vzděláním.

Nejvíce ekonomických subjektů je z oblasti velko a maloobchodu a oprav motorových vozidel, nadprůměrně jsou ale zastoupeny subjekty ze zpracovatelského průmyslu. Nejvýznamnějšími zaměstnavateli jsou průmyslové podniky převážně z automobilového průmyslu, významné jsou ale i některé strojírenské, stavební a sklářské firmy, což potvrzuje i celková vysoká zaměstnanost v průmyslu. Nejvýznamnějším ekonomickým centrem v OPS je Turnov, s odstupem následovaný Mnichovým Hradištěm. Pro celou oblast má zásadní vliv existence automobilky Škoda auto a.s. v Mladé Boleslavi, která sama a na ní navázaná síť subdodavatelů poskytuje zaměstnání významné části zdejších obyvatel. Mladá Boleslav je tak nejvýznamnějším centrem pracovní dojížďky. Ve většině obcí je naopak nabídka pracovních příležitostí velmi omezená a většina obyvatel musí za prací vyjíždět a obce se tak stávají jen „noclehárnami“. Vysoká závislost na jednom ekonomickém odvětví, jemuž dominuje jeden významný subjekt, může být do budoucna významným zdrojem nestability a nejistoty. Vyšší podnikatelské aktivitě doposud brání složitá administrativa a byrokracie, vzniku pracovních míst pak nepomáhá demotivující systém podpory nezaměstnaných.

Cestovní ruch jako v oblasti velmi významné ekonomické odvětví využívající vysoké atraktivity území je zasažen některými negativy, mezi něž patří chybějící spolupráce a naopak vzájemná konkurence jednotlivých aktérů cestovního ruchu, velká turistická přetíženost jádrové oblasti Českého ráje a nevyužívané okraje a doposud nedostatečná kvalita nebo i absence některých služeb.

Pro zlepšení ekonomického výkonu oblasti je nutné se zaměřit na soubor integrovaných opatření, které povedou ke zlepšení podmínek pro vlastní podnikání a vzniku širokého portfolia pracovních míst. Vzhledem k vysoké závislosti pracovního trhu na automobilovém průmyslu je nutné posílit lokální ekonomiku ve formě místní výroby, kterou lze vhodně navázat i na oblast cestovního ruchu. V oblasti cestovního ruchu je nutný hlavně růst kvality služeb, zlepšení spolupráce mezi jednotlivými aktéry a potlačení velké geografické i časové nerovnováhy v rozmístění návštěvníků.

2.1. Podoblast: Podnikání v obcích

Specifický cíl: Prostředí umožňující vznik a existenci široké škály podnikatelských subjektů a pracovních příležitostí s preferencí malých a středních firem, vč. živnostníků, podomácké výroby a řemeslných profesí

Prosperující a stabilní podnikatelský sektor je základním stavebním prvkem celé ekonomiky státu i regionu. Zajišťuje více než polovinu pracovních míst a ve firemním sektoru pak nadpoloviční většinu tržeb a výkonů. Výhodou tohoto sektoru je vysoká schopnost přizpůsobit se změnám ekonomického prostředí, jeho konkurenceschopnosti pomáhá i průměrně nižší úroveň mezd. Přes nesporně pozitivní přínos pro ekonomiku ale čelí malé a střední podniky řadě problémů. K nejdůležitějším patří významné překážky pro rozjezd podnikání, kde podnikatelé nejčastěji zmiňují přebujelou byrokracii, neustálou změnu legislativních předpisů, nepřehlednost celého podnikatelského prostředí, ale i slabou vymahatelnost práva. Problémem je i přenášení kontrolní činnosti na podnikatele (ručení za DPH neodvedené poskytovatelem plnění, kontrola účtů, na které posílají peníze). Významná je rovněž

počáteční finanční zátěž (zajištění prostor a výrobních prostředků pro podnikání, zajištění mezd a nutnost platit zdravotní a sociální pojištění, špatný přístup k úvěrům). Specifickým problémem českého podnikatelského prostředí je druhotná platební neschopnost, která ohrožuje celý podnikatelský sektor. Pro zaběhnuté podnikání bývají hlavními problémy nedostatek zakázek, vysoká konkurence a nedostatek spolehlivých zaměstnanců. Průvodním logickým jevem sektoru malých a středních podniků je průměrná nižší produktivita práce ve srovnání se sektorem velkých podniků.

Již výše zmíněným problémem je malá dostupnost ploch pro podnikání. Ze získaných dat vyplývá, že pouze v Turnově se nachází jedna lokalita greenfield určená pro rozvoj podnikání, která je již z více než 85 % zaplněna. Na celém území OPS existuje řada nevyužívaných objektů brownfields, které jsou především pozůstatkem zaniklé zemědělské nebo průmyslové výroby. Překážkou jejich opětovného využití jsou hlavně vysoké finanční náklady na jejich revitalizaci, nejasné majetkové a právní vztahy nebo nevýhodná dopravní poloha. Velkým problémem území je naprosto nedostatečné zmapování těchto lokalit na území Středočeského a Královéhradeckého kraje, kde existuje pouze starší neveřejný výzkum Czechinvestu. Počet a stav lokalit brownfields přitom podléhá poměrně rychlým změnám.

Především v malých obcích OPS je patrná absence podnikatelských subjektů, schází zde i některé řemeslné profese, podomácká výroba a některé živnosti. V 9 obcích neexistuje ani obchod s potravinami. Obce rovněž nemají ucelený přehled o tom, jaké služby u nich podnikatelé nabízí.

Samostatnou kapitolou rozvoje podnikatelského sektoru, ale i celé ekonomiky je nutné posílení role vědy a výzkumu v podnikání, zlepšení spolupráce s poskytovateli vědy a výzkumu, zrychlení zavádění inovací a ochrana a podpora duševního vlastnictví. V regionu je dosud slabé zastoupení firem s vazbou na vědu a výzkum a s inovačním potenciálem.

Pro zlepšení podmínek pro podnikání jsou nutná legislativní a další opatření prováděná ze státní úrovně, které OPS nemůže nijak ovlivnit, pouze se prostřednictvím zastřešujících organizací (Svaz měst a obcí, Hospodářská komora, Svaz průmyslu a dopravy, Agrární komora) zasazovat o jejich zavedení. Z místní úrovně je nutné vzájemně integrovanými opatřeními zlepšit podmínky pro podnikání a posílit konkurenceschopnost místních malých a středních podniků včetně začínajících podnikatelů (zajištění prostor např. formou inkubátorů, informovanost, marketing, společná propagace, poradenství a vzdělávání, podpora nákupu technologického vybavení firem a zavádění inovací, podpora spolupráce podnikatelů se sektorem vědy a výzkumu). Důležité je rovněž zmapování stávajících nevyužívaných ploch pro podnikání (brownfields) a jejich revitalizace a příprava a výstavba nových ploch pro podnikání ve vhodných lokalitách.

Synergický efekt budou mít hlavně opatření přijímaná v integraci s opatřeními dalších podoblastí 2.2 – 2.5 a oblastí 3 Životní prostředí a péče o krajinu (revitalizace brownfields) a 4 Infrastruktura v území (posílení dopravní dostupnosti, zlepšení technické infrastruktury).

Opatření:

2.1.1 Podpora podnikatelského prostředí v obcích, zejména malých a středních podniků (vzdělávání a poradenství podnikatelům, databáze podnikatelů v obcích, společný marketing a propagace, pomoc se zajištěním prostor)
2.1.2 Materiální podpora podnikatelských subjektů (nákup vybavení, snížení provozních nákladů, rekonstrukce a výstavba prostor pro podnikání)

2.1.3 Investorská příprava prostor pro podnikání (databáze brownfields, revitalizace, zpřístupnění a zasíťování prostor pro podnikání, výstavba nových podnikatelských zón v souladu s principy udržitelného rozvoje)
2.1.4 Podpora zavádění inovací a vědeckotechnického pokroku (podpora spolupráce s vědou a výzkumem, finanční nástroje na podporu zavádění inovací, ochrana duševního vlastnictví, posílení role vědy a výzkumu a inovačního procesu ve firmách)

2.2. Podoblast: Lokální ekonomika

Specifický cíl: Prosperující a inovativní místní podnikatelské subjekty, které zpracovávají místní suroviny a zdroje a nacházejí uplatnění svých produktů a služeb v místě

Postupující globalizace vyjádřená růstem vlivu několika nejsilnějších firem je spojena s některými negativními jevy (ničení životního prostředí, přeprava zboží na velké vzdálenosti, globální nestabilita), kterým lze čelit podporou místní výroby a spotřeby. Ve zvýšené míře to platí i zde, neboť jednoznačným ekonomickým lídrem celé oblasti je podnik Škoda auto, a.s., na nějž je navázaná i síť subdodavatelů. To se projevuje ve významné vyjížďce za prací do Mladé Boleslavi i v zaměření řady podnikatelských subjektů na automobilový průmysl.

Vazba místní výroby na spotřebu dosud není dostatečná. Existují zde tradiční výrobci, v souladu s tradicí jde o výrobce místních potravin a výrobce šperků. Pozitivním rysem je také existence značky Regionální produkt Český ráj, kterou vytvořilo Sdružení Český ráj a místním výrobcům je propůjčována při splnění přísných kritérií. V území certifikaci splnilo 19 výrobků. Přes tyto pozitivní rysy je povědomí zákazníků o místních výrobcích doposud malé, většina z nich upřednostňuje jako hlavní kritérium cenu. Doposud nedostatečná je také propagace těchto výrobků ve vazbě na cestovní ruch. Místní výrobci jsou rovněž hendikepováni současným nastavením zákona o veřejných zakázkách, který svým výkladem umožňujícím v podstatě používat jako jediné hodnotící kritérium cenu, zvýhodňuje velké dodavatele z jiných regionů.

K podpoře tohoto segmentu ekonomiky je nutná realizace inovativních kroků, spočívajících v rozšíření a zkvalitnění systému propagace, certifikace a podpory regionálních výrobců. Systém je možné rozšířit i na služby. Možnými nástroji jsou soutěže místních výrobků, podpora místních tradic a dovedností. Prohloubit je třeba vazbu regionálních výrobků na segment cestovního ruchu, podpořit spolupráci místních výrobců se školami a veřejnými institucemi (exkurze, odbyt výrobků).

Synergického efektu bude dosaženo integrací popsaných opatření s posílením pozice podnikatelských subjektů, zejména místních malých a středních firem (podoblast 2.1), navázáním na opatření cestovního ruchu (podoblasti 2.4 a 2.5) a opatřeními dalších strategických oblastí, především 3 Životní prostředí a péče o krajinu (podpora odbytu místní zemědělské produkce.

Opatření:

2.2.1 Podpora regionálních výrobků a služeb (rozšíření spolupráce - se segmentem cestovního ruchu, s veřejnou správou, nadregionální i zahraniční, právní pomoc a vzdělávání, certifikace)

2.2.2 Propagace regionálních výrobků a služeb (informovanost, soutěže značek, regionální farmářské trhy, faremní prodejny, podnikové prodejny, prodejní expozice, akce na podporu místních tradic apod.), podpora nových způsobů odbytu

2.3. Podoblast: Pracovní trh a sociální podnikání

Specifický cíl: Podpora růstu kvalifikace a pracovního uplatnění místních obyvatel, včetně osob znevýhodněných na pracovním trhu

Široká nabídka pracovních příležitostí a dostatečně kvalifikovaná pracovní síla jsou základními stavebními prvky celé ekonomiky. V území především na Mladoboleslavsku je nižší míra nezaměstnanosti, než je celostátní průměr. Pozitivně zde působí dobrá dopravní poloha a existence Škody auto a.s. a na ní navázaných subjektů, které vytvářejí dostatek pracovních příležitostí. Významná část ekonomicky aktivních obyvatel tak za prací dojíždí mimo území, vliv Mladé Boleslavi se projevuje významně i na Sobotecku.

Nabídka středoškolského vzdělávání není v oblasti úplná, řada studentů musí za vzděláním vyjíždět mimo region, vysoká škola neexistuje v oblasti žádná. Spolupráce škol a zaměstnavatelů není dostatečná, obecně by zaměstnavatelé měli zájem o delší spolupráci, aby mohli poznat schopnosti žáků a studentů pro případné budoucí zaměstnání. Obecně platnými hendikepy pracovního trhu jsou nedostatečná provázanost požadavků pracovního trhu a vzdělávání, nepružný pracovní trh a nízká pracovní mobilita související s celým legislativním nastavením politiky zaměstnanosti.

V oblasti zaměstnanosti je dominantním segmentem průmysl, což souvisí s celkovou tradicí i charakterem zejména západní části regionu. Poptávány jsou především technické profese, kterých je na pracovním trhu nedostatek. Nejohroženějšími skupinami pak jsou osoby se zdravotním postižením, s nedostatečným vzděláním (hlavně základní a nedokončené), matky pečující o nezletilé děti, starší občané (většinou nad 50 let) a čerství absolventi škol. Situaci komplikuje i nábor pracovních sil, který řada firem provádí prostřednictvím personálních agentur a upřednostňuje často zahraniční pracovníky zaměstnané na dohodu.

Samostatnou kapitolou a významným trendem dneška je sociální podnikání, které může významně přispět k řešení problémů místní komunity. Osvědčenými praktikami jsou zaměstnávání zdravotně či společensky znevýhodněných občanů, vzdělávání zaměstnanců, ale i investice zisku do dalšího rozvoje sociálního podniku nebo orientace na společensky prospěšné ekonomické aktivity.

Pro překonání problémů na pracovním trhu je především nutná integrace vzájemně souvisejících opatření. Patří mezi ně podpora vzdělávání a zlepšování kvalifikace zaměstnanců, nejen prostřednictvím provázání školního vzdělávání a požadavků pracovního trhu a podpory technického vzdělávání, ale i celoživotním vzděláváním osob. Nezbytná je podpora flexibilních forem organizace práce (částečné úvazky, home office, sdílená pracovní místa) a rovněž podpora získávání pracovních zkušeností a návyků (veřejně prospěšné práce, pracovní trénink, praxe, stáže). K inovačním prvkům aktivní politiky zaměstnanosti lze přiřadit i kariérní poradenství.

Zmíněná opatření musí být doprovázeny intervencí ze státní úrovně ve věci legislativních změn, které umožní větší flexibilitu pracovního trhu a mobilitu pracovní síly (změna profese i změna místa výkonu povolání).

Výše popsané kroky rovněž úzce souvisí s úsilím o zajištění dostatečného portfolia a množství nabízených pracovních pozic prostřednictvím přilákání nových a podpory stávajících podnikatelských subjektů (viz podoblast 2.1) a podporou segmentu cestovního ruchu (podoblasti 2.4 a 2.5). Žádaného synergického efektu bude rovněž dosaženo při integraci s opatřeními ve strategické oblasti 4 Infrastruktura v území (posílení dopravní dostupnosti).

Opatření:

2.3.1 Vzdělávání a růst kvalifikace pracovních sil (rekvalifikace, celoživotní vzdělávání,…)
2.3.2 Podpora nástrojů k uplatnění na pracovním trhu a získání pracovních zkušeností a návyků (kariérní poradenství, zprostředkování zaměstnání, motivační aktivity, veřejně prospěšné práce,,…)
2.3.3 Spolupráce zaměstnavatelů a škol (praxe, stáže, dny otevřených dveří ve firmách, příklady dobré praxe, setkávání ředitelů škol a podnikatelů,…)
2.3.4 Podpora sociálního podnikání
2.3.5 Zavádění flexibilních forem organizace práce (částečné pracovní úvazky, home office, sdílená pracovní místa,…)

2.4. Podoblast: Infrastruktura a služby cestovního ruchu

Specifický cíl: Vyspělá infrastruktura a služby cestovního ruchu splňující požadavky všech skupin návštěvníků a přinášející užitek místním obyvatelům

Cestovní ruch je v oblasti velmi významným ekonomickým odvětvím, které využívá vysoké atraktivity území. Český ráj patří historicky k nejvíce oblíbeným a navštěvovaným turistickým oblastem v České republice a přijíždí do něj i významné množství zahraničních návštěvníků. Oblast se vyznačuje velkým množstvím kulturních památek, nejvýznamnější z nich jsou hojně navštěvovány. Oblast je také historicky spojena s velkým rozšířením objektů druhého bydlení. Kvalita a stav turistických atraktivit se postupně zlepšuje, přesto stav některých památek v krajině zůstává neuspokojivý.

Oblast je protkána hustou sítí pěších tras a cyklotras, při vysokém množství návštěvníků je ale problémem jejich souběh v některých lokalitách, což vede ke konfliktům. Řada cyklotras je vedena po místních komunikacích. Vysoká frekvence osob vyžaduje zvýšené nároky na údržbu některých tras, která není vždy dostatečná. Špatný je někdy i stav doprovodné infrastruktury (mostky, zábradlí, skalní vyhlídky, schodiště). Území v podstatě neumožňuje budovat další cyklotrasy. V oblasti se také rozvíjí hipoturistika, jednotlivé stezky ale někdy vznikají živelně a způsobují značné škody v terénu. Nedostatečná je síť doprovodných služeb pro cyklistiku (půjčovny kol a servisy) a vodáckou turistiku (půjčovny lodí). Je zde rovněž nedostatek míst ke koupání.

V oblasti se vyskytuje velké množství ubytovacích a stravovacích zařízení. Ta jsou orientována spíše na klientelu s nízkými a středními příjmy, schází zde zařízení pro bohatší (i zahraniční) klientelu a rovněž pro větší skupiny osob (autobusový zájezd). Provozovatelé zařízení někdy nejsou majiteli

zařízení, ale pouze krátkodobými pronajímateli, nejsou proto osobně zainteresováni na růstu kvality služeb.

Dopravní dostupnost některých lokalit veřejnou dopravou je obtížná, v letní sezóně jí pomáhají zlepšovat linky turistických autobusů, které však nejsou dostatečně vytížené. Významným problémem zůstává parkování v některých nástupních místech cestovního ruchu, které naprosto nedostačuje potřebám, problémem je i absence parkovišť s návazností na veřejnou dopravu.

Postupně se v území rozvíjí trend propagace místních výrobků, byla rovněž vytvořena registrovaná značka Regionální produkt Český ráj, kterou obdrží místní výrobci po splnění přísných kritérií. Existuje i síť obchodů, kde se tyto produkty prodávají.

Pro využití potenciálu cestovního ruchu pro rozvoj území je proto třeba dobudovat infrastrukturu a síť služeb cestovního ruchu a zlepšit jejich kvalitu, vždy však v souladu s požadavky regionu a principy udržitelného rozvoje. Dále je nutné udržet a na základě dostatečné poptávky rozvíjet systém turistických autobusů. Významným inovativním prvkem je podpora místních výrobků a služeb a podpora místních zvyků a tradic.

Navrhovaná opatření bezprostředně souvisí s řešením podoblasti 2.5, bez této vzájemné integrace bude výsledný efekt velmi omezený. Na segment cestovního ruchu se významně vážou opatření navrhovaná v podoblastech 2.1-2.3 (podpora místních podnikatelských subjektů a vzniku pracovních míst, podpora odbytu místních výrobků), ale i v oblastech 3 Životní prostředí a péče o krajinu (péče o krajinu, rozvoj obcí) a 4 Infrastruktura v území (dopravní dostupnost a obslužnost území).

Opatření:

2.4.1 Dobudování a růst kvality infrastruktury a služeb cestovního ruchu v souladu s požadavky regionu a principy udržitelného rozvoje (ubytování, stravování, turistické trasy včetně doplňkové infrastruktury…)
2.4.2 Vznik nových atraktivit cestovního ruchu v souladu s požadavky regionu a principy udržitelného rozvoje, podpora místních výrobků, zvyků a tradic
2.4.3 Podpora zajištění dopravní obslužnosti turistických atraktivit veřejnou dopravou, výstavba parkovišť a jejich zázemí v nástupních místech cestovního ruchu a s návazností na veřejnou dopravu

2.5. Podoblast: Organizace a marketing cestovního ruchu

Specifický cíl: Inteligentní a efektivní organizace a marketing cestovního ruchu vedoucí k prodloužení turistické sezóny a rovnoměrnější distribuci návštěvníků v oblasti a spolupráci mezi aktéry cestovního ruchu

Oblast Českého ráje patří k turisticky nejatraktivnějším v České republice. Existuje zde velké množství atraktivit, jejich provozovatelé však spolupracují pouze výjimečně, většinou vnímají ostatní jako konkurenci. Vzájemně podpůrné aktivity (sleva při společné návštěvě více atraktivit) jsou tak spíše vzácností. Chybí rovněž koordinace termínů jednotlivých akcí.

V poslední době klesá počet ubytovaných zahraničních návštěvníků. Největší část domácích návštěvníků přijíždí pouze na 1 den bez přenocování.

Problémem Českého ráje je vysoká sezónnost, přes poměrně mírnou zimu a svůj osobitý charakter nabízí oblast v zimě minimum atraktivit. Výrazným hendikepem je rovněž vysoká koncentrace návštěvníků v jádrové oblasti Českého ráje, která způsobuje přetíženost těchto lokalit, jež se negativně podepisuje na jejich stavu i možném negativním zážitku turistů. Okraje oblasti jsou naopak turisty velmi málo vytížené.

Systém propagace akcentuje hlavní turistické atraktivity. V oblasti se vyskytuje 5 informačních center, které se ale nacházejí v centrech měst a schází u míst vysoké koncentrace turistů. Problémy existují i s funkčností rezervačního systému. Dobře naopak funguje Sdružení Český ráj, u nějž je třeba zajistit další fungování. Doposud nevyužitý zůstává potenciál Geoparku Český ráj.

Pro zlepšení organizace a marketingu cestovního ruchu je nutné nadále provádět marketing za celou oblast Českého ráje. Pro zhodnocení efektivity a potřeb cestovního ruchu je důležité zajištění odpovídajících dat a informací a pravidelné hodnocení přínosu cestovního ruchu. Důležitou součástí je podpora rozvoje cestovního ruchu mimo jádrové území a mimo hlavní sezónu, vždy ale v souladu s principy udržitelného rozvoje. Nezbytné je rovněž vzdělávání pracovníků v oblasti cestovního ruchu, podpora zkvalitnění činnosti zastřešující organizace Sdružení Český ráj.

Navrhovaná opatření je nutné přijímat v koordinaci a integraci s řešením podoblasti 2.4, aby byl výsledný efekt zřetelný. S opatřeními přijímanými pro oblast cestovního ruchu významně souvisí opatření navrhovaná v podoblastech 2.1-2.3 (podpora místních podnikatelských subjektů a vzniku pracovních míst, podpora odbytu místních výrobků), ale i v oblastech 3 Životní prostředí a péče o krajinu (péče o krajinu, rozvoj obcí) a 4 Infrastruktura v území (dopravní dostupnost a obslužnost území).

Opatření:

2.5.1 Spolupráce jednotlivých aktérů cestovního ruchu (společné vstupné, balíčky služeb apod.)
2.5.2 Podpora aktivit vedoucích k prodloužení turistické sezóny a vyváženější distribuci návštěvníků regionu Český ráj
2.5.3 Zajištění dat a informací ze segmentu cestovního ruchu (vč. návštěvnosti) a pravidelné hodnocení přínosů cestovního ruchu
2.5.4 Implementace marketingu cestovního ruchu za celou oblast Českého ráje
2.5.5 Zlepšení destinačního managementu celého Českého ráje
2.5.6 Vzdělávání pracovníků a aktérů cestovního ruchu
2.5.7 Posílení pozice a efektivity činnosti Sdružení Český ráj a Geoparku Český ráj

2.3.3. Strategická oblast: Životní prostředí a péče o krajinu

3. Strategická oblast: Životní prostředí a péče o krajinu

Strategický cíl: Kvalitní životní prostředí, hospodaření v krajině v souladu s principy udržitelného rozvoje

Pro území OPS pro Český ráj je charakteristická harmonická krajina s relativně vysokou ekologickou stabilitou a typickým krajinným rázem. Na území zasahuje nejstarší chráněná krajinná oblast v České republice (vyhlášena 1955, významně rozšířena v roce 2002), jejímž posláním je uchování a obnova jejího přírodního prostředí, zejména ekosystémů, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, a zachování typického charakteru krajiny za současného rozvíjení ekologicky optimálního systému využívání krajiny a jejích přírodních zdrojů. Krajina s prvky přírodního, kulturního a historického dědictví je hlavní složkou atraktivity území pro cestovní ruch.

Významným způsobem využívání krajiny a současně nástrojem péče o ni je zemědělství a lesní hospodářství, respektující principy trvale udržitelného rozvoje. Ekologicky stabilní krajina s vysokou biodiverzitou, důsledně uplatňovanou ochranou zemědělské a lesní půdy a vysokou retenční schopností je dobrým základem pro plánovitý udržitelný rozvoj obcí a bezpečný život obyvatel. Posilováním místní výroby a spotřeby dochází k ekonomickému zhodnocení produkce a zvýšení nezávislosti a soběstačnosti území a jeho obyvatel. Environmentální výchova, vzdělávání a osvěta na všech úrovních přispívá k porozumění souvislostem mezi ekonomickými, sociálními a environmentálními aktivitami a ke kvalitnějšímu rozvoji jednotlivých obcí i celého území.

3.1. Podoblast: Péče o krajinu a zeleň

Specifický cíl: Efektivní péče o krajinu, zvyšování její ekologické stability a estetické hodnoty, vytváření příznivých podmínek pro místní ekosystémy, kvalitní sídelní, silniční i krajinná zeleň, zachování prostupnosti krajiny

Půvabná krajina vyznačující se pestrostí přírodních, kulturních i historických prvků (aleje, mokřady, cesty, skalní města, drobné památky v krajině, typická lidová architektura, hrady a zámky, parky, místa krásných výhledů, vodní toky apod.) a příležitostí k obživě (pole, louky, pastviny, sady, lesy) je základem atraktivity území pro trvale bydlící obyvatele i návštěvníky.

Chráněná krajinná oblast Český ráj byla vyhlášena v roce 1955 a její současná rozloha je 181 km2. Území CHKO Český ráj zasahuje na území 22 obcí OPS, z toho 4 obce (Branžež, Kacanovy, Libošovice, Vyskeř) leží celé v CHKO. Dále je zde vyhlášeno 9 přírodních rezervací, 8 přírodních památek a nachází se zde 5 evropsky významných lokalit NATURA 2000, významné krajinné prvky a památné stromy. Součástí typického krajinného rázu je rozptýlená sídelní struktura, odpovídající pestrému reliéfu území.

Pro uchování a posílení výše uvedených krajinných hodnot je třeba pečovat o krajinný ráz a nelesní zeleň, zachovat prostupnost krajiny sítí místních cest, pečovat o prvky územního systému ekologické stability a usilovat o zvyšování biodiverzity. Pro úspěch tohoto snažení je nezbytné kvalitní plánování, spolupráce všech dotčených subjektů v území a informovaná podpora obyvatel.

Opatření:

3.1.1 Zachování krajinného rázu a prostupnosti krajiny

3.1.2 Posilování biodiverzity cestou územní i druhové ochrany rostlin a živočichů; omezení a likvidace nepůvodních (invazních) druhů rostlin a živočichů

3.1.3 Zvyšování ekologické stability krajiny (podpora ekologického zemědělství a přírodě blízkého lesního hospodaření, péče o prvky územních systémů ekologické stability, zpracování krajinných plánů obcí)

3.1.4 Péče o zeleň, výsadba a údržba zeleně (stromořadí, aleje, parky, volně rostoucí zeleň)

3.1.5 Spolupráce subjektů v oblasti ochrany přírody a krajiny

3.2. Podoblast: Hospodaření s vodou, vodní toky a nádrže

Specifický cíl: Lepší retenční schopnost krajiny, kvalitní údržba a revitalizace vodních toků, nádrží

Nejvýznamnějšími vodními toky v území jsou Jizera, Mohelka, Kněžmostka a Mukařovský potok. Významné jsou rybníky Žabakor a Branžež (Komárovský rybník).

Záplavová území v hranicích stoleté vody zasahují průmyslové a sportovní plochy na území Turnova; větší oblasti jsou ohroženy stoletou vodou i z Mohelky, Kněžmostky a Mukařovského potoka, ale nezasahují obytnou zástavbu.

Kvalita povrchových vod je z chemického a fyzikálně-chemického hlediska převážně vyhovující (s výjimkou Jizery mezi ústím Kamenice a Mohelky, znečištěné zejména těžkými kovy a polycyklickými aromatickými uhlovodíky). Naopak z hlediska biologické složky nevyhověl žádný ze sledovaných vodních toků, což má negativní dopady hlavně na vodní biocenózu a částečně i na ryby. Také stav podzemních vod je nepříznivý; výjimkou je pouze útvar Jizerský coniak.

Do budoucna je třeba zaměřit se na posilování retenčních schopností krajiny a omezení vodní eroze, kvalitní správu vodních toků a nádrží, na revitalizaci říčních systémů a související vzdělávání a osvětu. Důležité je omezení úbytků zemědělské a lesní půdy zejména převodem do zastavěných ploch.

Opatření:

3.2.1 Posilování retence vody v krajině, revitalizace říčních systémů

3.2.2 Realizace protierozních opatření (způsoby obhospodařování zemědělské půdy, péče o nelesní zeleň apod.)

3.2.3 Kvalitní péče o vodní toky; výstavba, rekonstrukce a údržba vodních nádrží

3.2.4 Environmentální výchova, vzdělávání a osvěta v souvislosti s prevencí extrémních stavů (povodně, sucho) a přípravou na projevy klimatických změn

3.2.5 Ochrana zemědělského půdního fondu a pozemků určených k plnění funkcí lesa

3.2.6 Ochrana kvality povrchových i podzemních vod, omezení zdrojů znečištění

3.3. Podoblast: Zemědělství

Specifický cíl: Udržitelné způsoby zemědělského hospodaření, podpora místní produkce a jejího zpracování

Území OPS má celkově větší podíl zemědělské půdy (62,6 %) než činí průměr za celou ČR. Orná půda zabírá asi 45 % celkové rozlohy území, což je asi o pětinu více než celostátní průměr; vyšší je podíl ovocných sadů, jejichž plocha pravděpodobně dále poroste, a zahrad. Podíl trvalých travních porostů v oblasti je mírně podprůměrný.

Na území OPS dochází, podobně jako v celé České republice, k úbytku zemědělské půdy, tyto úbytky však nejsou významné; v území dochází pouze k mírnému nárůstu zastavěných ploch a ostatních ploch; nejvíce roste rozloha pozemků určených k plnění funkcí lesa, ovocných sadů, luk a pastvin.

Podíl ekonomických subjektů v zemědělství činí 8,6 %, což je více než dvojnásobek oproti průměru ČR (3,9 %). Zpracování zemědělské produkce v místě však není dostatečné.

Pro další rozvoj zemědělství (též jako nástroje péče o krajinu) je třeba podporovat ekologicky hospodařící zemědělce, extenzivní hospodaření a uplatnění agroenvironmentálních opatření. Klíčová je vyšší míra zpracování zemědělské produkce v území a posílení místní spotřeby. Pro hospodařící zemědělce je důležité technické zázemí a vybavení. Podporou včelařství sledujeme opylování hmyzosnubných rostlin.

Opatření:

3.3.1 Podpora ekologického hospodaření, podpora drobných zemědělců, obdělávání menších ploch a uplatnění agroenvironmentálních opatření
3.3.2 Zvýšení finalizace zpracování zemědělských produktů, podpora systémů místní výroby a spotřeby (družstva, místní trhy, uplatnění místních zemědělských produktů v místních stravovacích zařízeních, podpora regionálních produktů apod.)
3.3.3 Investice do majetku a vybavení zemědělsky hospodařících subjektů
3.3.4 Podpora včelařství
3.3.5 Podpora rybářství

3.4. Podoblast: Lesnictví a myslivost

Specifický cíl: Udržitelné hospodaření v lesích, zlepšení druhové a věkové struktury lesních porostů, adekvátní stavy zvěře v krajině

Podíl pozemků určených k plnění funkcí lesa (PUPFL) na území OPS je 26,6 %, což je méně než činí průměr za celou ČR. Nejvyšší zastoupení lesních půd mají obce Kacanovy (na území CHKO Český ráj) a Bílá Hlína (v souvislosti s vojenským újezdem Ralsko). Vysoký podíl lesní půdy mají i další obce ležící na okraji těchto velkých lesních komplexů. Majoritními vlastníky, resp. správci lesa jsou Lesy České republiky, obecní a městské lesy a soukromí vlastníci.

Lesy na území OPS jsou vesměs nepůvodní, s malým podílem ploch s přírodě blízkou skladbou. Z hlediska ekologické stability je problematická prostorová, věková a druhová struktura především hospodářských lesů v území.

Žádoucí opatření v oblasti lesního hospodářství a myslivosti zahrnují podporu přírodě blízkého hospodaření v lesích, posilování druhové, věkové a prostorové diverzity lesa s cílem zvýšení

biodiverzity, ekologické stability a retenčních schopností krajiny a investice do majetku a vybavení subjektů z oblasti lesnictví a myslivosti. Podporu zasluhuje též místní zpracování dřeva.

Opatření:

3.4.1 Investice do majetku a vybavení subjektů z oblasti lesnictví a myslivosti
3.4.2 Podpora místního zpracování dřeva, finalizace výroby
3.4.3 Podpora mimoprodukčních funkcí lesa (zejména v souvislosti s posilováním retenčních schopností krajiny, cestovním ruchem a existencí Chráněné krajinné oblasti Český ráj)
3.4.4 Přírodě blízké hospodaření v lesích, zvyšování druhové, věkové a prostorové pestrosti lesních porostů
3.4.5 Omezení a likvidace invazních druhů rostlin na lesních půdách
3.4.6 Omezování škod zvěří na lesních porostech mj. snížením stavu zvěře

3.5. Podoblast: Ekologická výchova a osvěta

Specifický cíl: Obyvatelé chránící životní prostředí a krajinu

Environmentální výchova, vzdělávání a osvěta (EVVO) je důležitou složkou vzdělávání obyvatel a směřuje k lepšímu porozumění příčinám současných ekologických problémů, k vědomí osobní zodpovědnosti a ke znalosti konkrétních kroků, kterými je možno na různých úrovních přispět k trvale udržitelnému rozvoji území.

EVVO na školách je zajišťována vyškolenými koordinátory EVVO. Na území OPS působí velmi kvalitní Středisko ekologické výchovy Český ráj se sídlem v autokempu Sedmihorky. Jeho činnost se zaměřuje nejen na místní obyvatele a školy; středisko nabízí též EVVO programy pro návštěvníky.

Pro zlepšení kvality ekologické výchovy a zvýšení dostupnosti EVVO pro obyvatele i školy v území je třeba věnovat pozornost technickému zázemí a vybavení škol a SEV, posílení pozice EVVO v programech celoživotního a mimoškolního vzdělávání a zajištění EVVO pro pracovníky veřejné správy, podnikatelských subjektů a neziskových organizací. Významnou cílovou skupinou pro EVVO jsou návštěvníci území.

Opatření:

3.5.1 Podpora ekologické výchovy ve školách všech typů a v programech mimoškolního a celoživotního vzdělávání; zvyšování dostupnosti EVVO pro všechny cílové skupiny
3.5.2 Zvyšování ekologického povědomí obyvatel včetně pracovníků veřejné správy, neziskových organizací a podnikatelských subjektů
3.5.3 Podpora činnosti střediska ekologické výchovy Český ráj
3.5.4 Integrace prvků EVVO cestou interpretace místního dědictví do programů muzeí, knihoven a dalších kulturních a vzdělávacích zařízení a atraktivit cestovního ruchu

3.6. Podoblast: Územní plánování a rozvoj obcí

Specifický cíl: Územní plán umožňující rozvoj obcí, dostupné kvalitní bydlení a stavby potřebné pro život na venkově, chránící životní prostředí

Územní plán je základním rozvojovým dokumentem obce. Před vlastním zpracováním územního plánu je vhodné zpracovat strategický dokument, definující rozvojové záměry obce a představu o podobě a fungování obce v dlouhodobé (20 – 30 let) budoucnosti.

32 obcí na území OPS má platný územní plán; 13 obcí pořizuje nový územní plán, z toho 9 obcí z důvodu zastaralosti stávajícího platného ÚP.

Kvalitní zapojení veřejnosti do zpracování strategických rozvojových dokumentů i územních plánů přispívá k vyšší obsahové kvalitě těchto dokumentů a je předpokladem vyšší podpory uplatnění těchto dokumentů v praxi.

Na území OPS existují plochy brownfields, ale jejich evidence je nedostatečná. Nejkvalitnější databázi brownfields vede Liberecký kraj, který v území uvádí 9 ploch brownfields na území 4 obcí. Dalších 5 ploch brownfields bylo lokalizováno jako výsledek dotazníkového šetření a evidence brownfields v národní databázi. Lze předpokládat, že počet brownfields v území je ještě vyšší.

Dostupnost kvalitního bydlení je klíčovým faktorem rozvoje obcí. Pozemky pro bytovou výstavbu má vyčleněno 30 obcí, ale pouze ve 14 obcích jsou tyto pozemky vybaveny sítěmi.

Komplexní pozemkové úpravy slouží k uspořádání vlastnických práv k pozemkům, k zabezpečení dobrých podmínek pro hospodaření a pro ochranu půdního fondu, vodní hospodářství a zvýšení ekologické stability krajiny. Součástí pozemkových úprav jsou také úpravy cestní sítě, návrh protierozních opatření apod.

Pro udržitelný rozvoj obcí na území OPS, zvyšování jejich atraktivity pro trvalé bydlení je třeba zajistit úplné pokrytí území OPS územními plány, usilovat o zpracování a realizaci komplexních pozemkových úprav, vymezit a zasíťovat plochy pro bydlení a vypořádat se s plochami brownfields, které dlouhodobě snižují atraktivitu území a jsou příčinou ekologických problémů

Opatření:

3.6.1 Podpora zpracování komplexních i částečných pozemkových úprav a jejich realizace
3.6.2 Zpracování územních plánů obcí včetně zapojení obyvatel
3.6.3 Inventarizace a využití ploch brownfields
3.6.4 Zajištění ploch pro bydlení včetně související infrastruktury (sítě apod.) s ohledem na principy udržitelného rozvoje
3.6.5 Uplatňování principů udržitelného rozvoje a participace obyvatel při zpracování rozvojových dokumentů na všech úrovních (obec, region apod.)

2.3.4. Strategická oblast: Infrastruktura v území

4. Strategická oblast: Infrastruktura v území

Strategický cíl: kvalitní dopravní a technická infrastruktura, vyhovující dopravní obslužnost, fungující udržitelný systém odpadového hospodářství, upravená a fungující veřejná prostranství a budovy ve veřejném zájmu

Kvalitní dopravní a technická infrastruktura a vyhovující dopravní obslužnost jsou základním předpokladem pro fungování společnosti v 21. století. Ke klíčovým prvkům kvality života ve městech a obcích patří i funkční a pravidelně udržované budovy a prostory sloužící veřejným zájmům a způsob, jakým daná entita nakládá s vyprodukovanými odpady.

Oblast má výhodnou dopravní polohu, zejména západní část území leží blízko silnice R10, jež zajišťuje rychlé spojení s Prahou a Libercem. Stav silnic R10, I/16 a I/35 lze obecně hodnotit jako dobrý, byť z hlediska nehodovosti patří některé úseky silnic I/16 a I/35 k silnicím se středně vysokým rizikem. Velkým problémem je stav krajských silnic II. a III. třídy a rozsáhlé sítě místních komunikací, kde se řada z nich nachází v havarijním stavu. Významnějšímu využití železnice brání trasování a stavebně technický stav tratí společně s výraznou konkurencí silniční dopravy a požadavky ekonomických subjektů na rychlost a přesnost dodávek. Dopravní obslužnost zejména malých obcí je velmi slabá, čemuž nahrává i rozdělení území do 3 krajů a tedy i 3 integrovaných dopravních systémů.

Silnějšímu využití cyklodopravy brání vedení většiny cyklotras po silnicích nebo jejich souběh s frekventovanými pěšími trasami a nedostatečná síť doplňkové infrastruktury.

Problematická je vybavenost sítěmi technické infrastruktury, na jejíž dobudování se obcím nedostává finančních prostředků. Kanalizací je vybavena pouze čtvrtina obcí a většinou jen v hlavním sídle. Problémem sítí bývá i stáří a poruchovost rozvodů. U veřejného osvětlení údržbu komplikuje vysoké množství typů svítidel. Negativně aktéři v území vnímají nedostupnost signálu mobilních telefonů a slabé pokrytí internetem v některých oblastech.

Řada budov ve veřejném zájmu trpí značnou podinvestovaností a jejich provoz je značně nehospodárný. Stav některých veřejných prostranství je často výsledkem zanedbané údržby, ale i chybějícího koncepčního řešení jejich rozvoje.

Pro překonání výše zmíněných hendikepů je proto nutné investovat do sítí dopravní i technické infrastruktury ke zlepšení jejich stavu. Žádoucí je vzájemná integrace a koordinace výstavby a rekonstrukce jednotlivých sítí. Zejména u sítí technické infrastruktury je třeba navrhovat a přijímat koncepční i inovativní řešení, která budou i ekonomicky rentabilní. Pro zachování atraktivity venkova je klíčové zajištění dopravní obslužnosti. Nutné jsou investice do veřejných budov ke snížení jejich nehospodárného provozu a podpoře jejich multifunkčního využití. Nutné je rekonstruovat a oživit veřejná prostranství.

4.1. Podoblast: Silniční doprava

Specifický cíl: Kvalitní síť silnic, místních a účelových komunikací a doplňkových staveb (mostky, propustky, příkopy) a parkovišť, umožňující dobrou prostupnost území,

Přes území OPS pro Český ráj je trasována rychlostní silnice R10, zajišťující rychlé spojení s Prahou a Libercem. Kvalita dopravně vysoce zatížených komunikací 1. třídy I/16 a I/35 je poměrně dobrá, z hlediska nehodovosti ale patří k silnicím se středně vysokým rizikem (2. nejhorší kategorie z 5). Velkým problémem je u silnice I/35 její průchod přes obce a vysoký podíl nákladní dopravy. Do budoucna je nutná výstavba této silnice v nové trase mimo území obcí. Stavební stav množství

krajských komunikací především 3. třídy je hodnocen jako havarijní. Tyto komunikace také vykazují řadu dopravně-technických závad, jako jsou nedostatečná šířka, nepřehledné směrové a výškové oblouky nebo malá tloušťka konstrukčních vrstev. Stejně tak mnohé místní komunikace se nachází ve špatném stavu, nejsou výjimkou případy, kdy jde o pouhé polní cesty, které ale zajišťují jedinou možnou dopravní obsluhu některých lokalit. Nesjízdnost těchto komunikací pro složky integrovaného záchranného systému může mít pro obyvatele napojených lokalit vážné důsledky. Výrazným problémem je stav doprovodných objektů silničních staveb, jako jsou mosty, propustky a příkopy. Nedostatečné jsou v některých lokalitách možnosti pro parkování.

Pro překonání výše nastíněných problémů jsou nutné investice do rekonstrukcí státních, krajských, místních i účelových komunikací včetně investic do doprovodné infrastruktury. Nutná je výstavba komunikace I/35 v nové trase podle parametrů nadřazených strategických dokumentů (Politika územního rozvoje, Zásady územního rozvoje Libereckého kraje).

Výše navrhovaná řešení budou mít největší synergický efekt i na oblasti 1 Život v obcích (dostupnost prvků občanské vybavenosti) a 2 Hospodářský rozvoj (dojíždění za prací, atraktivita území pro investory a cestovní ruch). Neoddělitelně je pak tato problematika spjata s podoblastí 4.3.

Opatření:

4.1.1 Výstavba, modernizace a rekonstrukce státních a krajských komunikací vč. doprovodných staveb
4.1.2 Výstavba, modernizace a rekonstrukce místních a účelových komunikací vč. doprovodných staveb
4.1.3 Výstavba a rekonstrukce parkovišť vč. vybavení

4.2. Podoblast: Alternativní způsoby dopravy

Specifický cíl: Kvalitní síť železničních tratí a na ní napojená, dostatečně hustá síť cyklostezek, cyklotras a pěších tras, vytvářející alternativu k silniční dopravě

Územím prochází celkem 4 železniční tratě – 2 celostátní zajišťující spojení Turnova s Prahou a Hradcem Králové a 2 regionální. S výjimkou tratě Bakov – Dolní Bousov mají všechny tratě značný význam pro dopravní obsluhu území. Technické parametry všech tratí jsou nedostatečné, především traťová rychlost, zabezpečení a někde i povolené zatížení. Tyto faktory jsou příčinou nekonkurenceschopnosti železnice vůči osobní i nákladní silniční dopravě.

Pro cyklisty se nabízí hustá síť cyklotras. Ty jsou často vedeny po silnicích 3. třídy nebo místních komunikacích, v turisticky atraktivních oblastech i v souběhu s pěšími trasami, kde tak hrozí kolize s chodci. Samostatné cyklostezky v území neexistují. Na frekventovaných silnicích, rovněž cyklisty využívaných, neexistují cyklopruhy. Problémem je rovněž chybějící infrastruktura u cyklotras (značení tras, odpočívadla, lavičky, koše). Nedostatečná je údržba cyklotras vedených samostatně v terénu. Řada obcí nadále postrádá podél některých frekventovaných silnic chodníky.

Zcela chybí infrastruktura umožňující realizovat koncept kombinované dopravy ve vztahu kolo – veřejná doprava i auto – veřejná doprava (absence parkovišť park and ride (prostor pro odstavení aut

v návaznosti na veřejnou dopravu), kiss and ride (prostory pro krátkodobé stání s návazností na veřejnou dopravu), místa pro uložení jízdních kol na nádražích).

Pro řešení této problematiky je nutné zatraktivnit železniční a alternativní dopravu investicemi do železničních tratí, sítě cyklotras a cyklostezek i návazné doprovodné infrastruktury.

Navrhovaná opatření je nutné při jejich realizaci integrovat s řešením podoblasti 4.3. Významný je ale i dosah do řešení oblastí 1 Život v obcích (dostupnost prvků občanské vybavenosti) a 2 Hospodářský rozvoj (atraktivita území pro cestovní ruch, dojíždění za prací).

Opatření:

4.2.1 Modernizace a rekonstrukce železničních tratí vč. doprovodných staveb
4.2.2 Výstavba a rekonstrukce sítě cyklostezek, cyklotras a pěších tras
4.2.3 Výstavba infrastruktury umožňující zatraktivnění kombinované dopravy (parkoviště a parkovací stání P+R, K+R, místa pro uložení jízdních kol)

4.3. Podoblast: Veřejná doprava osob

Specifický cíl: Fungující systém veřejné dopravy vč. doprovodné infrastruktury zajišťující dobrou dostupnost v území a „kulturní“ cestování

Dopravní obslužnost veřejnou dopravou je v území slabá. Tento stav je důsledkem několika příčin. Jednou z nich je charakter sídelní struktury, která je velmi roztříštěná, dominují v ní malé a velmi malé obce, většina obcí se rovněž skládá z více částí. Tyto malé sídelní útvary nedokážou zajistit pro spoje veřejné dopravy dostatečnou poptávku. Administrativní rozdělení území do 3 krajů rovněž způsobuje rozdělení území do 3 integrovaných dopravních systémů, kde často schází návaznosti. Nejvíce byl tento problém akcentován na hranici Libereckého a Královéhradeckého kraje v případě vlakových spojů v Libuni. U malých obcí je veřejná doprava omezena na několik spojů ve všední dny ráno a odpoledne do nejbližšího města (nejčastěji Turnov, Mnichovo Hradiště a mimo území Mladá Boleslav a Jičín), ve večerních hodinách a o víkendech jsou tyto obce dopravně odříznuty od světa a je nutné se tedy spoléhat na individuální dopravu. To představuje problém hlavně pro seniory. Na nedostatečnou úroveň dopravní obslužnosti poukázala asi čtvrtina obcí. Většina aktérů v území považuje současnou úroveň dopravní obslužnosti za vyhovující. Aktéry v území je rovněž poukazováno na malé vytěžování velkokapacitních autobusů v malých obcích, kde by stačilo nasazení menších vozidel.

Nevyhovující je stav železničních a autobusových stanic a zastávek. Typickými problémy jsou zchátralé, nevyužívané prostory trpící vandalismem (ve spolupráci s obcemi a dalšími místními spolky je možné hledat jejich odpovídající využití) a chybějící vybavení (toalety, lavičky, koše, informační systém).

V rámci řešení dopravní obslužnosti je nutné udržet minimálně stávající úroveň počtu spojů, zachovat koncept integrovaných dopravních systémů a především podporovat jejich vzájemnou integraci a odstranit některé chybějící návaznosti na hranicích krajů. Inovací v dopravní obslužnosti mohou být různá alternativní řešení organizována obcemi či jejich sdruženími, ve formě svozu starších občanů na

nákupy či k lékaři nebo konceptem poštovních autobusů (vozidlo České pošty zajišťuje kromě primární přepravy zásilek i přepravu omezeného počtu lidí) a podpora propagace veřejné dopravy a informovanosti o dopravním spojení. Pro zatraktivnění role veřejné dopravy jsou nutné investice do stanic a zastávek a jejich vybavení.

Navrhovaná řešení je nutné koordinovat a integrovat s opatřeními v podoblastech 4.1 a 4.2. Řešená oblast má výrazný dopad i do oblastí 1 Život v obcích (dostupnost prvků občanské vybavenosti) a 2 Hospodářský rozvoj (atraktivita území pro podnikání a cestovní ruch, dojíždění za prací).

Opatření:

4.3.1 Podpora integrovaných dopravních systémů všech 3 krajů a jejich integrace, zlepšení návazností spojů přes krajské hranice, podpora spolupráce krajů, Ministerstva dopravy, obcí a organizátorů veřejné dopravy a vzniku centrálního řízení veřejné dopravy

4.3.2 Alternativní způsoby veřejné dopravy (svozy seniorů za základními službami, odvoz dětí do školy, poštovní autobusy, podniková doprava…)

4.3.3 Výstavba, rekonstrukce, modernizace a pravidelná údržba železničních a autobusových stanic a zastávek, využití prostor na železničních stanicích

4.3.4 Informovanost a propagace veřejné dopravy (propagační akce – nostalgické jízdy, den bez aut, moderní informační technologie o veřejné dopravě, modernizace odbavovacích systémů)

4.4. Podoblast: Vodohospodářská technická infrastruktura

Specifický cíl: Dostatečně kvalitní a kapacitní síť vodovodů a kanalizací, udržitelný systém zásobování pitnou vodou a likvidace splaškových vod

Vybavenost obcí vodovodními sítěmi je v oblasti dobrá. Vodovod je kromě Březiny zaveden do všech obcí, byť ne do všech sídel. Naopak kanalizační sítě jsou zavedeny jen v 11 obcích z celkem 40 a navíc (s výjimkou Bosně) vždy jen v hlavním sídle. Problémem je vysoká sídelní roztříštěnost území, která na rozšíření sítí klade vysoké finanční nároky. V sídlech, která nejsou vybavena kanalizací, jsou odpadní vody odváděny do bezodtokových jímek, odkud se vyváží na pole nebo na čistírnu odpadních vod, případně po individuálním předčištění v septicích jsou zaústěny do dešťové kanalizace nebo přímo do vodotečí. Problémem je netěsnost mnoha jímek a průsak odpadních vod do půdy a podzemních vod. Dostatečně není zmapován ani současný rozsah všech vodovodních a kanalizačních sítí.

Samostatným problémem zůstává stav vodovodních a kanalizačních sítí (splaškové, dešťové i jednotné), jejichž netěsnost z důvodu vysokého stáří způsobuje úniky a poruchy. Významné investice vyžadují i stávající vodojemy, úpravny vody a čistírny odpadních vod. V požadavcích obcí i v Plánech rozvoje vodovodů a kanalizací se objevuje řada požadavků a návrhů na výstavbu a rekonstrukce sítě vodovodů a kanalizací.

Obyvatelstvem je negativně vnímána cena vodného a stočného. Spotřeba vody v domácnostech přitom trvale klesá.

Pro překonání výše uvedených problémů je nutné souborem vzájemně integrovaných opatření rozšířit, rekonstruovat a modernizovat vodovodní a kanalizační síť, včetně doprovodné infrastruktury, tedy vodních zdrojů, vodojemů, úpraven vody, čistíren odpadních vod, bezodtokových jímek a septiků. Při řešení je zároveň nutné hledat inovativní ekologicky příznivá a zároveň ekonomicky únosná řešení, v místech s nízkou hustotou zástavby je možné upřednostnit individuální jímání a čištění odpadních vod.

Důležitá je rovněž osvěta obyvatel v podpoře úspory vody a ekologicky odpovědného jímání a čištění vod.

Navrhovaná opatření mají významný dopad i na další oblasti, především 2 Hospodářský rozvoj (podmínky pro podnikání) a 3 Životní prostředí a péče o krajinu (rozvoj obcí, podmínky pro bydlení).

Opatření:

4.4.1 Výstavba, rekonstrukce a modernizace vodovodních sítí vč. vodních zdrojů, vodojemů a úpraven vody a zařízení na individuální jímání vod
4.4.2 Výstavba, rekonstrukce a modernizace kanalizačních sítí vč. čistíren odpadních vod a zařízení na individuální čištění odpadních vod
4.4.3 Zmapování a pasportizace vodovodních a kanalizačních sítí
4.4.4 Osvěta obyvatel a propagace ekologického chování v jímání a likvidaci odpadních vod

4.5. Podoblast: Ostatní technická infrastruktura

Specifický cíl: Funkční sítě plynovodů a centrálního zásobování teplem, všeobecně dostupné telekomunikační a datové sítě, funkční veřejné osvětlení pokrývající zastavěné území, podpora realizace úspor energie a malých obnovitelných zdrojů

Zásobování elektrickou energií je na dobré úrovni. Problematické je stáří některých rozvodů a doprovodné infrastruktury a vrchní vedení rozvodů v části zastavěného území. V některých lokalitách přestává stačit současná kapacita sítí. Plyn je zaveden celkem v 15 obcích, ale z důvodu jeho vysoké ceny se plynofikace zřejmě nebude dále rozšiřovat. Dochází naopak k opačnému trendu, kdy se občané začínají vracet k vytápění uhlím, jakožto ekologicky nejméně vhodnému zdroji. V Turnově existuje systém centrálního zásobování teplem.

Sítě veřejného osvětlení pokrývají většinu zastavěných lokalit, ze strany občanů se objevují požadavky na osvětlení dalších prostor, především některých komunikací v extravilánu, jež spojují jednotlivé zastavěné oblasti. Problematické je stáří některých rozvodů, nosných prvků i svítidel a velké množství jednotlivých typů svítidel, které komplikuje a prodražuje opravy a údržbu. Z důvodu úspory finančních nákladů dochází v některých obcích i k vypínání části veřejného osvětlení v pozdních nočních hodinách. Kvalita veřejného osvětlení je významným prvkem bezpečnosti silničního provozu a rovněž prevence kriminality.

V některých obcích je nedostatečné zajištění signálem pro mobilní telefony (nejproblematičtější je síť T-Mobile). Síť pevných telefonních linek se již nebude rozšiřovat, důležité je zajistit funkčnost stávající sítě.

Celkem 24 obcí provozuje obecní rozhlas, negativem je stáří rozvodů i jednotlivých tlampačů. Slabé je zatím rozšíření sítí kabelové televize a kamerových systémů. Předmětem kritiky ze strany aktérů v území je i nedostatečné pokrytí internetem.

Pro vodní energii je nejvíce využívána řeka Jizera. Významný potenciál z hlediska energetických zdrojů představují vodní energie, biomasa a solární panely na střechách domů a celkově inovace ve způsobu získávání energie. Zamezit je třeba zřizování lokalit solárních panelů na zemědělské půdě. Zdaleka nejvýznamnější potenciál lze ale spatřovat v úsporách energie (zateplování nemovitostí, energetická účinnost zařízení).

Řada aktérů v území spatřuje jako velký hendikep chybějící pasportizaci jednotlivých sítí technické infrastruktury.

Do budoucna je proto nutné přijmout soubor synergicky působících opatření zaměřených na podporu výstavby a rekonstrukce jednotlivých sítí technické infrastruktury, zavádění prvků a šíření osvěty k úspoře energie a využití potenciálu alternativních zdrojů.

Výše uváděná řešení mají významný dopad i na další oblasti, především 2 Hospodářský rozvoj (podmínky pro podnikání) a 3 Životní prostředí a péče o krajinu (rozvoj obcí, podmínky pro bydlení, péče o krajinu, ekologická výchova).

Opatření:

4.5.1 Výstavba, rekonstrukce a modernizace sítí elektrického vedení vč. doprovodné infrastruktury
4.5.2 Rekonstrukce a modernizace sítí plynovodů a centrálního zásobování teplem vč. doprovodné infrastruktury
4.5.3 Výstavba, rekonstrukce a modernizace sítí veřejného osvětlení vč. doprovodné infrastruktury
4.5.4 Výstavba, rekonstrukce a modernizace telekomunikačních sítí (mobilní a pevná telefonní síť) a sítí pro přenos dat a informací (internet, kabelová televize, informační systémy, veřejný rozhlas…)
4.5.5 Výstavba, rekonstrukce a modernizace zařízení pro alternativní zdroje energie
4.5.6 Podpora úspor energie v obytných i ostatních budovách
4.5.7 Propagace, výchova a osvěta ke snížení spotřeby energie a zavádění ekologicky příznivých alternativních zdrojů energie

4.6. Podoblast: Odpadové hospodářství

Specifický cíl: Fungující systém odpadového hospodářství včetně zařízení na likvidaci odpadů, podporující snižování množství, třídění a zpětné využití / recyklaci odpadů

Na území OPS se nachází 2 skládky komunálního odpadu, většina odpadu je však odvážena mimo území OPS do Košťálova. Likvidace odpadů probíhá standardním způsobem - svoz komunálního odpadu je zajištěn ve všech obcích prostřednictvím velkých svozových společností. Aktéři v území

kritizují vysoké poplatky za svoz odpadu, většina obcí jej dotuje ze svého rozpočtu. Standardně je rozšířen sběr tříděného odpadu – sklo a plasty ve všech obcích, papír ve většině obcí, rozšířen je i sběr nápojových kartonů a drobného elektra. Síť sběrných nádob však dosud není dostačující. I nebezpečný odpad je pravidelně svážen ze všech obcí.

Řídká je doposud síť sběrných dvorů a zařízení na likvidaci biologických odpadů – kompostáren a bioplynových stanic.

Problémem může být způsob likvidace odpadů u objektů druhého bydlení; majitelé těchto objektů mnohdy neplatí poplatky za odvoz odpadu. Lokálním problémem je existence černých skládek (nejen od rekreantů, problém představuje i velkoobjemový odpad od místních obyvatel).

Ke zlepšení situace v odpadovém hospodářství je nutné přijmout soubor synergicky působících opatření. Prvním je změna legislativy, týkající se odpadů (poplatky za odpady u objektů druhého bydlení, výrazné zpřísnění postihů za nelegální odkládání odpadů), kterou však lze řešit pouze z centrální úrovně. Dalším opatřením je rozšíření možností pro likvidaci odpadů, např. ve formě rozšíření sítě sběrných nádob na tříděný odpad, rozšíření portfolia tříděného odpadu např. o kovy, textil a biologický odpad a vznik zařízení na likvidaci biologického i jiného odpadu (kompostárny, bioplynové stanice, sběrné dvory). Zcela nezbytná je osvěta obyvatelstva a propagace ve věci podpory rozšíření tříděného odpadu a snížení celkového množství vyprodukovaného odpadu. Inovativním prvkem by mohla být dohoda více obcí na společném řešení problematiky odpadů ke snížení závislosti na velkých svozových společnostech.

Navrhovaná opatření mají dopad i na podoblast 4.7 (péče o veřejná prostranství) a oblasti 2 Hospodářský rozvoj (podmínky pro podnikání, atraktivita území pro cestovní ruch) a 3 Životní prostředí a péče o krajinu (podmínky pro bydlení, péče o krajinu, ekologická výchova a osvěta).

Opatření:

4.6.1 Rozšíření možností pro sběr, likvidaci a recyklaci jednotlivých složek odpadu (sběrné nádoby, zařízení na likvidaci a ukládání odpadů, zajištění třídění dalších složek odpadu)
4.6.2 Optimalizace likvidace odpadů (výběr svozové firmy, optimální cena za likvidaci odpadu, zpoplatnění rekreantů, spolupráce obcí na svozu a likvidaci odpadu,…)
4.6.3 Propagace a osvěta pro snížení množství vyprodukovaného odpadu a ekologickou likvidaci odpadů
4.6.4 Monitoring a hodnocení efektivity systému

4.7. Podoblast: Komunitně plánovaná péče o veřejná prostranství, zeleň a budovy ve veřejném zájmu

Specifický cíl: Rekonstruovaná a upravená veřejná prostranství a budovy ve veřejném zájmu se zajištěnou dlouhodobou péčí a využitím a sníženými provozními náklady

Stav veřejných prostranství a budov ve veřejném zájmu se v obcích postupně zlepšuje, nadále však není uspokojivý. Problémem mnohých veřejných budov zůstává jejich stav, vysoké náklady na provoz (především z důvodu vysokých úniků tepla), zastaralé a poničené vnitřní vybavení, zchátralé vnitřní

rozvody vedoucí k poruchám, bariérovost prostor. Týká se to nejen školských objektů (viz podoblast 1.1), kulturních a sportovních zařízení (viz podoblast 1.2), zdravotních a sociálních zařízení (viz podoblast 1.3), ale i např. budov obecních úřadů. Problémem je neřešené správcovství budov, které vede k nedostatečnému využití objektů, při rekonstrukcích budov se často neřeší budoucí vysoké náklady na provoz.

Stav některých veřejných prostranství je odrazem nedostatečné péče z důvodu chybějících finančních prostředků, ale i celkové koncepce podoby těchto prostranství. Problémem je nedostatečné nebo poničené vybavení (lavičky, koše, veřejné osvětlení, oddělené prostory pro pěší a pro auta), případy vandalismu a znečišťování veřejných prostor. Častým nešvarem je nekontrolovaný výlep plakátů a reklam. Součástí návsí řady obcí jsou betonové požární nádrže, které jsou rovněž poničené. Nedobrý je i stav sídelní zeleně.

K řešení těchto problémů je třeba přijmout vzájemně integrovaná opatření s často inovačním charakterem zahrnující investice do veřejných prostor a budov ve veřejném zájmu, tvorbu koncepcí využití těchto budov a prostor s větším zapojením veřejnosti do tohoto rozhodovacího procesu. Je třeba prosazovat multifunkční využití objektů a prostor, např. aktivitami pro děti a mládež, ale i pro starší a hendikepované občany. Jedním z řešení může být větší propojení neziskových aktivit s komerčními, což napomůže finanční udržitelnosti správy těchto prostor. Při rekonstrukcích a případně i výstavbě budov a prostor je třeba dbát na finanční náročnost budoucí správy a údržby. Ve správě a údržbě je rovněž možné využít osob z veřejně prospěšných prací.

Opatření navrhovaná k řešení výše zmíněných problémů jsou v přímé synergii s oblastmi 1 Život v obcích (stav objektů občanské vybavenosti a jejich využití), 2 Hospodářský rozvoj (podmínky pro podnikání, multifunkční využití veřejných prostor) a 3 Životní prostředí a péče o krajinu (vzhled obcí, péče o okolí, ekologická výchova a osvěta).

Opatření:

4.7.1 Výstavba, rekonstrukce a modernizace budov ve veřejném zájmu
4.7.2 Výstavba, rekonstrukce, modernizace a vybavení pro údržbu veřejných prostor
4.7.3 Podpora multifunkčního využití budov a prostor ve veřejném zájmu, zapojení veřejnosti do koncepce využití těchto budov a prostor

3. Zdroj dat

Atlas ČSFR (1990). Geodetický a kartografický podnik Praha, s.p., Praha.
Atlas zařízení pro nakládání s odpady 1.-3.díl, Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.Masaryka, Praha.
Dotazníkové šetření
Internetové stránky obcí
Plán odpadového hospodářství Libereckého kraje
Plán odpadového hospodářství Královéhradeckého kraje
Plán odpadového hospodářství Středočeského kraje
Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Libereckého kraje
Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Královéhradeckého kraje
Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Středočeského kraje
Quitt, E. (1971): Klimatické oblasti Československa. Academia, Studia Geographica 16, GÚ ČSAV v Brně, 73 s.
Sčítání turistů ve skalních městech a dalších turistických lokalitách v Českém ráji 6.7. 2002, ARR – Agentura regionálního rozvoje, spol. s r.o., Liberec
Škoda 2013 – výroční zpráva
http://www.arr-nisa.cz/iware_cz/index.php?D=66
http://www.ceho.cz/fileadmin/user_upload/CeHO/BRO/index.html
http://www.cesky-raj.info
http://www.cykloserver.cz
http://www.czso.cz
http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/home
http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/krajkapitola/23051-13-n+k3077_2013-25
http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/krajkapitola/23052-13-n+k3085_2013-15
http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/krajkapitola/23020-13-n+k3026_2013-16

http://www.czso.cz/lexikon/uz.nsf/index
http://data.blog.ihned.cz/c1-58868120-mapa-dluhu-vsech-6-246-obecnich-uradu-hrozi-vasemu-mestu-ci-vesnici-krach
http://www.firmy.cz
http://www.idos.cz
http://www.isnno.cz
https://www.justice.cz
http://www.mapy.cz
http://monitoring.czechtourism.cz/CzechTourism/zpravy.html
http://monumnet.npu.cz
http://www.neziskovky.cz
http://www.pla.cz/planet/projects/planovaniov/files/navrhpop/WEB/index.html
http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/ozko/2007-11mapy/index_CZ.html
http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/web_generator/plants/index_CZ.html
http://www.raft.cz
http://rejskol.msmt.cz/
http://www.risy.cz
http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/mikroregiony
http://www.rozpocetobce.cz
http://www.rsd.cz
http://www.uur.cz/iLAS
http://www.uur.cz/default.asp?ID=4350
http://vdb.czso.cz/vdbvo/
http://www.zdloukovec.cz/search.php?rsvelikost=sab&rstext=all-phpRS-all&rstema=6
http://www.zeraagency.eu/kompostarny/public/